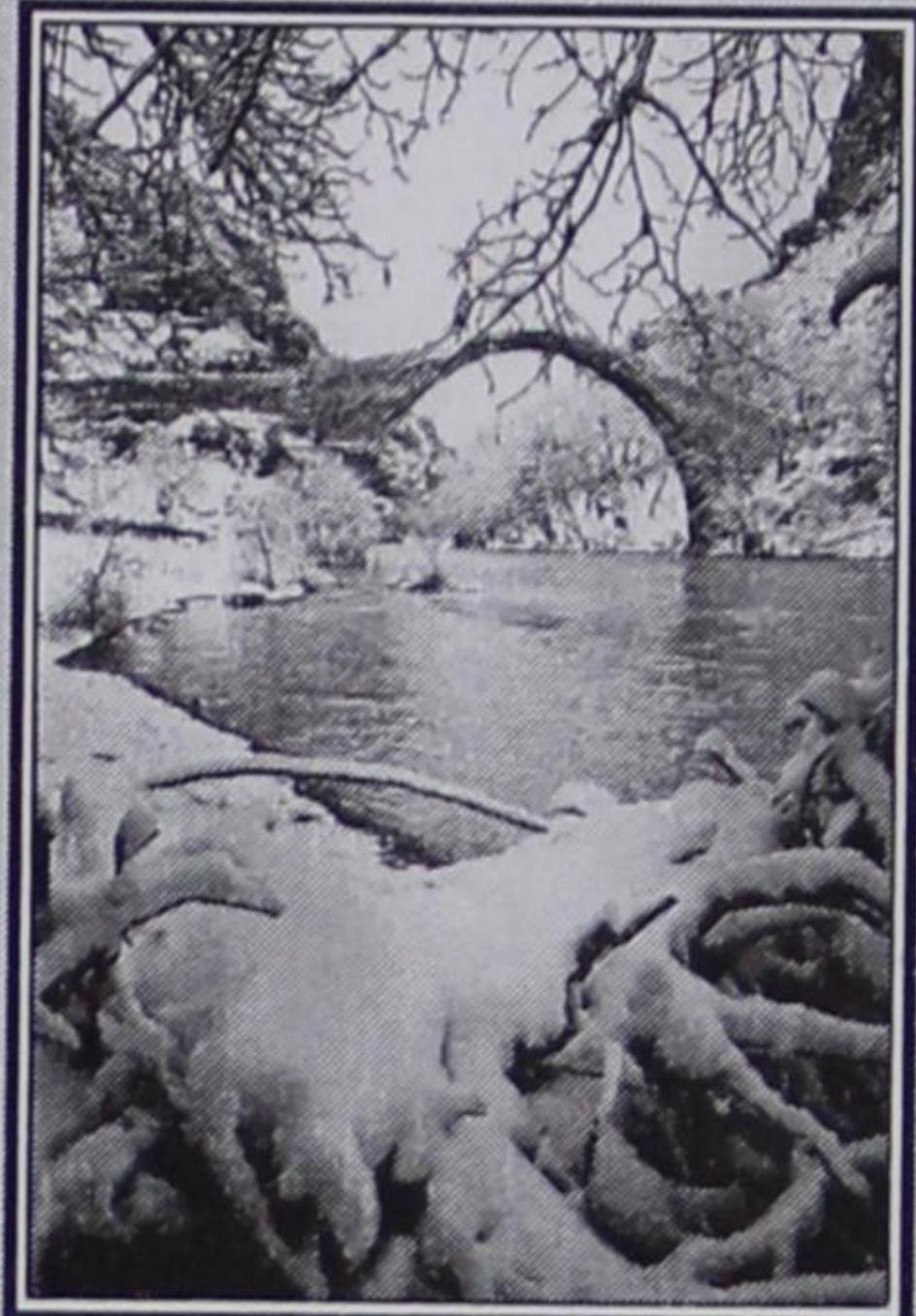

KÓNITSA

215. Γενάρης - Φλεβάρης 2021

215. ΓΕΝΑΡΗΣ - ΦΛΕΒΑΡΗΣ 2021

(Φωτ. Εξωφύλλου: "Γέφυρα Αώου"
(Φωτ. Π.Σ.Τ.))

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
KONITSA»
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
και Υπεύθυνος κατά Νόμο:
Σωτήρης Τουφίδης
Κόνιτσα 44.100
Τηλ. - fax. 26550 22212
Κιν. 6979 138 737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:
Ανδρέου Ηλίας
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:
Εσωτερικού 15 Ευρώ,
Εξωτερικού 30 Ευρώ ή 40 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές
στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη
Τρ. Πειραιώς: 6302-010076-607

IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607

Κόνιτσα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 215 ΓΕΝΑΡΗΣ - ΦΛΕΒΑΡΗΣ 2021 • Euro 3

Π ε ρ i ε χ ό μ ε ν α

Σελ.

1	1821 - 2021, <i>Σ.Τ.</i>
3	Αυτοί που προετοίμασαν τον ξεσηκωμό, <i>Δ. Φωτιάδη</i>
7	Αυθαιρεσίες Οθωμανικών Αρχών ΤΟ 1826/7, <i>Θ.Β. Ζιώγα</i>
13	Στον Σμόλικα το έτος 1930, <i>Χ.Γ. Γκούτος</i>
16	Το μικρό μας Σχολείο, <i>Μ. Φλώρου-Παπαϊωάννου</i>
19	Το μεγάλο καφενείο, <i>Κ. Τσούβαλη - Β. Παπαγεωργίου</i>
23	Επεξεργασία μαλλιού, <i>Φωτ. Τσάνου-Ζαφείρη</i>
26	Η διακοσιοστή επέτειος 1821, <i>Αγ. Πολίτη</i>
27	Οι καιροί της Κόνιτσας, <i>Δημ. Ζιακόπουλου</i>
30	Αφηγήσεις <i>Μαρίας Παγούνη-Σδούκου</i>
34	Λίγα λόγια για το Κ.Α.Π.Η Κόνιτσας, <i>Μ.Κ.</i>
35	Αναμνήσεις από την κατοχή, <i>Σπ. Γαλάνη</i>
37	Ανεξόφλητο χρέος, <i>Γ. Μαυρογιάννη</i>
41	Ο Παπαδιαμάντης και το εμβόλιο, <i>Σωκ. Οικονόμου</i>
43	Κοινωνική συνοχή, <i>Η. Ανδρέου</i>
47	Εύθυμα και σοβαρά, <i>Μ. Σπηλιόπουλου</i>
50	Έθιμα και τραγούδια του γάμου, <i>Γ. Βέλκου</i>
54	1821-2021, <i>Χρ. Ζάνη</i>
55	Από τον Δήμο
57	Ειδήσεις
59	Επιστολή <i>Γ. Μάρραιη</i>
60	Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358
e_theodo@otenet.gr

1821 - 2021

Φέτος συμπληρώνονται διακόσια χρόνια από τον μεγάλο ξεσποκωμό του 1821 για την απαλλαγή του έθνους μας από τον Οθωμανικό Ζυγό. Είναι ο χρόνος που θα γιορτάσουμε την επέτειο με πανηγυρικές εκδηλώσεις, όσο βέβαια επιτρέπουν οι δύσκολες συνθήκες λόγω της αναπάντεχης πανδημίας.

Παράλληλα όμως, μας δίνεται η ευκαιρία για "αναστοχασμό", όπως τόνισε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στο διάγγελμα της.

Τιμώντας τους πρωικούς προγόνους μας ας κάνουμε μία σύντομη αναδρομή στα γεγονότα, από την αποφράδα ημέρα του 1453 που αλώθηκε η Πόλη και καταργήθηκε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, ως τις μέρες μας.

Στους αιώνες της δουλείας δεινοπάθησε το γένος μας από την καταθλιπτική τυραννία και όσες φορές προσπάθησε να απαλλαγεί με μεμονωμένα κινήματα δεν τα κατάφερε.

Η "ΙΕΡΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ" των Ευρωπαίων Ηγεμόνων με τον ανθέλλοντα Μεττερνιχ που κυβερνούσαν "ελέω Θεού" τους λαούς της Ευρώπης, δεν ήθελαν ούτε να ακούσουν για απελευθερωτικά κινήματα. Όμως η Γαλλική Επανάσταση του 1879 με το σύνθημα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - ΙΣΟΤΗΤΑ - ΑΔΕΛΦΟΣΥΝΗ και την κατεδάφιση της μισητής Βασιλίτης, έδωσε ελπίδες στους λαούς για ξεσποκωμό κατά των απολυταρχικών καθεστώτων. Ακόμα και ο αγώνας της μακρινής

Αμερικής για ανεξαρτησία έστελνε ελπιδοφόρα μηνύματα στην Ευρώπη.

Ο Διαφωτισμός της Δύσης με τον ορθολογισμό και τις νέες ιδέες δεν ήταν δυνατόν να μην επηρεάσει και τους μετανάστες Έλληνες που ζούσαν εκεί καθώς και τους σπουδαστές στα διάφορα πανεπιστήμια.

Ίδρυαν σχολεία στην Ελλάδα και χρηματοδοτούσαν εκδόσεις βιβλίων στο εξωτερικό για να φωτίσουν τους συμπατριώτες τους από τα σκοτάδια της αμάθειας αιώνων και να τους θυμίσουν τη δόξα των προγόνων μας.

Ο πατροκοσμάς με τα διακόσια σχολεία, ο Κοραής, ο Ρήγας και τόσοι άλλοι προετοίμασαν το έδαφος για να δημιουργηθεί η Φιλική Εταιρεία ώστε οργανωμένα να πάρει "σάρκα και οστά" ο ξεσποκωμός του Έθνους στηριζόμενος στις δικές του δυνάμεις πια.

Οι Κλέφτες και Αρματολοί ήταν η "μαγιά" του απελευθερωτικού Στρατού της Επανάστασης. Με τους λαογέννητους καπεταναίους Κολοκοτρώνη, Νικηταρά, Ανδρούτσο, Καραϊσκάκη, Μάρκο Μπότσαρη, Μακρυγιάννη κ.α. που αναδείχτηκαν σε εξαιρετούς πολέμαρχους και μαζί με τους ατρόμητους ναυτικούς Κανάρη Μιαούλη κ.α. έδωσαν τον νικηφόρο αγώνα τους σε στεριά και θάλασσα, και έκαναν το θαύμα: zωντάνεψαν το έθνος για να γίνει επιτέλους κράτος. Τιμή και δόξα στους άξιους προγόνους μας.

Kónitsa

Το παράδειγμά τους μας δίδαξε να αγωνιστούμε και μετέπειτα ισάξια με αυτούς ενάντια σε άλλους επίζηλους κατακτητές που ήρθαν να μας σκλαβώσουν.

Αναδιφώντας την ιστορία καλό είναι μαζί με τους πανηγυρισμούς να διδασκόμαστε από τα λάθη μας για να μην τα επαναλαμβάνουμε στο παρόν και στο μέλλον.

Κινδύνεψε η Επανάσταση από το «σαράκι» της διχόνοιας και της φιλαρχίας που με τον κατατρεγμό και την εξόντωση αγωνιστών κόντεψε να σβήσει. Άλλα και με τη δολοφονία του πρώτου κυβερνήτη του νεοσύστατου Κράτους Καποδίστρια άνοιξε ο δρόμος να μας φέρουν οι ξένοι "προστάτες" μας αλλοεθνείς βασιλιάδες...

Δυστυχώς και στα μετέπειτα χρόνια, μέχρι τις μέρες μας, αυτό το σαράκι μας οδήγησε πολλές φορές

στα πρόθυρα της καταστροφής.

Καιρός λοιπόν, να αναστοχαστούμε, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, δικαιώνοντας και τους πρωτεργάτες και αγωνιστές της Επανάστασης οι οποίοι έδωσαν και τη ζωή τους για μία Ελλάδα ανέξαρτη που να εξασφαλίζει την ισονομία και τη δικαιοσύνη για όλους τους πολίτες.

Σήμερα βρισκόμαστε σε μία δύσκολη κατάσταση με πολλές προκλήσεις. Κινδυνεύει η ελευθερία μας από οικονομική υποδούλωση, αλλά και η εδαφική ακεραιότητα της χώρας μας.

Άρα η ενότητα, η ομοψυχία και η συστράτευση όλου του έθνους είναι ιερό καθήκον, για τη διαφύλαξη της ελευθερίας που μας κληροδότησαν οι αγωνιστές πρόγονοί μας του 1821.

Σ.Τ.

πίνακας τίκνα ενδικόμενη ψήνη τεκμητική αρ. Νικολάου 763 Χίππας

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΑΝ ΤΟΝ ΞΕΣΗΚΩΜΟ ΤΟΥ 1821

Κοσμάς ο Αιτωλός και το «ποθούμενο»

(Αναδημοσίευση από: «Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21»
Δημήτρη Φωτιάδη, σ. 164)

Γύρω στα 1714 γεννήθηκε στὸ χωριὸ Ταξιάρχης τῆς ἐπαρχίας Ἀπόκουρου τῆς Αἰτωλίας ἔνα παιδὶ - Κώνστα τὸ ἔλεγαν. Κεῖνα τὰ μέρη κεῖνο τὸν καιρὸ ἥταν ἀποξεχασμένα κι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους κι ἀπὸ τὸ θεό. Ἀνυφαντάδες οἱ γονιοί του. Φτώχεια, μιζέρια, σκυλίσια ζωή. «Οὕτε σῖτος γεωργεῖται, οὕτε ἔλαιον ὑπάρχει», ἔγραφε στὰ 1665 ὁ Εὐγένιος Γιαννούλης, δάσκαλος στὴ Γούβα τῆς Αἰτωλίας.

Ο Κώνστας μεγάλωνε ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, μέσα στὸ σκοτάδι, τὴν πείνα, τὴν σκληρὴ δίχως καμιὰ χαρὰ ζωή. Γίνηκε εἴκοσι χρονῶν καὶ δὲν ἤξερε οὕτε τὴν ἀλφαβήτα. Μὰ μέσα του σιγόκαιγε ὁ πόθος γιὰ σπουδή, ποὺ νικᾶ κάποτε ὅλα τὰ ἐμπόδια. Ἀποφασίζει λοιπὸν νὰ μάθει γράμματα καὶ πάει στὸν ἰεροδιδάσκαλο Ἀνανία, «τὸν καλούμενον Δερβισάνον». Ἀφοῦ ξεσκόλησε ἀπ' αὐτόν, τραβᾶ στὸ χωριὸ Ἀγία Παρασκευή, στὸ δάσκαλο Θεοφάνη. Ἐμεινε ἵσαμε ὄχτὼ χρόνια κοντά. Ἐπειτα γίνηκε βοηθὸς δασκάλου στὴ Λομποτινά. Τότε, τὸ 1743, ἀνοιξε στὸ Ἀγιον Ὄρος ἡ Ἀθωνιὰς Ἀκαδημία. Ἀν κι ὁ Κώνστας κοντολογοῦσε πιὰ τὰ τριάντα του χρό-

νια, φεύγει γιὰ κεῖ διψασμένος γιὰ μάθηση. Εἶχε δάσκαλο τὸν ἀρχαῖστὴ Παναγιώτη Παλαμά. Σὰν ἀπόβγαλε τὴν Ἀκαδημία πῆγε στὸ μοναστήρι Φιλοθέου καὶ γίνηκε καλόγερος, μὲ τὸ ὄνομα Κοσμάς. Δὲν εἶναι ὅμως γεννημένος γιὰ ξένοιαστη κι ἀπόκοσμη ζωή. «Τὸ μοναχικὸ περιβάλλον τὸν ἀηδίαζε», γράφει ὁ Μιχαλόπουλος¹.

Κι ἔφυγε γιὰ τὴν Πόλη. Ἀφοῦ πῆρε ἀπὸ τὸν πατριάρχη Σεραφεὶμ Β', τὸν Ἀρβανίτη καθὼς τὸν ἔλεγαν ὅπως καταγόταν ἀπὸ τὸ Δέλβινο, τὴν ἄδεια νὰ κηρύξει τὸ λόγο τοῦ θεοῦ, ἀρχισε τὸ 1760, σαράντα ἔξι πιὰ χρονῶν ἄντρας, τὴν περιπέτεια ποὺ θὰ τὸν ὁδηγοῦσε στὴ δόξα καὶ στὸ μαρτύριο: Στὶς «Διδαχές» του ἔγραφε: «Δὲν ἔχω οὕτε σακκοῦλα, μήτε σπίτι, μήτε κασέλλα, μήτε ἄλλο ράσο ἀπ' αὐτὸ ὅποῦ φορῶ, ἀλλὰ ἀκόμη παρακαλῶ τὸν Κύριόν μου μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μου νὰ μὲ ἀξιώσῃ νὰ μὴν ἀποχτήσω τίποτε».

¹ Μιχαλόπουλος: «Κοσμᾶς ὁ Αιτωλός», σ. 75. Γενικὰ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ βλ. τὸ βιβλίο τοῦ Μιχαλόπουλου, ὅπου καὶ πλούσια βιβλιογραφία.

‘Ο δάσκαλός του ό Παλαμάς ἦταν, ὅπως εἴπαμε, φανατικὸς ἀρχαῖστης. Ό Κοσμὰς δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει τὸ πῶς θὰ φανεῖ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χρήσιμος στὸ λαό, ἀν τοῦ μιλήσει σὲ γλώσσα ποὺ δὲν τὴν νιώθει. Γι’ αὐτὸν δὲν ἔμπαινε πρόβλημα ἐκλογῆς ἀνάμεσα στὸν «χυδαῖσμὸ» καὶ τὸν «λογιοτατισμό». Μιὰ καὶ ξεκίναγε νὰ γίνει «ἀπόστολος» ἀνάβλυσε ἀπὸ μέσα του ό λόγος τοῦ λαοῦ.

Γιὰ χρόνια - ἀκούραστα κι ἀσταμάτητα, μὲ τὶς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια- γυρίζει Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, Ρούμελη, Ἡπειρο, Ἀλβανία, τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, τοῦ Ιονίου. Σκαρφαλώνει στὰ πιὸ ἀπόμερα χωριά, στὶς ἀετοφωλιὲς τῶν βουνῶν μας, στὸν Ὄλυμπο, στὸν Κίσσαβο, στὴν Πίνδο, στ’ Ἀγραφα, στὸ Γράμμο, συναρπάζοντας τοὺς χωριάτες μὲ τὸν πλούσιο καὶ ζωντανό του λόγο. Σμίγει πάνω στ’ ἀπάτητα κορφοβούνια καὶ στὶς φοβερὲς κλεισοῦρες μὲ τὴν κλεφτουριὰ καὶ γίνεται ό ἄγιος της. «Οἱ Κατσαντωναῖοι, ό Σαμουήλ, οἱ Βλαχαβαῖοι, ποὺ κι αὐτοὶ μαρτύρησαν ὅπως κι ἐκεῖνος, ξεψύχησαν μὲ τ’ ὄνομα τοῦ Κοσμᾶ στὰ χεῖλη τους. Η κλεφτουριὰ δὲ γνώρισε ἄλλον ἄγιο ἀπὸ τὸν Κοσμά»². Τοὺς μίλαγε γιὰ τὸ «ποθούμενον», ὅπως ὀνόμαζε τὴν ἐπανάσταση ποὺ θὰ ξεσκλάβωνε τὸν τόπο ἀπὸ τὸν Τοῦρκο. Λογάριζε πῶς τοῦτα τ’ ἀθάνατα βουνὰ τῆς Ἑλλάδας θὰ σταθοῦν ἡ σωτηρία τοῦ λαοῦ στὴν κρίσιμη ὥρα τοῦ ἀγώνα. Περνών-

τας ἀπὸ τὴ Σιάτιστα στάθηκε καὶ δείχνοντας ἔνα ἀπ’ αὐτὰ εἶπε:

- Ω εὐλογημένο βουνό! Πόσα γυναικόπαιδα θὰ σώσεις, ὅταν θᾶρθουν τὰ κρίσιμα χρόνια...

Κι ἀκόμα ἔλεγε:

- Οσοι μένουν στοὺς κάμπους θὰ πάθουν χαλάστρα. Μὰ ὅσοι ζοῦν στὶς ποδιὲς τῶν βουνῶν μας, θὰ κοιμηθοῦν σκλάβοι καὶ θὰ ξυπνήσουν ἐλεύθεροι.

Τὶς διδαχὲς του τὶς ἔκανε πάντα στὸ ὕπαιθρο. ”Εστηνε σταυρό, ἔβαζε μπροστὰ σκαμνί, ἀνέβαινε σ’ αὐτὸν καὶ μίλαγε. Οἱ χωριάτες, μ’ ἀλαφιασμένο τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ τους, ἀφουγκράζονταν πρωτόφαντα λόγια, ποὺ κύλαγαν φουσκωμένο ἀπὸ τὸ πάθος ποτάμι ἀπὸ τὰ χείλια του. Άποξεχνιόταν καὶ κάθονταν ὕρες καὶ ὕρες καὶ τὸν ἄκουγαν. Ὅταν τέλειωνε, ἔλυνε τὸ σκαμνί του, τὸ ἔβαζε κάτω ἀπὸ τὴν ἀμασχάλη του κι ἔφευγε. Πίσω του ἔμενε μονάχα ό σταυρὸς μπηγμένος στὴ γῆ, φανέρωμα μιᾶς νέας διδαχῆς του.

”Οχι μονάχα ἡ γυναίκα δὲν τοῦ ἦταν ό προσωποποιημένος σατανὰς τῶν καλογέρων τοῦ Ἀγιου Ὄρους, παρὰ ἐνιωθε ἄμετρη συμπόνια γι’ αὐτήν, ἀπὸ τὸ σκληρὸ τρόπο ποὺ τῆς φέρνονταν οἱ χωριάτες. Κάποτε διδάσκοντας εἶπε:

- Πρέπει, ω ἄντρα, νὰ μὴ μεταχειρίζεσαι τὴ γυναίκα σου ώσταν σκλάβα, γιατὶ πλάσμα τοῦ θεοῦ εἶναι κι ἐκείνη καθὼς κι ἐσύ. Ό θεὸς σταυρώθηκε τόσο γιὰ σένα ὅσο καὶ γι’ αὐτήν. ”Έχετε μιὰ πίστη, ἔνα βάφτισμα, δὲν τὴν ἔχει ό θεὸς

² Μιχαλόπουλος, ἔ.α., σ. 51.

κατώτερή σου.

Κάποιος άπὸ τὸ πλῆθος τότε φώναξε:

- Οἱ γυναῖκες εἶναι κατώτερες!

- Γιατὶ εἶναι κατώτερες; ἀποκρίθηκε ὁ παράδοξος αὐτὸς καλόγερος. Ἐν θέλετε νὰ εἰστε οἱ ἄντρες ἀνώτεροι ἀπὸ τὶς γυναῖκες, πρέπει νὰ κάνετε ἔργα καλύτερα καὶ ἀνώτερα. Πολλὲς γυναῖκες βρίσκονται στὸν κόσμο, ποὺ εἶναι καλύτερες ἀπὸ τοὺς ἄντρες. Τί σὲ ώφελεῖ νὰ καυχιέσαι πὼς εἶσαι ἄντρας κι εἶσαι χειρότερος ἀπὸ τὴ γυναίκα;

Χτυποῦσε τὸν κληρονομικὸ ἥ ἀδικοαποχτημένο πλοῦτο. Ξέχωρα λογάριαζε ἀμάρτημα τὴν τοκογλυφία, «μέσο διαφθορᾶς, ἀδικίας καὶ καταπίεσης».

- Νὰ χαίρεσθε, ἔλεγε, ὅσοι βγάζετε τὸ ψωμί σας μὲ τὸν κόπο σας, γιατὶ εἶναι εὐλογημένο. Κι ἀν θέτε δώσετε λίγο ἀπ' αὐτὸ στὸ φτωχό. Μ' αὐτὸ ἀγοράζουμε τὸν Παράδεισο.

Κι ἄλλοτε πάλι ἔλεγε:

- Δὲ μᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς τὸν πλοῦτο γιὰ νὰ πολυτρώγουμε καὶ νὰ κάνουμε πολύτιμα φορέματα καὶ παλάτια καὶ οἱ φτωχοὶ νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα.

Ἄντὶ τὸν καλογερικὸ σκοταδισμό, δίδασκε τὰ φῶτα, προτρέποντάς τους ν' ἀνοίξουνε σχολειά:

- Τὰ γράμματα εἶναι στολίδι τοῦ ἀνθρώπου καὶ μόνο μὲ τὴ βοήθεια τῶν γραμμάτων θὰ μπορέσετε νὰ καλυτερέψετε τὴν τύχη σας. Οἱ ἀνθρωποι θὰ βροῦν πολλὰ πράγματα ποὺ ὁ νοῦς σας δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ φανταστεῖ.

Καὶ δὲν ἔμενε στὶς προτροπὲς καὶ στὰ

λόγια. Ἐνεργοῦσε, πίεζε, ἀνάγκαζε τοὺς παραλῆδες ν' ἀνοίξουν τὰ κεμέρια τους καὶ νὰ δώσουνε χρήματα νὰ ίδρυθοῦν σχολειά. Σ' ἐνα γράμμα ποὺ ἔστειλε πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του στὸν ἀδερφό του περηφανεύεται γιὰ ἐνα μόνο πράμα, γιὰ τὰ σχολειὰ ποὺ ἀνοίξε. Μακάριζε τὸν ἑαυτό του γιατὶ «συνέστησε δέκα μὲν τῆς ἀρχαίας διαλέκτου καὶ ἐπιστημῶν (γυμνάσια), διακόσια δὲ τῆς ἀναγνώσεως, τῶν λεγομένων κοινῶν (δημοτικά)».

Εἶναι στιγμὲς ποὺ ὁ λόγος του προαναγγέλλει τὸν ἐρχομό τοῦ Ρήγα Βελεστινλῆ:

- Ὄλοι οἱ ἄνθρωποι, φωνάζει κάπου, εἶναι ἀπὸ ἐνα πατέρα κι ἀπὸ μιὰ μητέρα καὶ γιὰ τοῦτο εἴμαστε ὅλοι ἀδέρφια, ὅλοι ἴσοι.

Καὶ δὲν ἤτανε μονάχα οἱ Ρωμιοὶ ποὺ ἔτρεχαν νὰ δοῦν καὶ ν' ἀκούσουν τὸν «ἄγιο», παρὰ κι αὐτοὶ ἀκόμα οἱ Τοῦρκοι. Μὰ ὅσο ὁ λαὸς τὸν ἀποθέωνε, τόσο μεγάλωνε ἡ ὄργῃ καὶ τὸ μίσος ἐνάντιά του τῶν ἀρχόντων, τῶν κοτζαμπάσηδων, τοῦ ἀνώτερου κλήρου καὶ τῶν Ἐβραίων.

«Στὴ Λάρισα, στὸ Ἀργυρόκαστρο, στὴν Πάργα, στὴν Ἀρτα, στὴν Πρέβεζα καὶ πιθανῶς καὶ σ' ἄλλες πόλεις, γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν ἔχουμε στοιχεῖα», γράφει ὁ Μιχαλόπουλος, «ἡ ἀνώτερη τάξη μαζὶ μὲ τοὺς Ἐβραίους δὲν τὸν ἄφησε νὰ κηρύξει καὶ τὸν ἀπόδιωξε. Ὁ ἀγνὸς ἀγώνας του χτυποῦσε συμφέροντα, ὅχι μόνον οἰκονομικά, μὰ ἡθικὰ καὶ κοινωνικά».

Τὰ ἴδια ἀκολούθησαν καὶ στὰ Βενε-

Kónitsa

τοκρατούμενα τότε Έφτάνησα - στή Ζάκυνθο, στήν Κεφαλλονιά, στήν Κέρκυρα. Ο Τσιτσέλης, ποὺ ἔμαθε ἀπὸ τὴ ζωντανὴ παράδοση τοῦ νησιοῦ του τὰ περιστατικὰ τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Κοσμᾶ στήν Κεφαλλονιά, γράφει: «Κήρυξ πιστὸς τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀγάπης, φίλος τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου, φιλόπτωχος καὶ φιλάνθρωπος ὁν, ἐκεραυνοβόλει τὰς καταχρήσεις τῶν ἀρχῶν, τὴν ἴδιοτέλειαν καὶ τὰς δεσποτικὰς ἰδέας τῶν ἀρχόντων [...]. Ἐθεωρήθη, ως εἰκός, ἀνὴρ ἀσυμφόρων τοῖς τε ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀριστοκράταις ἀρχῶν, ἐπομένως ἀνατρεπτικὸς τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος, ἐφ' οἵς πολλοὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπήτησαν τὴν ἐκδίωξιν αὐτοῦ».

Ήταν πιὰ φανερὸ πώς τὸν καρτέραγε τὸ μαρτύριο κι ὁ θάνατος. Ὅταν ἔφτασε στὸ Μπεράτι τῆς Ἀλβανίας νὰ διδάξει, τὸν ἔπιασαν, ἔπειτα ἀπὸ προσταγὴ τοῦ Κούρτ πασᾶ. Στὶς 24 Αὐγούστου 1779, ήμέρα Σάββατο, τὸν κρέμασαν.

Στάθηκε ἀληθινὸς νεομάρτυρας τοῦ ἔθνους μας καὶ τοῦ λαοῦ μας. Αἰωνία του ἡ μνήμη.

Ἐνας μονάχα ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς ἔμεινε θαυμαστῆς του πέρα κι ἀπὸ τὸ

θάνατο: ὁ Ἄληπασας. Τὸν εἶχε γνωρίσει ὅταν ἀκόμα ἦταν νέος ἄσημος καὶ κατατρεγμένος στὸ Τεπελένι. Λένε πὼς ἡ φοβερὴ μητέρα τοῦ παράδοξου ἐκείνου τύραννου, ἡ Χάμκω, φίλεψε τὸν Κοσμὰ στὸ σπίτι της. Τὰ χρόνια κύλησαν κι ὁ Ἄληπασας γίνηκε βεζίρης. Φρόντισε τότε νὰ χτίσουν ἐκκλησιὰ στὸν τόπο που μαρτύρησε ὁ Κοσμάς. Κι ὅταν φέρανε τὴν κάρα του στὸ σεράι του στὰ Γιάννενα, σηκώθηκε, ἄνοιξε τὴ θήκη κι εὐλαβικὰ τὴ φίλησε. Κάποιος σεῖχης ποὺ βρισκόταν ἐκεῖ, ὁ Χατζή Σεχρής, λογάριασε τὸ φέρσιμό του γι' ἀμαρτία καὶ τοῦ εἶπε:

- Κριματίστηκες, πασά μου!

- Πώ, τοῦ ἀποκρίθηκε, εἶσαι ζουρλό, καημένε Χατζή Σεχρή. Νὰ ἥξερες δὲν ἔλεες ἔτζι. Τοῦτο τὸ καλόγερο, ώρε Χατζή, ἦταν ἀληθινὸ προφήτη. Ἡρθε σπίτι μου στὸ Τεπελένι καὶ μὲ εὐχήθηκε, ώρε, καὶ μοῦ εἶπε ὅλα ὅσα ἔκαμα, σὰ νὰ τάχε γραμμένα στὸ κιτάπι. Πώ, ἔνα λησμόνησα νὰ τὸ ρωτήξω, καημένε, καὶ ἀν τὸ εἶχα ζωντανὸ νὰ τὸ ρώταγα ἔδινα δέκα χιλιάδες τζακούλες. Δὲν τῷχω! Φέρετέ μου ἔνα μουσουλμάνο ώσὰν αὐτὸ νὰ πέσω νὰ τοῦ φιλήσω καὶ τὰ πόδια!

Αυθαιρεσίες οθωμανικών Αρχών το 1896/7

Επιμέλεια Θωμά Β. Ζιώγα

Εισαγωγή επιμελητή

Αρκετά ευρήματα σε εφημερίδες του 1896, και είναι πολλά, δείχνουν ότι όλοι οι Έλληνες που κατοικούσαν πέρα από τα στενά όρια της τότε Παλιάς Ελλάδας δεινοπάθησαν πολύ από τις έκνομες ενέργειες των οθωμανικών Αρχών. Φαίνεται πως είχαν λάβει άνωθεν εντολές να αυξήσουν τη βία και την αυθαιρεσία, ώστε, με τον εκφοβισμό, να καμφθεί το εθνικό φρόνημα και η ελπίδα της απελευθέρωσης των υπόδουλων ακόμη κατοίκων. Και αυτό έγινε εν όψει του διαφαινόμενου πολέμου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ώστε να πάψουν να παρέχουν οποιαδήποτε υποστήριξη στο ελληνικό Κράτος. Τη χρονιά αυτή όλα τα σημάδια έδειχναν ότι θα ξεσπάσει σύντομα αυτός ο πόλεμος, ο οποίος κηρύχτηκε την Άνοιξη του επόμενου έτους (29-03-1897) και απέβη, δυστυχώς, ατυχής για την Ελλάδα.

Από τη γενική αυτή πολιτική του εκφοβισμού δεν ξέφυγε η επαρχία Κόνιτσας, κατεξοχήν ελληνόφωνη και χριστιανική. Οι τοπικές οθωμανικές Αρχές άσκησαν **βία** και **αυθαιρεσία** σε πολλά χωριά της, όπως μαρτυρούν δημοσιεύσεις στην εφημερίδα ΦΩΝΗ ΤΗΣ

ΗΠΕΙΡΟΥ που τότε εκδιδόταν στην Αθήνα. Και σαν να μην έφθανε αυτό το κακό, εμφανίστηκε και **ακρίδα** που κατέστρεψε τις καλλιέργειες, καθώς και ασυνείδητοι **συκοφάντες/καταδότες**. Αν προσθέσουμε την **αδυναμία** του υπέργηρου τοπικού μητροπολίτη **Βασιλείου** να υπερασπισθεί τους χριστιανούς και τον υπέρμετρο zήλο ενίων χριστιανών προεστών να φανούν βασιλικότεροι του βασιλέως, η κατάσταση γινόταν κάκιστη. Πολλά κακά μαζί, βάσανο μεγάλο για όλους. Τέτοια άρθρα είναι και τα αναδημοσιευόμενα πιο κάτω, τα οποία αναφέρονται σε επεισόδια βίας και εκφοβισμού που συνέβησαν στην **Καστάνιαν**, **Νιέτσικο** (τώρα Αετομπλίτσα), **Κόνιτσα**, **Πυρσόγιαννη**, **Σταρίσιανη** (τώρα Πουρνιά), **Βούρμπιανη**, **Λισκάτσι** (τώρα Ασημοχώρι), αλλά και στην κακή μοίρα των καταδοτών. Μολονότι αυτά είναι σε καθαρεύουσα γλώσσα και η μεταγραφή τους σε μονοτονική γραφή, εξακολουθούν και τώρα να είναι αναγνώσιμα και κατανοητά. Έκρινα, μάλιστα, αναγκαία τη δημοσιοποίησή τους, ώστε να τεκμηριωθεί πληρέστερα η ιστοριογραφία της επαρχίας μας.

[Πηγή: Βιβλιοθήκη της Βουλής | εφημ. ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ, φύλλο 195/28-06-1896, σελ. 3-4]

ΕΚ ΚΟΝΙΤΣΗΣ τη 29 Μαΐου 1896

Ο μητροπολίτης Βελλάς και η ιερά σύνοδος. – Πρέπει να απολυθή αφού δεν παραιτείται. – Απορούμεν πως η Α.Θ. Π. ο Πατριάρχης δοτις τον γνωρίζει δεν φροντίζει. – Το Κεράσοβον και η ἀδικος κατηγορία του Τακήπ βέν. – Ο αζάς Ιω. Φλώρος.

Μεταξύ των εσχάτως προσκληθέντων νέων συνοδικών μελών συγκαταλέγεται και ο μητροπολίτης ημών *Βασιλειος¹*. Δια της προσκλήσεως ταύτης δίδεται η ευκαιρία εις την Μεγάλην Εκκλησίαν, όπως εκ του πλησίου πληροφορηθή περί της καταστάσεως του γεραρού ημών ποιμενάρχου, αν είνε πλέον ἀξιος να κυβερνά επαρχίαν. Πολλάκις μέχρι τούτου εγένοντο παράπονα εις την Μεγάλην Εκκλησίαν περί της *ανικανότητος* αυτού, αλλά πάντοτε δια διαφόρων μέσων κατώρθωσε να μη εισακουσθώσι.

Κατά την προαγωγήν ήδη της επαρχίας μας εις αρχιεπισκοπήν ο σεβαστός ημών ιεράρχης αντί να ευχαριστηθή ως ήτο επόμενον, τουναντίον ελυπήθη και εις πολλούς εξέφρασε τον φόβον μήπως ταχέως προσκληθή μέλος της ιεράς συνόδου, οπότε ως ἐλεγεν ἐνεκα της *αδυναμίας* του θα ηναγκάζετο να παραιτηθή. Δεν εβράδυνεν μεν να επαληθεύση ο φόβος της αυτού σεβασμιότητος,

αλλ' αντί να εκτελέση την τότε εκφρασθείσαν ιδέαν και να παραιτηθή, τουναντίον κατέψυγεν εις διάφορα μέσα κατά το σύνηθες και εις διαφόρους συστάσεις, ελπίζων δια τούτων να τύχη της αδείας, όπως μείνη εις την προσφιλή αυτού επαρχίαν.

Και ως φαίνεται κατώρθωσε και πάλιν να διαφύγη τον κίνδυνον και εις αυτήν την περίστασιν προς μεγάλην λύπην της επαρχίας μας. Και έχει δίκαιον η επαρχία μας, εκτός εννοείται ολίγων εχόντων συμφέροντα, διότι μέχρι σήμερον, επί *20ετίαν* ολόκληρον, ουδέποτε ο ιεράρχης ούτος ἐδειξεν ως εκκλησιαστικός αρχηγός ενδιαφέρον δια την επαρχίαν του· μεριμνά μόνον περί των ιδίων αυτού συμφερόντων. Ουδέποτε εις την εκκλησίαν είπε δυο λέξεις συμβουλευτικάς, ουδέποτε *έλαβε πρόνοιαν περί των σχολείων*, ουδέποτε δια τους ιερείς. Αλλά τουναντίον εξακολουθεί να κατασκευάζη, ως να είναι εργοστάσιον, ιερείς διαφόρων ποιοτήτων προς αργυρολογίαν, εξακολουθεί επί τω αυτώ σκοπώ εκδίδων διαζύγια χωρίς να ακολουθή ποτέ τύπους εκκλησιαστικούς και κανόνας. Το μόνον δε το οποίον εκτελεί κανονικώς είνε η είσπραξις της μισθοδοσίας του, δια την οποίαν έχει ιδι-

αιτέραν ικανότητα οίαν ουδείς άλλος αρχιερεύς· ουδέποτε δε προστατεύει τα συμφέροντα των πνευματικών αυτού τέκνων.

Αρκεί να σας αναφέρω και εν τελευταίον περιστατικόν. Ο ιδιοκτήτης του χωρίου Κεράσοβον Τακήπ βένης έχων φίλον του εκ **Σταρπισιάνης** ευυπόληπτον **Λάμπρον Θεοδώρου** εκάλεσεν αυτόν εις γεύμα εις **Κεράσοβον** εις το οποίον ευρίσκοντο και άλλοι· εν τη διασκεδάσει ο κ. Λαμπρος Θεοδώρου κάποιον λόγον είπεν· τότε ο Τακήπ καλεί τους χωροφύλακας, τον δένουν και τον φέρουν εις Κόνιτσαν όπως δικασθή ως εξυβρίσας του προφήτην. Ουδείς ευρέθην να υποστηρίξῃ τον Θεοδώρου, όστις

και επί τη υποθέσει ότι εξήνεγκε φράσιν τινά έδει να μη καταδιωχθή διότι ευρίσκετο εν μέθη. Ο δε μόνος **azás²** χριστιανός κ. **Iω. Φλώρος** εις ον έκαμαν παραστάσεις διάφοροι ενταύθα επέμενε περισσότερον των Τούρκων όπως καταδίκασθή ο ατυχής Θεοδώρου. Συμβούλευομεν τον κ. Iω. Φλώρον να μιμηθή το παράδειγμα του εν Ιωαννίνοις κ. **Γκανή³**, δια να ηξεύρωμεν πλέον ότι είναι Τούρκος και όχι χριστιανός, διότι χριστιανός ως αυτός είναι χειρότερος από τους Τούρκος. Δεν αμφιβάλλομεν όμως ότι ο εισαγγελεύς Ιωαννίνων λαμβάνων υπ' όψιν τα διάφορα περιστατικά θα **απαλλάξη⁴** τον Λάμπρον Θεοδώρου πάσης κατηγορίας και καταδιώξεως.

[Πηγή: Βιβλιοθήκη της Βουλής | εφημ. **ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**, φύλλο 207/04-10-1896, σελ. 1-2]

ΕΚ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Πολιορκία της Καστάνιανς – Αφού δεν ευρέθη αντάρτης φυλακίζεται αθώος. – Ο σουγιάς του καιμακάμη – Κύριε φύλαπτε από χειρότερα! – Τι έπαθεν ο Ρούβαλης δι’ ένα λόγο. – Η Πυρσόγιαννη και το αδίκημα του Βαλή.

Εις λόχος τουρκικού στρατού επολιόρκησε το εν τη επαρχία ημών χωρίον **Καστάνιαν** επί μίαν εβδομάδα επί τω λόγω ότι ο **εργολάβος Γκόσιος** νοσηλεύει έναν αντάρτην. Τις οίδε τις ασυνείδητος **εσκευώρησε** την κατηγορία ταύτην όπως βλάψη τον Γκόσιον όστις είναι εκ των φιλοσυχωτέρων και τιμών πολιτών. Αφού δεν ανευρέθη ούτε **αν-**

τάρτης⁵ ούτε άλλο τι συνέλαβον τον ατυχή Γκόσιον και τον έρριψαν εις τας φυλακάς.

Ο καιμακάμης Κονίτσης εζήτησεν από όλους τους κατοίκους του χωρίου **Νιέντσικον** φόρον δημοτικόν, αλλ’ ούτοι ποιμενικόν διάγοντες βίον και διαχειμάζοντες εις Αυλώνα εδήλωσαν εις τον καιμακάμην ότι επλήρωσαν εις Αυ-

λώνα και επέδειξαν εις αυτόν τας αποδείξεις πληρωμής. Τούτο απήρεσεν εις τον καιμακάμην και διέταξεν να φυλακισθώσιν. Ο μουχτάρης ηθέλησε να διαμαρτυρηθή δια την παράνομον ταύτην πράξιν του καιμακάμη, αλλ' ο καιμακάμης εξαγαγών σουγιά εβύθισεν αυτόν εις τον λαιμόν του μουχτάρη όστις και ευρίσκεται νοσηλευόμενος εν Kovítση.

Παρόμοιον σχεδόν επεισόδιον μαρτυρούν την θηριωδίαν και απανθρωπίαν του καιμακάμη Kovítσης συνέβη με τον πρόκριτον Kovítσης **Π. Ρούβαλην**. Εις το χωρίον **Σταρίσαν** και εις άλλα χωρία της Kovítσης ενέσκηψεν ακρίς. Τούτο μαθούσα η διοίκησις έστειλεν εις τα χωρία υπάλληλον όστις προέτρεψε τους κατοίκους να εργασθώσι προς καταστροφήν της ακρίδος. Ο Ρούβαλης παρετήρησεν εις τον καιμακάμην ότι η υπό των χωρικών καταστροφή της ακρίδος είνε ματαιοπονία, διότι δεν θα φέρη ουδέν αποτέλεσμα. Ο καιμακάμης εθύμωσε δια την παρατήρησιν ταύτην και διέταξε την φυλάκισιν του Ρούβαλη· άγνωστον δε πως θα αποφυλακισθή· ώστε ουδείς έχει το δικαίωμα να εκφέρη γνώμην έστω και σοφήν, αρκεί ό,τι το στραβό κεφάλι του καιμακάμη Kovítσης διατάσσει. Τα χωρία δε εις τα οποία εξήλθεν προς καταστροφήν της ακρίδος ο υπάλληλος μετά των zaptieðων περισσοτέραν καταστροφήν και zημίαν έπαθον από τον υπάλληλον τούτον και τους zaptieðες παρά από την ακρίδα.

Είναι λυπηρόν ότι τοιαύται είναι αι ενέργειαι της διοικήσεως και τοσαύται αι αυθαιρεσίαι ώστε δεν υπολείπεται εις τους κατοίκους ουδέν μέσον εις το οποίον να καταφύγουν zητούντες προστασίαν του κακού. Εις Καστάνιανν φυλακίζεται αδίκως εις των καλλιτέρων και πράων πολιτών, εις Ντέντσικο μαχαιρώνουν τον μουχτάρη και καταπιέζουν άπαντας τους κατοίκους, εις Κόνιτσα φυλακίζεται αδίκως έτερος πρόκριτος διότι ετόλμησε να είπη μίαν αλήθειαν, και εν γένει γίνονται τόσα άλλα αδικήματα τα οποία δεν είναι γνωστά. Και όλα αυτά χωρίς να δύνανται οι ατυχείς κάτοικοι να επικαλεσθώσι δικαιοσύνην χωρίς να δύνανται να καταφύγωσιν εις ανωτέραν αρχήν.

Ως συνήθως συμβαίνει κατά Μάρτιον εκάστου έτους ενεργούνται εκλογαί των μουχτάριδων καθ' όλον το Κράτος· εγένοντο δε και εφέτος εις την **Πυρσόγιαννην** της επαρχίας Λεσκοβικίου⁶ και ανεδείχθησαν δια πλειοψηφίας οι **Κύρκας Σερίφης** και **Πέτρος Τσίπας**, καταψηφισθέντων των Κωνσταντίνου Σούρλα και Τάκη Σούρλα οίπινες και καταχρασταί εδείχθησαν πολλάκις. Η εκλογή αύτη επεκυρώθη παρά των αρχών Λεσκοβικίου ως διεξαχθείσα νομίμως και ήρχισαν οι ως άνω αναδειχθέντες μουχτάριδες την είσπραξιν των φόρων, αλλ' οι αποτυχόντες μεταβάντες εις Ιωάννινα μετήλθον όλα τα μέσα και κατόρθωσαν να εκδοθή διαταγή του Βαλή των Ιωαννίνων δι' ης παύονται οι νομίμως εκλεχ-

θέντες μουχτάριδες και διορίζονται οι μη εκλεχθέντες Σουύρλαι. Ἐφερον δε την διαταγήν εις το χωρίον και ήρχισαν την είσπραξιν των φόρων. Οι κάτοικοι του χωρίου άμα έμαθον τούτο άνδρες και γυναίκες ως επί το πλείστον μετέβησαν εις τας αρχάς Λεσκοβικίου και ανεφέρθησαν δια το άνω αδίκημα. Ήμείς

εν μόνον γνωρίζομεν, ότι άδικος όλως υπήρξεν η διαταγή του Βαλή δι' ης παύονται οι νομίμως εκλεγέντες μουχταριδημογέροντες και διορίζονται αντ' αυτών εκείνοι οίτινες κατέστρεψαν την κοινότητα και τα κοινωνικά χρήματα και άγνωστον τι εις το μέλλον πράξωσι.

[Πηγή: Βιβλιοθήκη της Βουλής | εφημ. **ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**, φύλλο 207/04-10-1896, σελ. 3]

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Την επαρχία **Kovítsos** διέτρεχε πρότινος **Tσάγγας**⁷ τις όστις ως λέγεται μετήρχετο το επάγγελμα του **συκοφάντου**. Δια μηδαμινάς και ανυπάρκτους αιτίας εκατηγόρει αθώους πολίτας ως **συνομωτούντας κατά των καθεστώτων οίτινες**

ερρίπτοντο εις τας φυλακάς· ούτος ευρέθη προ ημερών φονευμένος πλησίον του χωρίου **Λούπσκου**⁸, τιμωρηθείς ίσως υπό τινος εκ των παθόντων ένεκα των συκοφαντιών του.

[Πηγή: Βιβλιοθήκη της Βουλής | εφημ. **ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**, φύλλο 225/07-02-1897, σελ. 1]

ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Εις το χωρίον **Βούρμπιανη** της επαρχίας Κονίτσης μετέβη ωσαύτως στρατός και συνέλαβεν ως **υπόπτους και επαναστάτας** τους Νικόλαον Κουτούλαν και **Ρεμπέλην**⁹ ους όμως ηναγκάσθη να απολύσῃ, διότι οι κάτοικοι εξηγέρθησαν κατά της αδίκου συλλήψεως αθώων και φιλοσύχων πολιτών. Εκ Βούρμπιανης μετέβη εις το χωρίον **Λεσκάτσι** όπου συνέλαβε **δια τον αυτόν σκοπόν** και έρριψεν εις τας φυλακάς 15 εκ των καλλιτέ-

ρων κατοίκων του χωρίου.

Σημειώσεις επιμελοπτή

Κατά τη συγκεκριμένη εποχή και μέχρι το 1899 δεσπότης στην Κόνιτσα ήταν ο μητροπολίτης Βελλάς (και Κονίτσης) **Βασιλειος**, άνθρωπος παλαιών αρχών, ελάχιστα μορφωμένος, ασθενικός και υπερήλικας. Δεν άφησε καλές εντυπώσεις κατά την πολύχρονη θητεία του ως τοπικός μητροπολίτης και κατα-

Κόνιτσα

κρίθηκε από τον τύπο της εποχής του. [Όρα εφημ. ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ, φύλλο 318/12-02-1899, σελ. 3 | και φύλλο 319/19-02-1899, σελ. 1].

Azás = αξιωματούχος μέλος συμβουλίου ή δικαστηρίου επί τουρκοκρατίας.

Ο κ. **Γκανής** είναι Εβραιογιαννιώτης που αλλαξοπίστησε και έγινε μουσουλμάνος. Γι' αυτόν γράφεται το εξής: «*O εν Ιωαννίνοις εξομώσας Ιστραπλίτης Αβραάμ Γκανής μετωνομάσθη Μουσταφά Χεντάετ, η σύζυγός του Κεριμέ Νατζιέ, το πρώτον αυτού τέκνον Αβδουραχμάν, το δεύτερον Αχμέτ Σεριφούδην και το τρίτον Μεχμέτ Νιαζή.*», [εφημ. ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ, φύλλο 195/26-06-1896, σελ. 3].

Ο Λάμπρος Θεοδώρου, μετά από πολύμηνη ταλαιπωρία και προφυλάκιση, πράγματι αθωώθηκε από δικαστήριο που έγινε στα Ιωάννινα. Τούτο αγγέλλεται με την εξής γραφή: «*Ο εκ Σταριτσάνης της Κονίτσης κ. Λάμπρος Θεοδώρου όστις προ έτους είχε φυλακισθή εις Ιωάννινα απελύθη εσχάτως.*», [εφημ. ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ, φύλλο 223/24-01-1897, σελ. 3].

Το 1896, εν όψει της διαφαινόμενης σύρραξης με την Τουρκία που έγινε το 1897, η Ελλάδα προωθούσε αντάρτικες ομάδες βόρεια από τα τότε όριά της, για να στηρίξει τους εκεί ελληνικούς πληθυσμούς. | Ο αναφερόμενος εδώ «εργολάβος Γκόσιος» δεν μπορεί να είναι ο περίφημος πελεκάνος Κώστας Γκό-

σιος/Τόλης του Γεωργίου (1883-1968) ή **Γιωργοτόλης**, γιατί τότε, το 1896, ήταν μόλις 13 ετών παιδί. Κάποιος άλλος από την πρότερη γενεά των Γκοσιαίων είναι αυτός.

Όλα τα χωριά της σημερινής επαρχίας Κόνιτσας βόρεια από το ιδεατό όριο Σαραντάπορος - Γοργοπόταμος (Βουρμπιανίτικο ποτάμι) υπάγονταν στην επαρχία Λεσκοβικίου την περίοδο 1882/1913. Μόνο τα χωριά **Στράτσιανη**, **Πυρσόγιαννη**, **Βούρμπιανη** αποδεσμεύτηκαν γρηγορότερα και υπήχθησαν ξανά στον καζά Κόνιτσας το 1903, μετά από δικές τους ενέργειες προς την κεντρική Διοίκηση στην Κωνσταντινούπολη και την έκδοση ειδικού αυτοκρατορικού διατάγματος.

Επειδή το επώνυμο **Τσάγγας/Τσάγκας** αφθονεί στο χωριό **Ζέρμα** (τώρα Πλαγιά), όμορο με το **Λούπσκο/Λούψικο** όπου αυτός φονεύτηκε, εκτιμώ ότι από εκεί καταγόταν αυτός ο Τσάγγας.

Είναι το χωριό **Λούψικο** το μετέπειτα **Λυκόρραχη** και τώρα **Κεφαλοχώρι**.

Πρόκειται για τον Νικόλαο Ρεμπέλη, πατέρα του Βουρμπιανίτη δάσκαλου Χαράλαμπου Ρεμπέλη (1887-1947) συγγραφέα του βιβλίου **KONITSIOTIKΑ**, και παπού του πασίγνωστου στην Κόνιτσα φιλόλογου καθηγητή Νικ. Χαρ. Ρεμπέλη.

Αθήνα, 25-03-2020

Θωμάς Β. Ζιώγας

Email: thovaziogas@gmail.com

Στον Σμόλικα το έτος 1930

Επιμέλεια: Χ.Γ. Γκούτος

Στό περιοδικό "Εκδρομία", τ. Α' 1930 τχ. 8, δημοσιεύτηκε τό παρακάτω κείμενο του Ι. Σαρρή, ό όποιος, μαζί μέ αλλούς 62 έκδρομείς, άνέβηκε στόν Σμόλικα τήν 18.8.1930, έντυπωσιάστηκε από τήν χλωρίδα, τήν πανίδα, την θέα και τις όμορφιές τής εύρυτερης περιοχής και κατέγραψε άξιόλογες σχετικές πληροφορίες.

'Από Γεωλογικῆς ἀπόψεως ἐξεταζομένη
 ή Πίνδος παρουσιάζει ποικιλίαν πετρωμάτων διαφόρων γεωλογικῶν περιόδων, δχι σμώς παλαιοτέρων τῆς τριασίου ἐποχῆς. Μόνον πρὸς τὸ μέρος τῆς Κονίτσης, ἐκεῖ ὅπου τὸ ὑπερκείμενον τῆς Κονίτσης σῦρος Νύφη διασχίζεται διὰ τῆς μεγαλειώδους και τρομακτικῆς διασφάγος, καλούμενης «Στενὸν τοῦ Αώου», εύρισκεται παλαιογενὲς πέτρωμα εἰς τὸ ὅποιον εύρισκονται κρυστάλλινοι πυρόλιθοι ἢ ὁρεία κρύσταλλος μετὰ κανονικῶν σχημάτων. Γενικῶς ή Πίνδος ἀποτελεῖται ἀπὸ φλύσην, ίδιᾳ ἀργιλλικὸν σχίστην, βασικοὺς ἡφαιστίτας ιουρασίου διαπλάσεως, ἀσβεστολίθους και ὀφείτας μελανοῦ συνήθως χρώματος. 'Ἐκ δὲ τοῦ ὅρους και τῆς ἔδαφικῆς αὐτοῦ συστάσεως ἐξαρτᾶται ή χλωρίς, τὰ ὑπέροχα δάση τῆς Πίνδου. Τὰ ἐπικρατοῦντα δένδρα, χαμηλὰ μὲν μέχρι 1000 μ. ὑψ. είναι ή δρῦς, ὑψηλότερον ή λαρικοειδῆς πεύκη (ὑψίκορμος) φθάνοντα μέχρι 1700 μ. η και ὑψηλότερον. Τὴν ὑψίστην ζώνην κατέχει ή ὅξυὰ και τὰ ἔλατα μέχρι 2000 μ. εἰς τὸν Σμόλικαν σμῶς τὰ ὑψηλότερα οημεῖα μέχρι 2200 μ. κατέχουν τὰ γιγαντιαῖα ρόμπολα (λευκόδερμος πεύκη), ἀκριβῶς ὅπως και εἰς τὸν Ολυμπον. Και ἐκεῖ φθάνονταν ἀνόμη ὑψηλότερον καθιστάμενα σμῶς τανύδη: ἐνῷ ἐδῶ εἰς τὰ φρεάτια, θρούς κατὰ δυτ. προέκτασιν τοῦ Σμόλικα ἀπέχον 11 χιλ. ἐκ τῆς Κονίτσης. Εἰναι ἀδύνατον γὰ τὴν τις αὐτὸ χωρὶς γὰ καταληφθῆ ὑπὸ ἐκπλήξεως και ἐνθουσιασμοῦ. Δάσος παρθένον εἰς τὸ ὅποιον βλαστάνονταν μαζῆ ὅλα τὰ δένδρα τῆς Πινδικῆς χερσονήσου. Εἰς τὸν ἀργιλλικὸν σχιστόλιθον τοῦ βουνοῦ τούτου (1000—1200 ύψομ.) συμφύρονται πελώρια πεύκα, ἔλατα ὄξυες, ιτήσ, δρῦες, καστανιές, καρυδιές,

λεπτοκορυνές, κρανιές, γαῦροι, φράστα, μελίαι, ἀγριοπλάτανοι, ἀγριοκόλοκυνθιές, κέδροι, κουτσουπιές, και περικοκλάδες συμπτύσουσαι πολλὰ τούτων, φτέρες και ἄλλα τὰ ὅποια ἡμεῖς τούλαχιστον δὲν γνωρίζομεν. 'Ἐν φυσικὸν φυτώριον κατάσκιον πρωτοτυπώτατον ή παραδοξότατον, συγχρόνως δὲ ἀπορίας ἄξιον πᾶς μέντη τὸ δάσος τοῦτο ἀδιατάρακτον και ἀνεκμετάλλευτον. Τὴν ἀπορίαν μας ἔλυσεν ὁ ἀγωγιάτης μας, διτ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μαχρυνήν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πλησίων χωρίων, ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως συγκοινωνίας. Τὰ δάση εἶναι βεβαίως ἀραιὰ η τελείως ἔχουν κατακοπῆ περὶ τὰ χωρία.

'Ἐν τούτοις γενικῶς ή βλάστησις ἔχει τοιούτον σφράγιος ὥστε τὰ δένδρα, ίδιᾳ η λαρικοειδῆς πεύκη, φυτρώνη και εἰς αὐτοὺς τοὺς βράχους. Θὰ σᾶς ἀναφέρω δύο παραδείγματα διὰ νὰ λάβετε ιδέαν τῆς ιδιοτροπίας τοῦ δένδρου τούτου. Εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Σαμαρίνη, βλέπει τις ἐπάρω εἰς τὸν θόλον τοῦ Αγίου Βήματος πεῦκο ὕψος 5 μέτρων. 'Εβλάστησ πρὸ ἐβδομήκοντα ἐτῶν και αἱ δίζαι του κατῆλθον εἰς τὸ ίερόν. Διὰ νὰ προφυλάξουν τὸν ναὸν ἔκοψαν τὰς δίζαις του τὰς ὅποιας φυλάττουν ἀκόμη εἰς τὸ ίερόν, ἐξωτερικῶς δ' ἐπριόνταν δλόκληδον τὸ δένδρον.

'Άλλὰ τὸ δένδρον και χωρὶς δίζαις ἐβλάστησεν ἐκ νέου. Συνέπεσε δὲ μετ' ὀλίγας ημέρας νὰ ἀποθάνῃ ὁ ἐπιχειρήσας τὸν δένδρον τοῦ δένδρου, τοῦτο δ' ἡρκεσε ὥστε η παράδοξος αὐτη βλάστησις νὰ διατηρηθῇ. 'Οχι δλιγωτέραν ἐκπληξιν παρουσιάζει εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον η βλάστησις διοίου πεύκου ἐπάρω εἰς κλάδον ίτασ. Άνταται τώρα νὰ φαντασθῇ τις τι δάση θὰ ὑπῆρχον ἐν Πίνδῳ ἂν δλειπεν δ πέλεκυς τοῦ ἀνθρώπου.

'Οπωσδήποτε οἱ φιλοποόδοι κάτοικοι τῆς Σαμαρίνης ἐπενούσσαν νὰ διαφυλάξουν αὐτὰ ἀπὸ τῆς τελικῆς καταστροφῆς χωρὶς νὰ ἀναμένουν τὴν ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως κήρυξιν ἐθνικῶν πάρκων. 'Εκήρυξαν αὐτὰ κοινοτικὰ και ἄλλα μὲν ἐκμεταλλεύονται μετὰ περισκέψεως, ἐν δὲ

Κόντοα

ύπερκείμενον τοῦ χωρίου των μετὰ προσοχῆς διαφυλάττουν διὰ γὰ προστατεύῃ τὰς οἰκίας των ἀπὸ τὰ κατερχόμενα ρεύματα καὶ τὰ κυλιομένας πέτρας.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ δποῖον προξενεῖ αἴσθησιν εἶναι ὅπει βλέπει τις εἰς τὸ μαγευτικὸν χωρίον Πάδες, εἰς τὰ νοτίας ὑπωρείας τοῦ Σμόλικα. Τὰ πεῦκα ἔλατα καὶ δρύες φθάνουν μέχρι τοῦ χωρίου, συνέχεια δὲ τούτων εἶναι τὰ ὄπωροφόρα αὐτοῦ δένδρα κυρίως μηλιές καὶ ἀχλαδιές. Τὰ ἄφθονα κελαρύζοντα ὕδατα, ἡ πυκνὴ βλάστησις καὶ οἱ ἐν μέσῳ ταύτης ὑψούμενοι περίεργοι βράχοι, ἡ θαυμασία πρὸς Α. καὶ Ν.Α. ἀποψις εἰς τὴν δασώδη κοιλάδα τῶν Ζαγοροχωρίων παρέχουν τοιαύτην γραφικότητα, ὥστε κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μας οἱ ἐκδρυμεῖς ἐκήρυξαν τοῦτο ὡς ἀνώτερον παντὸς Ἐλβετικοῦ τοπείου, τὸ γραφικώτατον χωρίον τῆς Ἐλλάδος. Ἡμεῖς λέγουν οἱ κάτοικοι θέλομεν δένδρα διὰ τοῦτο δὲν ἔχομεν κτηνοτροφίαν. Ὁλίγα κεφάλια ποῦ ἔχομεν τὰ στέλλομεν μακρὰν νὰ βοσκήσουν. Εἰς ἡμᾶς δ' ἐπῆλθεν ἡ σκέψις: τὶ θὰ ἦτο ἡ Ἐλλάς, ἐὰν ὅλοι οἱ γεωργοὶ ἀπεφάσιζαν οὕτω, πρᾶγμα τὸ δποῖον δὲν γίνεται εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Βοιωτίαν, μὲν ὅλας τὰς ἀνακηρύξεις τῶν ἐθνικῶν πάρκων.

Ἄλλ' ἂς ἀναβῶμεν ὑψηλότερα, εἰς τὴν γυμνὴν ζῷην τῶν ὁρέων, ἡ δποία σκεπάζεται τοὺς περισσοτέρους μῆρας τοῦ ἔτους ἀπὸ χιόνια. Εἰς τὸν Σμόλικαν ἡ γυμνὴ ἔκτασις ἀρχίζει ἀπὸ 2200 μ. Θαυμασία ἐποχὴ εἶναι ἐνταῦθα κατὰ τὸν Ἰούνιον δῆς ἀνοίγουν τὰ τὰ "Αλπεια φυτά. Ὁ κ. Δεμέστιχας, δὲν ἀρχηγὸς τοῦ Ἐλληνικοῦ στόλου, δῆς νες βιόλες, ὀρχεοειδῆ δὲ ποικίλα χρώματα σταυρανθῆ, λωτοί, πολύγωνα, μη μὲ λησμόνει, κρόκοι καὶ μελίλωτοι, κρίνα ἀσπροποράσινα πέδιλα τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἄλλα.

Εἰς τὸν Σμόλικαν, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Ὀλύμπον, εὑρίσκεται νερὸς καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους, ἀπὸ μικρὸν δὲ παγετῶντα κάτω ἀπὸ τὰς ὑψίστας αὐτοῦ κορυφὰς ρέει διαφορᾶς ρυάκιον. Τὴν ἡμέραν τῆς ἀναβάσεως μας, 18 Αὐγούστου, δὲ Σμόλικας ἐπανηγύριζε· οὐδέποτε διὰ τὰς κορυφὰς του εἶχε δεχθῆ τόσους ἐπισκέπτας. Ἡμεδα ἐν δὲν 63 ἐκδρομεῖς, Σαμαριναῖοι συνοδοί οἱ δποῖοι μᾶς ἐφιλένονταν εἰς τὸ βουνόν τους μὲ τοὺς σχετικοὺς ὅβελίας, χωροφύλακας, οἱ δποῖοι μᾶς

συνόδευνταν χάριν ἀσφαλείας διὰ τὸν φόβον τοῦ Τζατζᾶ.

Κατὰ πρῶτον ἀνεβήναμε εἰς τὴν κορυφὴν Ρόκαν τῆς Γρηᾶς (Fourka Macha) διὰ νὰ ἴδωμεν ἀπ' ἐκεῖ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου.

Πλὴν ὅμως τῶν δύο ὑψηλῶν κορυφῶν τοῦ ὅρους, ως λέγει δ. κ. Δεμέστιχας, τὸν Γέρο καὶ τὴν Γρηά, καὶ τὰς δποίας ἀπὸ μακρὰν ἐβλέπαμεν, ὑψοῦται πρὸς Δ. τοίτην ὑψηλοτέρα, λεγομένη Σμόλικας τοῦ Κερασόβαν ἢ Μπέλες. Αἱ τρεῖς αὗται κορυφαὶ σχηματίζουν τρίγωνον, εἰς τὸ μέσον τοῦ δποίου ἀνοίγεται τεραστία χοάνη μία κόγκη λεγομένη Βαθύλακος, ἡ ἀρχὴ τοῦ Βουνοκοποτάμου (π. τοῦ Κεράσοβου), παραπ. τοῦ Σαρανταπόρου. Χαμηλὰ σχηματίζονται μικροὶ λάκνοι τοὺς δποίους οἱ κάτοικοι δυομάζουν Μπάρες (ὅπως καὶ εἰς τὸν Ὀλυμπον).

Ἄλλα γύρω ἀπὸ τὸ δρός ἐκτείνεται ὁ ὁρίζων ἀτέλειωτος θάλασσα στά μάτια μας μὲ ἀναρίθμητα δρη, ὑψούμενα ὡς ὄγκωδη καὶ πελώρια κύματα παραλλήλως καὶ ἔκκαστον ὅπισθεν τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὴν ἀνατολὴν διαγράφονται σκιαδῶς ὁ Ολυμπός μὲ τὸν Πιέρον. Πρὸς αὐτὸν τὸ Μπούριον. Πρὸς Β., δπον δὲρίζων καθαρώτερος, ὁ Βόρας, τὸ σύνορον τῆς ἐλλάδος μὲ τὴν Νοτιοσλαβίαν ἀπέναντι διαγράφονται ὡραῖα δ. Βαρνοῦς, (τὸ Περιστέροι τοῦ Μοναστηρίου), τὸ Βίτοι μὲ τὴν λίμνην τῆς Καστοριᾶς, τὸ Σινιάτσκον, δ. Γράμμος καὶ τὰ Νεμέρτζικα καὶ ἄλλα δρη τῆς Αλβανικῆς Ήπείρου. Πρὸς Δ. δ. Τόμαρος τὰ δρη τοῦ Σουλίου κλπ.

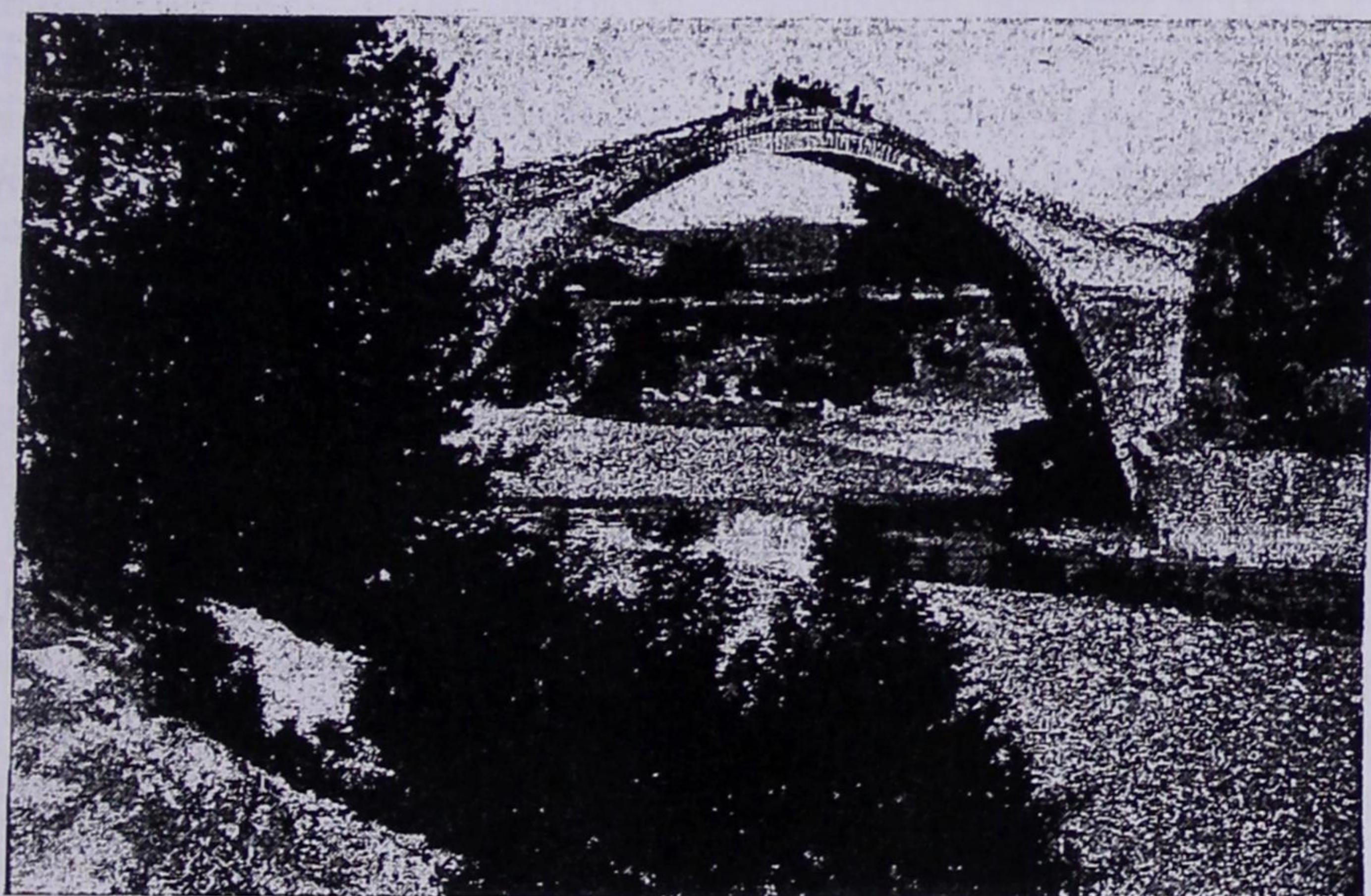
Ο Στράβων ἀναφέρει δτι ἀπό τοῦ ὅρους Βοίου (πρόκειται προφαγῶς περὶ τοῦ Σμόλικα) βλέπει τις ἀμφότερα τὰ ἐλληνικὰ πελάγη, τό τε Αίγαίον καὶ τὸ Ιόνιον. Τὸ αὐτὸν ἀναφέρει καὶ δ. γεωγράφος Reclus. Ο Poukevil, ἀγνοῶν τὴν μνήμαν ταύτην, προκειμένου περὶ τοῦ Σμόλικα ράφει δτι, δπως τοῦ εἰπον οἱ χωρικοί, ἀπὸ τὴν κορυφὴν φαίνεται ἡ Κέρκυρα καὶ τὸ Ιόνιον, πρᾶγμα τὸ δποῖον τοῦ φαίνεται ἀπίστευτον. Εν τούτοις ἡμεῖς εἴδομεν τὸ δρός Παντοκράτορα τῆς Κερκύρας, ἄν δ' δ. καιρὸς ἦτο καθαρώτερος θὰ ἐφαίνετο καὶ τὸ Ιόνιον. Άλλα τὸ Αίγαίον εἶναι ἀδύνατον νὰ φανῇ διότι ἐμποδίζεται δ. δρίζων ὑπὸ τοῦ Ολύμπου τοῦ Πιέρου καὶ τῶν Καμβουνίων δρέων,

Δύο γραφικαὶ μικραὶ λίμναι στολίζουν τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς. Η μία τούτων, κάτω ἀπὸ τὴν κορυφὴν Μάνδρα εἶχε νερὸν καθαρώτατο εἰς 300 μ. Εχει διάμετρον 80—100 μ. καὶ τρέφει μικρὰ ψάρια, ὅμοια μὲ σαλαμάνδρας ὡς καὶ ίδιοτοπες μικρὲς γαρίδες. Η ἄλλη εἶναι ἀνατολικώτερον τοῦ Σμόλικα τῆς Κεράσοβας εἰς τὸ αὐτὸν περίπου ύψος, εἶναι ὅμως πο-

λὺ βαθυτέρα. Ἐδῶ πλὴν ψαριῶν ζοῦν καὶ παράξενοι βάτραχοι. Ὁπως λέγουν οἱ θρῦλοι οἱ ἐδῶ δράκοι τῆς λίμνης εἶχον συνάψει μάχας μέ τους δράκους ἄλλης λίμνης, τῆς Δρακολίμνης ἐπὶ τοῦ βουνοῦ Παπίγγου, πετῶντες πρὸς ἄλλήλους δένδρα καὶ βράχους.

Ως πρὸς τὰ ἄγρια ζῶα τὰ δύοῖς ζοῦν εἰς τὴν Πίνδον, πλὴν τῶν ἀγριογειδῶν καὶ ἄλλων τὰ δύοῖς ὑπάρχουν εἰς δλα τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῆς Ἑλλαδος, ζοῦν ἐνταῦθα Ἀρκτοι, αἱ δύοῖς ὑπάρχουν καὶ εἰς ἓν ἄλλο ὅρος τῆς Μακεδονίας, τὸν Βαρνοῦντα (ἐπαρχ. Φλωρίνης). Πλῆθος γυπῶν, γυπατῶν καὶ εἰδῶν ἀβτῶν πετοῦν πανταχοῦ. Τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς γερμανὸς, τοῦ δοίου δὲν ἔμαθα τὸ δύνομα εἶχεν ἀναβῆτε εἰς τὸν Σμόλικα διὰ νά φονεύσῃ γεγειοφόρους ἀετὸν, εἶδος τὸ δύοῖς πλὴν τοῦ Σμόλικα ζῆ καὶ εἰς τὰ Πυρηναῖα δῷη, ἄλλ' εἶναι ἔκει σπανιώτατος. Εἶχε δίκανον εἰδικὸν διὰ τοιούτου εἰδους κυνηγία. Βοηθούμενος ἀπό ἐντόπιον χωρικὸν κατώρθωσε νὰ φονεύσῃ ἔνα ἐκ τούτων καὶ οὕτως ἐπλούτισε τὸ μουσεῖον αὐτοῦ ἀπό ἵδιον οὕτως εἰπεῖν ἀετὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐξ δοων μέχρι τοῦδε ἐξέθεσα εἶναι εὐνόητον ὅτι πάντες οἱ ἐκδρομεῖς καταμαγευμένοι ἐκ τῶν ἐντυπώσεων ἔμακαρίσαμεν τὸν ἐαυτόν μας ὅτι χάρις εἰς τὴν ἀντοχὴν τῶν ποδιῶν μας, χωρὶς διαβατήρια, μὲν ἐλάχιστα ἔξοδα, εἴδομεν τοπεῖα ὑπέροχα, ἄγνωστα. Οἱ κάτοικοι τοῦ Μεσολούρίου, Σαμαρίνης, Πάδων, Κονίτσης καὶ ἄλλαχοῦ ὅπου διεμείναμεν ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς μὲ φιλοξενίαν πρωτοφανῆ. Ἐπρόκειτο νὰ ἀποκαύσωμεν προσκαίρως τῶν παραδεισίων μερῶν τῆς ἀγαπητῆς αὐτῶν κοιτίδος. Τὰ αἰσθήματα αὐτῶν συνητήθησαν μὲ τὰ ἴδικά μας. Ο πόθος αὐτῶν, ἡ ἀποπεράτωσις τῶν δύο ἀμαξιτῶν δδῶν διὰ τῶν δύοῖς τὰ αὐτοκίνητα θὰ δλίσσωνται ἀνὰ τὰς δειράδας τῆς Πίνδου. καὶ αἱ δύοῖς μαζῆ μὲ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ θὰ καταστήσουν τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλονὰς προσιτὰς εἰς πολλοὺς, ἀπήχησεν εἰς τὴν καρδίαν μας, σπῶς ἀπηχεῖ βεβαίως εἰς πάντα πατριώτην. Ἄλπειαι φυσικαὶ καλλοναὶ δὲν εἶναι μόνον Ἐλβερικαὶ καὶ Τυρολικαὶ, εἶναι ἔγκαὶ Ἐλληνικαὶ. Εἶναι εἰς τὰς Πινδικὰς Ἄλπεις, αἱ δύοῖς ὑψοῦνται εἰς τὸν καταγάλανον τῆς Ἑλλάδος οὐρανόν.

Γεφῦρι τοῦ Ἀφού στήν Κόνιτσα

(Φωτ. κ. Αν. Φουστάνου)

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΜΑΣ ΣΧΟΛΕΙΟ

Μυρτώ Φλώρου- Παπαϊωάννου, Φεβρουάριος 2021

Το μικρό μας σχολείο βρισκόταν απέναντι από την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, εκεί που είναι σήμερα η κύρια πύλη εισόδου της εκκλησίας, από την πάνω μεριά, στη γωνία. Ήταν ένα απλό κτήριο, ισόγειο, με έναν όροφο. Δεν θυμάμαι εάν είχε από κάτω υπόγειο, στο οποίο –αν είχε- πιθανά θα κατέβαινες με γκλαβανή. Η είσοδος κοιτούσε προς τον πλάτανο, δηλαδή προς τον Άγιο Νικόλαο και ήταν λίγο υπερψωμένη σε σχέση με την αυλή της εκκλησίας. Η πόρτα ήταν ωραία, παραδοσιακή με σιδεριά και τζάμι στο επάνω μέρος και κάτω με ταβλαδάκι. Αριστερά της εισόδου ήταν δυο μεγάλα παράθυρα. Δεν θυμάμαι αν είχε κανένα και από δεξιά. Παράθυρα το κτήριο είχε και στην κάτω μεριά, προς τον κάμπο, αλλά όχι στις άλλες πλευρές. Στο εσωτερικό χωριζόταν σε τρεις χώρους. Ο πρώτος χώρος, μόλις μπαίναμε, χρησίμευε και σαν αποθήκη και δίπλα είχε ένα μικρό δωμάτιο, μάλλον γραφείο.

Η κυρίως αίθουσα είχε παράθυρα προς την εκκλησία και τον κάμπο. Το σχολείο είχε όλα τα εποπτικά μέσα της εποχής. Μεγάλες εικονογραφημένες επιφάνειες, σαν αφίσες, όπως ήταν οι παλιοί σχολικοί χάρτες, με ύφασμα στην πίσω πλευρά. Θυμάμαι τις απεικονίσεις των τεσσάρων εποχών του έτους. Την άνοιξη, την έβδεπες εκεί χαρά Θεού, τον χειμώνα τον παρουσίαζε χιονισμένο με τα παιδιά να κυλούν μεγάλες

χιονόμπαλες στους δρόμους και στο φθινόπωρο κυριαρχούσαν τα χρωμάτιστά φύλλα των δέντρων. Ήταν όλα πολύ όμορφα. Τις εικονογραφήσεις αυτές τις έπαιρναν από τους αδελφούς Ρωμαΐδη, που η καταγωγή τους ήταν από την Κόνιτσα.

Επίσης το σχολείο είχε τους κύθους που τους μαζεύαμε σε κουτάκια, καθώς και τα ρυλαράκια στον τοίχο που μετρούσαμε, εμείς τα μικρά τα νήπια. Σε μια αίθουσα ήταν και τα μικρά και τα μεγάλα νήπια. Τα μικρά νήπια μετρούσαμε 1 ρυλαράκι, 2 ρυλαράκια, 3 ρυλαράκια, μέχρι τα 5 ρυλαράκια. Τα μεγάλα μετρούσαν ως τα 10. Είχαμε μεγάλα θρανία, που καθόμασταν πέρα ως πέρα πολλά παιδιά μαζί, και αυτό ήταν πρόβλημα αν ήθελε κανένα παιδί να σπκωθεί Ήταν όμως πάρα πολύ ωραία και ιδιαίτερα αυτά τα θρανία. Και οι δασκάλες μας πεντάμορφες. Είχαμε την κα Λίτσα την Μαυρομάτη, που κάπου έχουμε μια ωραία φωτογραφία μαζί της. Πάρα πολύ ωραία, όμορφη δασκάλα. Και μετά είχαμε την κυρία Όλγα, την οποία την περιμέναμε στην πόρτα το πρωί για να έρθει.

Τώρα ποιος άνοιγε το πρωί το σχολείο; Η κυρία Όλγα άνοιγε την πόρτα; Δεν θυμάμαι, γιατί αργότερα στο Δημοτικό είχαμε επιστάτρια. Εμείς πάντως πρωί πρωί περιμέναμε απ' έξω και μόλις βλέπαμε την κυρία μας, αρχίζαμε όλα τα νήπια να τραγουδάμε ρυθμικά,

«΄Ηρθε-η-κυρία-μας, ΈΗρθε-η-κυρία-μας». Χαρά θεού. Και μια φορά, θυμάμαι, πέρασε από εξώ και μια κυρία, γνωστή στη γειτονιά, που όμως δεν ήταν και τόσο καλά στα μυαλά της, και κουβαλούσε κιόλας εκείνη τη μέρα στην πλάτη ένα βαρέλι, κι εμείς, ως παιδιά, δεν παραλείψαμε, όλα τα νήπια μαζί, να αρχίζουμε να φωνάζουμε «Ζούρλο-Περιστέρω, Ζούρλο-Περιστέρω». Οπότε αυτή πήγε στον δρόμο από επάνω, εκεί που είναι το κτήριο της Μητρόπολης. Δεν ήταν έτσι όπως είναι σήμερα. Δεν υπήρχε ο δρόμος για τα αυτοκίνητα. Το κτήριο της Μητρόπολης είχε αυλή μπροστά και περιβαλλόταν από έναν προσταυτικό τοίχο, αφήνοντας μια είσοδο μια μεγάλη τοξωτή αυλόπορτα, η οποία τη μέρα έκλεινε με σιδερένια πόρτα και τη νύχτα ερμητικά με άλλη πόρτα ξύλινη. Από εξώ είχε και πεζούλια, μάλλον δυο, αν και εγώ θυμάμαι πολύ καλά, μονάχα το πρώτο που ήταν προς το σχολείο. Και τη «Ζούρλο-Περιστέρω», πήγε εκεί, στο πεζούλι και ξεφόρτωσε το βαρέλι, που το είχε ζαλωμένη και μας έβαλε τις φωνές, και εμείς τρομαγμένα μπήκαμε μέσα αμπαρώνοντας την πόρτα και κρυφτίκαμε κάτω από τα θρανία αποφεύγοντας τον μεγάλο αυτό κίνδυνο. Καθημερινά βγαίναμε εκεί εξώ, στο προαύλιο της εκκλησίας και παίζαμε λογιών λογιών παιχνίδια. Περνούσαμε χαρά θεού.

Το σχολείο το είχε φτιάξει ο Δερδέκης. Νομίζω Δημήτριος λέγονταν. Και μέσα στο σχολείο, εκτός από όλα όσα αναφέραμε παραπάνω, δηλαδή τα θρανία, τα εποπτικά μέσα κτλ, υπήρχε και

το μεγάλο κάδρο του ευεργέτη, όπως έχουμε και εμείς το κάδρο του παππού στον τοίχο του σπιτιού. Ο αείμνηστος Δερδέκης, που

Κάθε χρόνο ανελλιπώς, όταν γιόρταζε το σχολείο -αν θυμάμαι καλά των Τριών Ιεραρχών- γινόταν γιορτή μεγάλη που έκλεινε με την τοποθέτηση στεφάνου στο κάδρο του ευεργέτη και όλα τα παιδιά ψάλαμε τον ‘Υμνο προς Τιμήν του:

«Τον αείμνηστο ευεργέτη Δερδέκη ας δοξάσουμε/ Να στεφανώσουμε παιδιά τον μέγα ευεργέτη/ να ευχαριστήσουμε από καρδιάς/ Δέξου αθάνατο στεφάνι, ιερή σκιά/ που κανένας δεν την φτάνει στην τιμή, στην ομορφιά».

Κατόπιν, με την εισβολή των Ιταλών, εξαφανίστηκε, μαζί με όλα τα εποπτικά μέσα, και το κάδρο του ευεργέτη από το σχολείο. Εκείνο που θυμάμαι μετά, ήταν ο «Τζίο», ο Ιταλός φαντάρος που ήταν αποθηκάριος, γιατί οι Ιταλοί το είχαν κάνει αποθήκη, και πολλές φορές μας φώναζε «Πίκολο, Πίκολο» και μας έδινε σταφίδες. Εμείς πια πηγαίναμε στην Πρώτη Δημοτικού, από κάτω στο Δημοτικό Σχολείο, αν και αργήσαμε λίγο να ξεκινήσουμε το σχολείο αφού είχαν κάνει σταδιακά «κατάληψη» όλοι οι στρατοί, πρώτα ο δικός μας, ο ελληνικός, μετά ο ιταλικός και στο τέλος ο γερμανικός, όλοι με τη σειρά. Και οι Γερμανοί αργότερα κάθονταν και στα σπίτια. Θυμάμαι που είχαν φέρει και στο σπίτι μας μισό θρανίο, γιατί ό,τι χρειάζονταν το έπαιρναν από εκεί από τα σχολεία, ώσπου τέλειωσαν όλα και δεν είχε τίποτα άλλο να πάρουν. Κι έτσι λίγο

λίγο διαλύθηκαν όλα, χάθηκαν κι οι χάρτες κι ό,τι άλλο καλό υπήρχε. Στο Δημοτικό κατόπιν δεν βρήκαμε τίποτα. Δεν είχαμε τίποτα, εξόν από μερικά θρανία...

Πρόλαβαν και τα δικά μου παιδιά, ο Γιώργος κι ο Χαροπάκης, ίσα ίσα που πήγαν στο σχολείο αυτό. Μετά έκλεισε οριστικά και σιγά σιγά άρχισε να ερειπώνεται. Και σταδιακά από μια ζεστή αγκαλιά έγινε κάτι «παράτερο» και «παλιακό» και «ερείπιο» και «επικίνδυνο». Άσε που άρχισε «να εμποδίζει και το δρόμο». Κι η απόφαση βγήκε. Να καταδαφιστεί... Και μια μέρα βλέπω από το παράθυρο, από το Φλωρεΐκο δυο- τρεις νεαρούς της Επάνω Κόνιτσας, ανεβα-

σμένους στη στέγη του σχολείου να ξηλώνουν με zόλο τα κεραμίδια και τα πέταβρα. Τρέχω αλαφιασμένη. «Αμάν ! Τι κάνετε εκεί; Γιατί το χαλάτε;». «Δεν ξέρουμε κυρά Μυρτώ, έτσι μας είπαν και για αυτό μας πληρώνουν το μεροκάματο». «Μα ! τι χαλάτε ! την ιστορία του τόπου μας;». «Αν είναι έτσι κυρά Μυρτώ να μην το χαλάσουμε», είπαν. Η θανατική του καταδίκη όμως είχε βγει εξ άνωθεν και ήταν τελεσίδικη.

Σήμερα στη Θέση του είναι ο ανθόκηπος της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου κι εκεί στο χώμα του αναπαύεται το παλιό μικρό μας σχολείο μαζί με τις αναμνήσεις μας... τις ωραιότερες της παιδικής μας ζωής.

Εκδηλώσεις στον πλάτανο μπροστά από το παλιό σχολείο κατά την λήξη του σχολικού έτους 1966-67. Λίγα χρόνια μετά το σχολείο (νηπιαγωγείο) έκλεισε οριστικά (1971?) και έως το 1980 (?) είχε πλέον κατεδαφιστεί. Στα δεξιά διακρίνεται ο τοίχος του ενοριακού ναού του Αγίου Νικολάου. (Από το φωτογραφικό αρχείο της κας Νικολέπας Μπάρμπα).

Το μεγάλο καφενείο της Κόνιτσας ή το καφενείο Γεράση-Ζιακόπουλου

Κατερίνα Τσούθαλη-Τσαρούχη, Βασίλης Παπαγεωργίου

Πόσοι θυμούνται σήμερα το μεγάλο γωνιακό καφενείο της Κόνιτσας, το οποίο έκλεισε οριστικά το 1999; Σίγουρα αρκετοί από τους μεγαλύτερους σε ηλικία και ιδιαίτερα οι άντρες, που το είχαν στέκι τους. Μια μικρή αναφορά στο ιστορικό αυτό καφενείο επιχειρούμε εδώ.

Ο Κώστας Ζιακόπουλος ήταν ο τελευταίος ιδιοκτήτης του μεγάλου καφενείου, εκεί που σήμερα βρίσκεται η Τράπεζα Πειραιώς και πριν από αυτήν η Αγροτική Τράπεζα. Ο Κώστας Ζιακόπουλος γεννήθηκε το 1931. Σήμερα (Φεβρουάριος 2021) ζει στην Κόνιτσα με τη σύζυγό του Φλωρίτσα και το γιο του Σπύρο.

Το καφενείο, πριν τον Κώστα, το είχε ο πατέρας του Απόστολος (1896-1991). Άλλα και πριν από αυτόν υπήρχε και λειτουργούσε στον ίδιο χώρο καφενείο.

Εδώ υπάρχει μια μικρή ιστορία: Ο Απόστολος Ζιακόπουλος πριν πάρει αυτό το καφενείο, είχε άλλο δίπλα από το Φαρμακείο Ρούση, σημερινό Ουρανίας Βεκιάρη-Κυρίτση. Στον πάνω όροφο του καφενείου αυτού λειτουργούσε χαρτοπαιχτική λέσχη και μάλιστα με «υπαλλήλους νυκτός και ημέρας», όπως ανέφερε σε διήγησή του ο Κώστας. Ο Απόστολος πούλησε αυτό το καφενείο-χαρτοπαιχτική λέσχη σε δύο έμπιστους υπαλλήλους του και στη συνέχεια νοί-

κιασε από τον Κ. Λαμπρίδη το γωνιακό μεγάλο καφενείο. Ο Κ. Λαμπρίδης καταγόταν από τη Μόλιστα και ήταν ιδιοκτήτης όλου του τετραγώνου.

Ο Απόστολος Ζιακόπουλος έκανε συνεταίρο του στο καφενείο τον γαμπρό του, Γρηγόρη Γεράση από τον Αμάραντο ('Ισθορο), που ήταν ένα διάστημα ταξιδεμένος στην Αμερική.

Το μεγάλο καφενείο δεν είχε ταμπέλα. Έλεγαν οι πελάτες «να πάμε στο καφενείο του Γεράση ή του Ζιακόπουλου». Ο Κώστας διηγείται: « Όλη η επαρχία περνούσε από το καφενείο μας. Δάσκαλοι, μαστόροι, οργανοπαίχτες, ταξιδεμένοι κι απ' όλα τα χωριά. Το καφενείο ήταν χωρισμένο στα δύο. Πίσω-πίσω πήγαιναν οι δάσκαλοι, καθηγητές, γιατροί και χαρτόπαιχτες κι έπιναν τσίπουρα. Μπροστά κάθονταν ο κόσμος όλος. Δεξιά, όπως έμπαινες, ήταν ο μπουφές. Μετά το 1950 ανεβάσαμεν την τοιχοποιία, επειδή ήταν χαμπλοτάβανο το καφενείο και έγινε καινούρια στέγη».

Πολλοί οι θαμώνες, συνεχές πηγαίνει έλα, ο καπνός των τσιγάρων, η μυρωδιά του καφέ, του τσίπουρου, ήχοι από τα πούλια των ταβλαδόρων, χαρτοπαιχία, πειράγματα, νεύρα, μικροτσακωμοί, εντάσεις για τα κομματικά, κανένα κουτσομπολιό αντρικό, φωνές, κουβέντες,

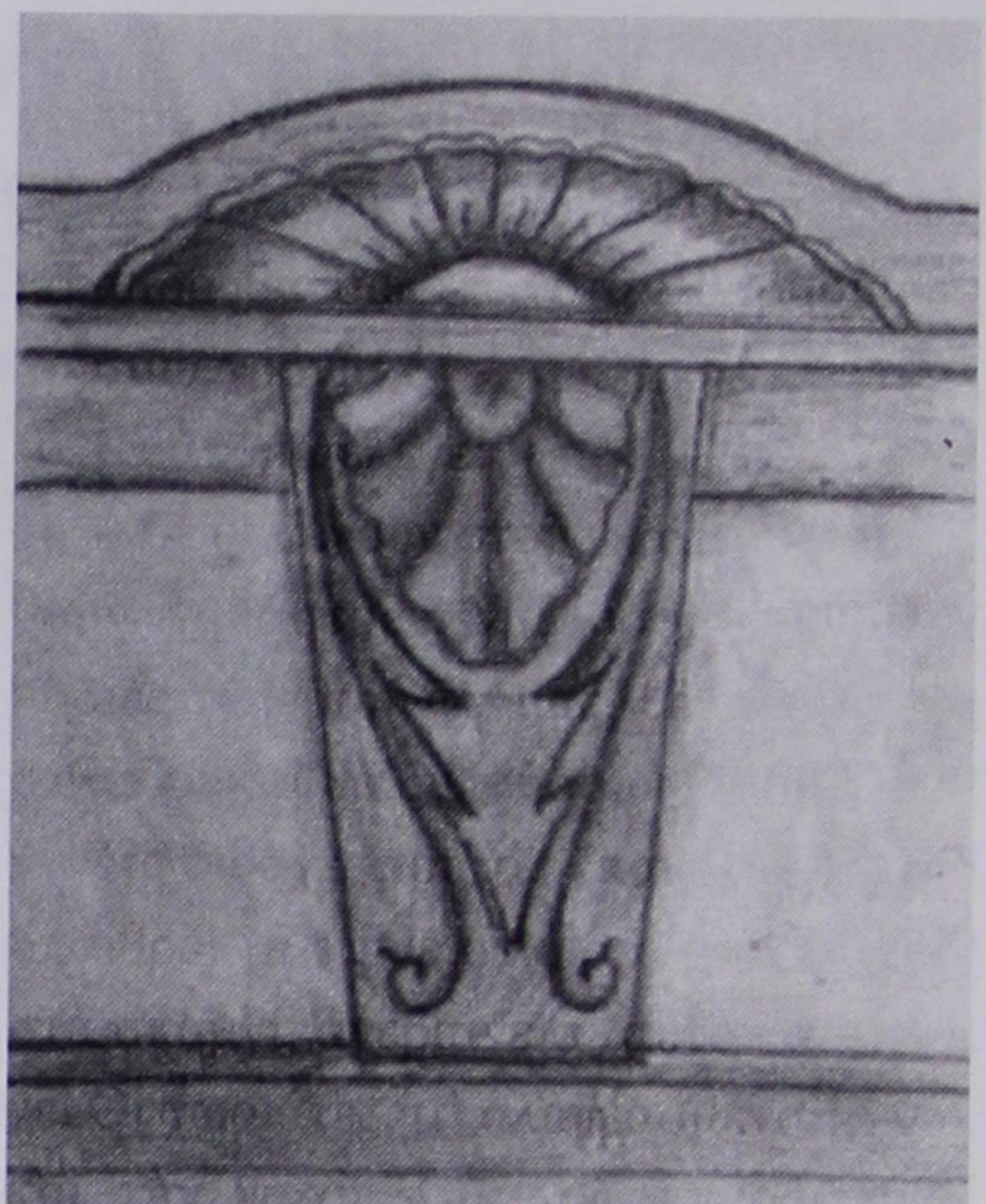
συμφωνίες για δουλειές. Ο Μιχάλης ο Πανουσάκος (1927-2012), από τα καλύτερα κλαρίνα της επαρχίας Κόνιτσας, είχε πει: «*αριστερά, όπως μπαίνουμε στο καφενείο του Ζιακόπουλου, μαζευόμασταν όλοι οι οργανοπαίχτες. Εκεί με το Μήτσο'* (Μήτσιο Χριστόπουλο (1926-2003), καλό βιολί), κλείσαμαν συμφωνίες και συμφωνίες για γάμους και πανηγύρια...»

Ο Κώστας Ζιακόπουλος αναφέρει ακόμη ότι δούλεψε με τον πατέρα του ως το 1960. Μετά συνέχισε μόνος του μέχρι που πήρε σύνταξη το 1998-99 και το καφενείο έκλεισε. Οι κληρονόμοι του Λαμπρίδη το πούλησαν στην Αγροτική Τράπεζα.

Τα τραπέζια του καφενείου τα είχε κατασκευάσει ο ξυλουργός Νίκος Τζάλλας. Ο Διονύσης Βαρδάκης (1916-1986), πολύ καλός επιπλοποιός από τον Πύργο (Στράτσιανη), ο οποίος δίδασκε ξυλογλυπτική και επιπλοποιεία στο Ορφανοτροφείο Κόνιτσας, φιλοτέχνησε 8 τάβλια και 12 καναπέδες.

Η Προοδευτική Ένωση Πυρσόγιαννης αγόρασε από τον Κώστα Ζιακόπουλο έξι καναπέδες και έξι τραπέζια με μαρμάρινες επιφάνειες για το καφενείο «Κόκα Καρυά», που βρίσκεται στην πλατεία του χωριού. Οι καναπέδες έχουν στην πλάτη τους απλά, όμορφα καλοδουλεμένα ξυλόγλυπτα σχέδια. Για το ίδιο καφενείο ο Βαγγέλης Ευαγγελίδης (γενν. 1943), που δούλεψε σε αυτό, γράφει:

«*Εκεί που τώρα ευρίσκεται το υποκα-*

(Λεπτομέρεια ξυλόγλυπτου καναπέ του Καφενείου Ζιακόπουλου.

Σκίτσο Κατερίνα Τσούβαλη-Τσαρούχη)

τάστημα της Τράπεζας Πειραιώς (πρώτα Αγροτική Τράπεζα), ήταν το περίφημο κεντρικό καφενείο του Γεράση. Άρχισε να λειτουργεί περίπου στη δεκαετία του 1950. Το είχαν οι δυο συγγενείς Απόστολος Ζιακόπουλος και ο Γρηγόρης Γεράσης, ο οποίος δυστυχώς πέθανε πολύ γρήγορα και έμεινε ο κυρ Απόστολης Ζιακόπουλος. Όμως ο αντρικός πληθυσμός το ήξερε ως καφενείο του Γεράση. Υπήρχαν και άλλα μικροκαφενεία, αλλά αυτό ήταν το κεντρικό και συγκέντρωνε ανθρώπους της «πρώτης χαρτοπαιξίας».

Προσωπικά εγώ έχω μερικές εμπειρίες ή και σπιγμιότυπα, διότι ως μαθητής της Πέμπτης και Έκτης Δημοτικού και των πρώτων τάξεων του Γυμνασίου, τα

καλοκαίρια, δούλεψα ως βοηθός γκαρσόν. Είχε δύο γκαρσόν το καφενείο, αλλά λόγω δουλειάς, είχαν και βοηθούς για τη λάντα. Εγώ εργάστηκα με τον κυρ Απόστολο και μετέπειτα με το γιο του Κώστα.

Θυμάμαι, όταν κάθε πρωί, έρχονταν οι μόνιμοι πελάτες, απλά κάθονταν στην καρέκλα, χωρίς να παραγγείλουν τον καφέ τους και ο κυρ Τόλης γνώριζε τι καφέ έπινε ο καθένας. Επίσης, επειδή το πρωί έρχονταν πολλοί μαγαζάτορες ή και από τα χωριά, έψηνε 15 με 20 καφέδες για τους πρωινούς βιαστικούς και έβαζε τα φλυτζάνια σε καθαρή άμμο, που την είχε τοποθετήσει σ'ένα κατάλληλο δισκάκι που ζεσταίνοτανε από κάτω με καμινέτο, για να είναι όλοι οι καφέδες ζεστοί.

Κατά τις 10 με 11 το πρωί έρχονταν τα βαριά χαρτόμουντρα και κυρίως δάσκαλοι (το καλοκαίρι) και αρχίζανε να παίζουν δηλωτή αλλά κυρίως μπριτ σε λεφτά. Γύρω από τα τραπέζια απόλυτη ησυχία. Τα χρήματα τα δίναν σ'ένα συμπαθές γεροντάκι, που τον λέγανε Μπαλίδα. Δεν γνωρίζω γιατί. Το αντίτιμο για αυτόν ήταν ένα κέρασμα σε καφέ ή ένα φιλοδώρημα από τους νικητές.

Εκείνο που ήταν εκνευριστικό ήταν το τάβλι. Χτυπούσαν με δύναμη τα πούλια και αντηκούσε το μαγαζί. Θυμάμαι ένα στιγμιότυπο: Έπαιζε τάβλι ο Ζώνης, ο Θωμάς, ο δάσκαλος, με τον διευθυντή της Αγροτικής Τράπεζας, (στεγαζότανε τότε στου Μπούζμπουλα το κτίριο, απέναντι), τον Σκλήνο, που ήταν λίαν

νευρικός και ευέξαπτος. Πάνω τους στεκόταν ο Βαγγέλης, ο Νιούτης, ο οποίος δεν αρκέστηκε να μιλάει, αλλά με τα χέρια του υποδείκνυε πού να βάλουν τα πούλια. Αφού δεν συμμορφώθηκε στις συστάσεις των δύο να είναι ήσυχος, κάποια στιγμή ο Σκλήνος νευριασμένος κλείνει με δύναμη το τάβλι και απευθυνόμενος στον Νιούτη του λέει: «Ρε, ασυμμόρφωτε, εάν σε βάλω ανάμεσα από δύο γαϊδούρια αυτά θα σκάσουν και συ δε θα βάλεις μυαλό».

Ο Ηλίας ο Γιαννούλης, ένας μεγαλέμπορος της Κόνιτσας αλλά λίαν τσιγκούνης, τον καφέ τον έπινε πάντα σκέτο. Διακρινόταν για τα πολλά του αστεία, έλεγε: «Η λίρα και το τσίπουρο δεν παθαίνουν ποτέ τίποτε, για αυτό μαζέψτε όσα μπορείτε». Μου λέει μια μέρα: «Έλα εδώ, εσύ μικρε. Πόσο έχει ο κανονικός καφές;». «Τρεις δραχμές», του απαντάω. «Εμένα, που τον πίνω σκέτο, θα μου παίρνεις λιγότερο». Εγώ φυσικά ψάρωσα και είπα στον κυρ Τόλη τι μου είπε. Αυτός χαμογέλασε και μου είπε: «Ας λέει αυτός, εσύ θα του παίρνεις τρεις δραχμές και θα του πηγαίνεις δύο ποτήρια νερό».

Όσον αφορά στις γυναικες, δεν υπήρχε κάποιος άγραφος νόμος που απαγόρευε την παρουσία τους στο καφενείο, αλλά εκείνες το απέφευγαν. Μόνο όταν έρχονταν οι γυναικες από τα χωριά, αναγκαστικά κάθονταν άκρη άκρη στα πρώτα τραπέζια, ώσπου να φορτώσουν τα πράγματα στο λεωφορείο - στάθμευε τότε απέναντι, εκεί που σήμερα είναι η

καφετέρια του Κώστα Γκούντα- και να έρθει η ώρα να φύγουν. Τις έβλεπες και καταλάβαινες πως κάθονταν σε αναμμένα κάρβουνα. Παράγγελναν πάντα γλυκό του κουταλιού.

Τελειώνοντας, θυμάμαι πως ο κυρ Απόστολος ήταν πάντα ευγενικός και λίαν καθαρός. Εκείνο που έκανε εντύπωση ήταν πως μιλούσε άριστα την απλή καθαρεύουσα -είχε σχολάσει το Σχολαρχείο της τότε εποχής- και ήταν γνώστης της Ιστορίας. Όταν αποχώρησε από την εργασία, λόγω γηρατειών, ανέλαβε το καφενείο ο γιος του».

Ο Θωμάς Παπαμιχαήλ (γενν. 1944), που από μικρός δούλευε δίπλα στο γνωστό Ζαχαροπλαστείο-Καφεκοπτείο, «Η Συνάντησις», του πατέρα του Χρήστου Παπαμιχάλη, το οποίο λειτουργεί

αδιαλείπτως ως σήμερα, μας είπε το εξής χαρακτηριστικό: «Έβγαιναν και κάθονταν στα πρώτα τραπέζια του μεγάλου καφενείου και κάποιοι Κονίτσιωτες τσιγκούνηδες. Αυτοί περίμεναν το λεωφορείο να κατεβεί κάποιος απ' τα χωριά για να τους κεράσει. Άν δεν φαίνονταν κανείς, τότε έλεγαν τους καφετζή : «φιάξε κάναν καφέ και φέρε μας και κάνα νερό»

Ευχαριστούμε τον κύριο Κώστα Ζιακόπουλο, τον κύριο Βαγγέλη Ευαγγελίδη και τον κύριο Θωμά Παπαμιχαήλ για τις μνήμες τους και τα στοιχεία που μας παραχώρησαν. Πολύ θα θέλαμε τις διηγήσεις και άλλων συντοπιών μας. Σίγουρα θα είναι πολλοί που θυμούνται το ιστορικό αυτό καφενείο της Κόνιτσας.

Το καφενείο του Γεράση-Ζιακόπουλου στην Κόνιτσα τη δεκαετία του 1950.
Σε πρώτο πλάνο ο Κώστας Απ. Ζιακόπουλος. (Αρχείο Κ. Ζιακόπουλου)

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΑΨΙΜΟ ΜΑΛΛΙΟΥ

Γράφει η Φωτεινή Τσάνου - Ζαρείφη

Το Μάν μόνα, γίνονταν το κούρεμα των αιγοπροβάτων. Κουρεύονταν χωριστά τα γίδια απ' τα πρόβατα και δεν μπερδεύονταν τα μαλλιά μεταξύ τους. Αρχικά ξεχώριζαν τα μαύρα απ' τα άσπρα και μετά τα διαχώριζαν, ανάλογα από ποιο σημείο του ζώου ήταν. Τα μαλλιά της πλάτης, που ήταν και πιο μακριά, τα μεταχειρίζονταν για στημόνια στον αργαλειό. Τα υπόλοιπα, που ήταν και καλύτερα και πιο μαλακά, τα χρησιμοποιούσαν για υφάδια, ενώ τα κολόκουρα, που ήταν και τα κατώτερα, τα χρησιμοποιούσαν συνήθως για να φτιάχνουν φλοκάτες ή ίσιες του νερού (δηλαδή χωρίς φλόκο).

Τα μαύρα μαλλιά δεν τα έβαφαν καθόλου. Το μαλλί από τα γίδια (τραγόμαλλο) συνήθως δεν βάφονταν, γιατί δεν έπιανε η βαφή εύκολα. Το έπλεναν σε χλιαρό νερό, το στέγνωναν, το λανάριζαν και το έγνεθαν. Η κλωστή δεν έβγαινε λεπτή και ήταν και πιο άγρια. Με αυτό έφτιαχναν χοντρά στρωσίδια, που τα έριχναν πάνω από τα στρώματα, γιατί ήταν χοντρά και ίσιωναν λίγο την επιφάνεια των στρωμάτων, που ήταν γεμισμένα με φλόκαρα από τα καλαμπόκια, αλλά και επειδή δεν κρατούσαν την υγρασία, ήταν σαν μονωτικά και προφύλασσαν τα παιδιά από το κατούρημα

στον ύπνο. Τα στρώματα τα γέμιζαν και με άχυρα, αλλά δεν τα προτιμούσαν, γιατί λιανίζονταν γρήγορα, έχαναν το ύψος τους και σήκωναν σκόνη. Ύφαιναν επίσης ύφασμα για ταλαγάνια, που τάριχναν πάνω τους οι τσοπαναραίοι, για να μη βρέχονται. Ακόμη ύφαιναν και κάπες. Όλα τα άλλα τα έφτιαχναν από πρόβειο μαλλί.

Το μαλλί μόλις το κούρευαν και χώριζαν σε ποιότητες, το βουτούσαν τμηματικά σε χλιαρό νερό. Εκεί το άφναν για μερικές μέρες, ώσπου να μυρίσει λίγο, μετά το στράγγιζαν και κρατούσαν το νερό. Το νερό αυτό λέγονταν σιάρα ή σιάρβα και όσο δυνατή ήταν τόσο καλύτερα για το χρώμα. Μετά έπλεναν το μαλλί κανονικά, το στέγνωναν και ήταν έτοιμο για βάψιμο. Ήταν ευκολότερο να βαφεί σαν μαλλί, γιατί έβγαινε πιο ομοιόμορφο το χρώμα. Πολλές φορές βάφονταν και σαν νήμα ή ύφασμα. Κρατούσαν όσο μαλλί δε θέλανε να βάψουνε, με το οποίο έφτιαναν εσωτερικές μάλλινες φανέλες, για να μη ξεβάφουνε στο κορμί. Ακόμη έφτιαναν μ' αυτό μπουραζάνες για τους άντρες ή κοντογούνια ή κάλτσες για τους γάμους τα λεγόμενα πλατάρια. Η διαδικασία του βαψίματος ήταν ίδια για όλα τα χρώματα. Διέλυναν στη χλιαρή σιάρβα το

λουλάκι ή την καραμπογιά ή το στραγγισμένο νερό μέσα στο οποίο είχαν βράσει τις διάφορες ρίζες ή φλούδες ή φύλλα ανάλογα με το χρώμα που ήθελαν να πάρουν. Τα βάζανε σ' ένα kazáνι, έβραζε το μίγμα και πρόσθεταν το μαλλί ή το νήμα ή το ύφασμα. Ρίχνανε μέσα στύψη για να μη ξεβάφει και τα έβραζαν αρκετή ώρα, ανακατεύοντας τακτικά και σπκώνοντας μ' ένα ξύλο λίγο από το μαλλί, για να το δει ο ήλιος και να το χτυπήσει ο αέρας και να δουνει αν πήρε το χρώμα που ήθελαν, γιατί όσο περισσότερη ώρα το βράζανε και όσο πιο πολύ τα αφήνανε μέσα, τόσο πιο σκούρο έβγαινε το χρώμα. Εννοείται, ότι η ποσότητα του μαλλιού και της βαφής ήταν συγκεκριμένη για κάθε kazaniá, με το νερό να σκεπάζει πάντα το μαλλί. Αφού το βγάζανε απ' τη βαφή, το στεγνώνανε πρώτα και μετά το ξέπλεναν σε κρύο νερό, να λαγαρίσει όσο χρώμα περίσσευε.

Το μαύρο χρώμα το έκαναν με καραμπογιά σε ανάμειξη με νερό, που έπαιρναν από το βράσιμο φλούδας από έλτσια (είδος δένδρου), το οποίο μετά στράγγιζαν και το ανακάτευναν με την καραμπογιά, την οποία προηγουμένως είχαν διαλύσει σε χλιαρή σιάρβα. Τα έσμιγαν όλα μαζί και μόλις έπαιρνε βράση έριχναν μέσα το μαλλί, τη στύψη και επάνω - επάνω έβαζαν ένα κομμάτι ξύλο από φράξιο και ένα από έλτσια. Για να πιάσει καλά το χρώμα, το άφηναν να βράσει αρκετή ώρα και αφού το κατέβα-

ζαν απ' τη φωτιά, το άφηναν έτσι 24 ώρες. Η καραμπογιά χωρίς φράξιο και έλτσια δεν έπιανε. Αν μείωναν την ποσότητα της καραμπογιάς και το χρόνο που άφηναν μέσα το μαλλί, θα έβγαινε ένα λαδί, χακί χρώμα.

Μαύρο επίσης έπαιρναν και με την ανάμειξη λουλακιού και καραμπογιάς, τα οποία επίσης διέλυαν σε σιάρβα. Η αναλογία ήταν 20 δράμια λουλάκι και 18 δράμια καραμπογιά για κάθε οκά μαλλιού. Αν ήθελαν να πάρουν σκούρο μπλε, έριχναν λιγότερη καραμπογιά και έβγαζαν το μαλλί λίγο νωρίτερα. Στην αρχή μόλις το έβγαζαν απ' τη βαφή φαίνονταν σκούρο πράσινο, όμως, μόλις το χτυπούσε ο αέρας και το έβλεπε ο ήλιος, γίνονταν μπλε.

Το κόκκινο χρώμα και όλες τις αποχρώσεις του (poz - τρανταφυλλί κλπ) το έκαναν από τη ρίζα του θαμνώδους φυτού ριζάρι. Στέγνωναν τη ρίζα στον ήλιο, την στούμπιζαν και την κοσκίνιζαν με τη σίτα, για να είναι σαν αλεύρι. Αυτή τη σκόνη διέλυαν σε χλιαρό νερό και ξύδι και βουτούσαν το μαλλί, το νήμα ή το ύφασμα μέσα. Το βράζανε για λίγο και μετά το άφηναν έτσι 8 με 10 μέρες κοντά σε ζέστη. Αν ήθελαν ανοιχτότερους τόνους, το έβγαζαν νωρίτερα. Όσο πιο ανοιχτός ο τόνος του χρώματος, τόσο πιο νωρίς.

Αν έβαφαν δίμιτο ύφασμα με οποιοδήποτε χρώμα, το άφηναν μέσα στη μπογιά ισιωμένο και μερικές φορές το σίκωναν ανακατεύοντας την μπογιά και

το ξαναέριχναν μέσα, ισιώνοντάς το πάντα, όχι όπως νάναι.

Το κίτρινο (λεμονί) γίνονταν από την καρδιά του θάμνου προσκαβίτσα και τη μέσα τισέπα από τη φλούδα της αγριομηλιάς. Τα βράζανε καλά μαζί, βουτούσαν μέσα το μαλλί και ξανάβραζαν, ώσπου να πάρει το χρώμα που θέλανε. Ανάλογα με το πόσο σκούρο το θέλανε, το άφηναν μες στη μπογιά μία ή δύο ημέρες.

Κίτρινο επίσης χρώμα έπαιρναν και από τη γαλατσίδα, την οποία βράζανε με σύψη, στράγγιζαν το νερό και έριχναν το μαλλί μέσα. Όσο περισσότερη ώρα έβραζε, τόσο πιο πολύ σταθεροποιούνταν το χρώμα.

Τα καρόφυλλα με τον ίδιο τρόπο έδιναν αποχρώσεις από λαδί ως καφετί. Τα κρεμυδόφυλλα έδιναν το μπεζ ή το ανοικτό καφέ, ενώ τα φύλλα του φράξου έδιναν το πράσινο χρώμα.

Για να πάρουν το γεράνιο (γαλαζο- πράσινο) χρώμα, στούμπιζαν μπρέστρα και τα έβραζαν πολλή ώρα μαζί με καρόφυλλα. Μετά στράγγιζαν το νερό και ανακάτευαν με χλιαρή σιάρβα, στην οποία μέσα είχαν διαλύσει λουλάκι. Όσο περισσότερο λουλάκι, τόσο πιο σκούρο χρώμα. Τα έβραζαν όλα μαζί και βουτούσαν μέσα το μαλλί. Αν δεν έριχναν λουλάκι, τότε θα έβγαινε κίτρινο χρώμα, το οποίο μόλις το χτυπούσε ο αέρας, γίνονταν πράσινο.

Τη σύψη την έριχναν σε όλες τις βαφές, γιατί σταθεροποιούσε το χρώμα.

Το μαλλί, αφού βάφονταν, στράγγιζε, στέγνωνε, πλένονταν με κρύο νερό και ξαναστέγνωνε, λαναρίζονταν στο λανάρι, να φύγουν οι κόμποι και ν' αφρατέψει, γνέθονταν με τη ρόκα και το αδράχτι, τυλίγονταν σε κύκλες ή μπούκλες, αν ήταν για τον αργαλειό, ή μαζεύονταν σε κουβάρια, αν ήταν για πλέξιμο και ήταν έτοιμο για χρήση.

Αυτό που ήταν για τον αργαλειό περνούσε και από τη διαδικασία του ιδιασματος του σπημονιού, μια πολύ δύσκολη διαδικασία, που λίγες γνώριζαν.

Όλες οι δουλειές δε γίνονταν ποτέ από μόνη τη νοικοκυρά. Πάντα θα τρέχανε για βοήθεια και οι γειτόνισσες και συγγενείς να βοηθήσουν. Αυτό ήταν αυτονόητο και δεν χρειάζονταν ιδιαίτερη πρόσκληση. Όλοι, όσοι μπορούσαν, έτρεχαν, να βοηθήσουν και αυτό βέβαια έκανε κύκλο.

Σ' αυτές τις συνάξεις παραβρίσκονταν και οι ηλικιωμένες, συνήθως για να δίνουν τις συμβουλές τους στις νεότερες, και ήταν μια αφορμή για όλες τις γυναίκες, να περνούν κάποιες ευχάριστες ώρες, γιατί απ' αυτές δεν έλειπαν τα τραγούδια, τα αστεία, τα γέλια και ο κοινωνικός σχολιασμός. Έτσι η παροχή βοήθειας γίνονταν μια χαρούμενη απασχόληση.

Όλες οι πληροφορίες μου δόθηκαν το 1976 από την Αμαλία Κώστα Φρόντζου και τη γιαγιά μου Αγαθή Τσάνου.

Φωτεινή Τσάνου - Ζαφείρη

Η ΔΙΑΚΟΣΙΟΣΤΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑΣ ΤΟΥ 1821

Από τον φιλόλογο Αγαθάγγελο Γ. Πολίτη

Διακόσια χρόνια πέρασαν, από τότε που πήραν τη μεγάλη απόφαση οι υπόδουλοι Έλληνες να ρίχτούν στον αγώνα με το αποφασιστικό «Λευτεριά ή Θάνατος». Είχαν προηγηθεί τέσσερις και πλέον αιώνες μαύρης σκλαβιάς από τότε, που ο Μωάμεθ ο πολιορκητής εισήλθε νικητής στην Επτάλοφο. «Η Πόλη εάλω». Όμως στα τετρακόσια τόσα χρόνια, παρέμεινε αδούλωτη η Ελληνική ψυχή.

Εάν για όλους τους λαούς η Θρησκεία αποτέλεσε το κυριότατο της ηθικής διαπαιδαγωγήσεως μέσον, για τους Έλληνες υπήρξε το ανεκτίμητο σέβασμα, γιατί ομού μετά της γλώσσης αποτέλεσε την ιεράν κιβωτό, που περιεσώθη το Έθνος.

Βράχος ακλόνητος η θρησκεία και η γλώσσα. Και όσοι ημιμαθείς δυσπιστούν για την ύπαρξη του κρυφού σχολειού διαψεύδονται από όσα η παράδοση παρέδωσε από στόμα σε στόμα ολόκληρες γενιές του υπόδουλου Έθνους.

Φεγγαράκι μου λαμπρό
Φέγγε μου να περπατώ
Να πηγαίνω στο σχολειό
Να μαθαίνω γράμματα.

Όσο λοιπόν δεν κινδύνεψε το Έθνος στα τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς, κινδυνεύει τώρα με τη χρήση ξενων λέξεων, όρων, επιγραφών κ.λ.

Συμφωνώ απόλυτα με αυτό, που σχολιάζει ο αγαπητός φίλος Σωτήρης στη σελ. 346 του 214τ. της Κόνιτσας;

«... Με το δεύτερο κύμα μας βρήκαν την ξενόφερη λέξη λοκντάουν. Από τα εκατομμύρια λέξεων που έχει η ελληνική δεν βρέθηκαν αντίστοιχες να αποδίδουν το ίδιο νόημα κ.λ»

Και αν είναι να τιμήσουμε, όπως έχουμε υποχρέωση την 200ή επέτειο της εθνεγερσίας του 1821, ας ξεκινήσουμε από αυτό το απλό. Τα μέσα ενημέρωσης να περιορίσουν την εισβολή ξένων λέξεων και ας μη φοβούνται μήπως φανούν λιγότερο σοφοί.

Βεβαίως είναι απαραίτητες οι απανταχού της Ελλάδας και όπου βρίσκονται ξενιτεμένοι Έλληνες εκδηλώσεις τιμής και σεβασμού στους νεκρούς του αγώνα του 1821. Πολλώ μάλλον στις ημέρες αυτές, που οι λεονταρισμοί της γείτονος χώρας δεν έχουν όρια.

Οι καιροί της Κόνιτσας

Γράφει ο Δημ. Ζιακόπουλος

Γενικά

Ως γνωστό, η Κόνιτσα βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του νομού Ιωαννίνων σε απόσταση 64 χιλιομέτρων από την πρωτεύουσα της Ηπείρου. Είναι μια γραφική κωμόπολη χτισμένη αμφιθεατρικά στους πρόποδες του βουνού Τραπεζίτσα, ανάμεσα στον Αώο και τον ξηροπόταμο Τοπόλιτσα σε υψόμετρο 650 μέτρων. Από μια γενική σκοπιά, το κλίμα της Κόνιτσας έχει ομοιότητες με εκείνο των Ιωαννίνων. Και οι δύο πόλεις περιστοιχίζονται από ψηλά βουνά και είναι χτισμένες στις δυτικές πλαγιές της οροσειράς της Πίνδου, δηλαδή στην ομβροπλευρά για τα βαρομετρικά συστήματα που έρχονται από τα δυτικά. Έτσι, και στις δύο περιοχές τα μέσα ετήσια ύψη βροχής είναι αρκετά υψηλά και οι βασικοί καιροί είναι περίπου οι ίδιοι. Ωστόσο, η απουσία της Παμβώτιδας και το λίγο μεγαλύτερο υψόμετρο κάνει το κλίμα της Κόνιτσας λίγο πιο ψυχρό και λίγο πιο ξηρό από το κλίμα των Ιωαννίνων. Επιπλέον, ο μέσος ετήσιος αριθμός ημερών χιονιού στην Κόνιτσα είναι μεγαλύτερος από το μέσο ετήσιο αριθμό ημερών χιονιού των Ιωαννίνων.

Σε ότι αφορά τους ανέμους, τα μπουρίνια που εκδηλώνονται στην περιοχή ορισμένες φορές συνοδεύονται από θυελλώδεις ανέμους, οι οποίοι όμως δεν διαρκούν πολύ. Σπάνιοι είναι και οι σίφωνες ξηράς. Από την άλλη πλευρά,

οι μεγάλοι ατμοσφαιρικοί κλίμακας άνεμοι δεν φθάνουν στην καλά πρασισμένη από τα βουνά Κόνιτσα. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι οι θυελλώδεις ΒΑ άνεμοι που συχνά προκαλούν μεγάλη τρικυμία στη λίμνη των Ιωαννίνων δεν έχουν ποτέ την ίδια ένταση στην περιοχή της Κόνιτσας. Πάντως, κατά τόπους στις κοιλάδες και στα φαράγγια της περιοχής παρατηρούνται ορισμένες φορές μεγάλες εντάσεις. Στις περιπτώσεις αυτές, είναι επικίνδυνο το πέρασμα πάνω από τα τοξωτά γεφύρια που ενώνουν τις άκρες των φαραγγιών. Για προστασία των διαβατών οι άφθαστοι μαστόροι που έφτιαξαν τα γεφύρια είχαν εγκαταστήσει ένα αποτελεσματικό σύστημα προειδοποιήσεων. Στο ψηλότερο σημείο του τόξου της κάτω πλευράς του γεφυριού κρεμούσαν μια μικρή καμπάνα. Όταν η ένταση του ανέμου ήταν μεγάλη, η μικρή καμπάνα χτυπούσε και ήταν αυτό το σήμα που απαγόρευε τη διέλευση των ανθρώπων από τη γέφυρα. Γράφοντας αυτά, μου έρχεται στο νου η πρακτική κλίμακα εκτίμησης της έντασης του μελτεμιού που χρησιμοποιούν ορισμένοι κάτοικοι των Κυκλαδών. Ο άνεμος έχει ένταση οκτώ μποφόρ όταν μπορεί να κάνει την καμπάνα να χτυπήσει, εννέα μποφόρ όταν παρασέρνει τις καρέκλες της παραλίας και δέκα μποφόρ όταν παρασέρνει τα τραπέζια.

Οι τέσσερις εποχές στην Κόνιτσα

A. Χειμώνας

Τα μεγάλα κρύα και οι ισχυροί χιονιάδες που μας διηγούνται οι παλαιοί χρονικογράφοι των Ιωαννίνων είναι βέβαιο ότι επηρέασαν σημαντικά και την Κόνιτσα. Από τον παππού μου είχα ακούσει μια δραματική ιστορία από την εποχή που τα σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας ήταν σχεδόν ανοιχτά και οι κάτοικοι των δύο χωρών πηγαινοέρχονταν για δουλειές. Ένας λοιπόν κάτοικος του Αμάραντου της Κόνιτσας, που δουλευε στην Αλβανία, ξεκίνησε παραμονές Χριστουγέννων να έλθει στο χωριό για τις γιορτές. Ο δρόμος του περνούσε από έναν αυχένα κοντά στο Κάμενικ. Όταν έφθασε στον αυχένα, συνάντησε τρομερό χιονιά και κάθισε λίγο να ξεκουραστεί. Εκεί τον πήρε ο ύπνος και το μοιραίο δεν άργησε να συμβεί. Η τελευταία πράξη του δράματος παίχθηκε μία ή δύο μέρες μετά, όταν οι συγγενείς και οι φίλοι του έσπευσαν να τον αναζητήσουν. Το δρόμο τον ήξεραν, αλλά με τόσο χιόνι να προσπάθεια τους φαινόταν καταδικασμένη σε αποτυχία. Τελικά, κατάφεραν να τον εντοπίσουν από τα viaouρίσματα ενός μικρού γατιού που μαζί με κάποια άλλα πράγματα κουβαλούσε στην πλάτη του ο άτυχος Αμαραντιώτης. Στην Ιαπωνία ένας παλαιός μύθος λέει για ένα πνεύμα, τη Γυναικα του Χιονιού, που φέρνει ύπνο στους άνδρες που ταξίδευαν μέσα σε χιονοθύελλες και προκαλεί το θάνατο τους.

Ο χειμώνας στην Κόνιτσα δεν είναι τόσο τραχύς όσο στις περιοχές με το ίδιο υψόμετρο που βρίσκονται στη Δ. Μακεδονία, δηλαδή στα ανατολικά της οροσειράς της Πίνδου. Όμως, τα χειμωνιάτικα πρωινά με τις «ξεροπαγιές» οι κάτοικοι της Κόνιτσας υποφέρουν από τις χαμηλές θερμοκρασίες, οι οποίες, με τον ήλιο να ανατέλλει αργά στην πόλη, διαρκούν αρκετές ώρες. Στις περιπτώσεις που το στρωμένο χιόνι έχει παγώσει, η κυκλοφορία στους δρόμους της πόλης γίνεται εξαιρετικά δύσκολη και επικίνδυνη. Γράφει ο αείμνηστος ευπατρίδης Κονιτσιώτης Γιάννης Λυμπερόπουλος: «Με το ξεροβόρι της βαρυχειμωνιάς πάγωναν τα στενά μονοπάτια πουχαν χαραχθεί πάνω στους χιονισμένους κατηφορικούς δρόμους της Κόνιτσας, κι έτσι το διάβα γινόταν προβληματικό. Όσοι προσπαθούσαν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες της μετακίνησης μεταμορφώνονταν σε κάτι κωμικά όντα, ανάμεσα από πουλί κι ερπετό. Χοροπδώντας μεσ' τα κάτασπρα σοκάκια, λίγο κυρτωμένοι από τη μέση κι απάνω, μ' απλωμένα χέρια, σα φτερά έτοιμα να πετάξουν, φαίνονταν να ισορροπούν στον κατήφορο πότε σερνόμενοι και πότε σφινώνοντας τ' ανοιγμένα σ "αμβλεία γωνία πόδια τους στις παρυφές του μονοπατιού δεξιά και αριστερά, εκεί που το μαλακό χιόνι αντάμωνε τον πάγο και υποχωρούσε στην πίεση... Κάθε τόσο κοντοστέκονταν ...Κι έπειτα με μιας έπαιρναν φόρα και πετάγονταν σα σπρωγμένοι τον κατήφορο» (Γιάννης Λυμπερόπουλος, Παζαριού Ανατομή).

Εκδόσεις Ιππόνικος. Αθήνα 1971).

Στην Κόνιτσα δεν χιονίζει και τόσο συχνά. Ο μέσος ετήσιος αριθμός ημερών χιονιού είναι 9 ημέρες, όταν στη Φλώρινα και την Κοζάνη οι αντίστοιχοι αριθμοί είναι 25 και 18. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η πόλη βρίσκεται στις δυτικές υπήνεμες στο Β-ΒΑ ρεύμα πλαγιές της Πίνδου. Το παράπονο των χιονόφιλων κατοίκων της ιδιαίτερης πατρίδας μας, μηδέ του υποφαινομένου εξαιρουμένου, είναι ότι όταν έχουμε κατάλληλες (χαμηλές) θερμοκρασίες, δεν έχουμε υετό και όταν έχουμε υετό, δεν έχουμε κατάλληλες θερμοκρασίες. Θυμάμαι, μικρά παιδιά στην Κόνιτσα να ξημερωνόμαστε, προσπαθώντας να διακρίνουμε στο φως της λάμπας αν αυτές που έπεφταν ήταν σταγόνες βροχής ή νιφάδες. Άλλοτε πάλι παρακολουθούσαμε με αγωνία το θερμόμετρο της ΒΑΥΕΚ έξω από το φαρμακείο της μικρής μας πόλης, αδυνατώντας να καταλάβουμε γιατί με θερμοκρασία 2 βαθμών άλλες φορές χιονίζει και άλλες όχι. Βλέπετε, τότε δεν κατέχαμε τον καθοριστικό ρόλο της καθ' ύψος κατανομής της θερμοκρασίας και της σχετικής υγρασίας για να φθάσουν οι νιφάδες στο έδαφος.

Από τα μαθητικά μου χρόνια θυμάμαι πόσο ζηλεύαμε άλλες περιοχές της χώρας που αποκλείονταν από το πολύ χιόνι κι εμείς ζούσαμε τις ατελείωτες μιστές ξεροπαγιές. Στη διάρκεια των ημερών με αίθριο ουρανό και παγωνιά, τα πρώτα σημάδια της έλευσης του χιονιά ήταν η απουσία της πρωινής πάχνης και

η εμφάνιση στον ουρανό αρχικά των θυσάνων και στη συνέχεια των θυσανοστρωμάτων. Το επόμενο βήμα ήταν η πύκνωση και το κατέβασμα της νέφωσης στον ουρανό (τα θυσανοστρώματα γίνονταν υψηλούς) και η εμφάνιση χιονοκουρτινών στα γύρω βουνά. Γεμάτοι αγωνία παρατηρούσαμε το κατέβασμα των χιονοκουρτινών και το ερώτημα που μας βασάνιζε πλέον ήταν αν ο υετός, που φαινόταν βέβαιος, ερχόταν στην πόλη ως βροχή ή ως χιόνι. Όταν εμφανίζονταν οι πρώτες νιφάδες, ιαχή θριάμβου έβγαινε από τα στήθη μας: «Μυγίζει!». Είχαμε κερδίσει την πρώτη μάχη. Η δεύτερη μάχη είχε να κάνει με το αν θα το στρώσει και πόσο. Μεγάλη ήταν και η χαρά μας όταν έβρεχε και σιγά-σιγά το γυρνούσε αρχικά σε βροχόχιονο και στη συνέχεια σε χιόνι. Είναι βέβαια περίπτω να πούμε πόση πίκρα και απογοήτευση αισθανόμασταν στην αντίθετη περίπτωση, δηλαδή όταν το χιόνι γινόταν βροχή. Η τρέλα μας για το χιόνι άρχιζε το Νοέμβριο και σταματούσε στα τέλη του Φλεβάρη. Με τον ερχομό του Μάρτη όλα άλλαζαν. Λες και το «μαρτίτσι» στο χέρι είχε τη λαχτάρα της προσμονής του, να αλλάζει τα συναισθήματα. Η μαγεία είχε πια χαθεί από τον αμετάκλητο ερχομό της άνοιξης που έκανε όλα τα χειμωνιάτικα χαρακτηριστικά του μαρτιάτικου καιρού εφήμερα και μάταια.

(Συνέχεια στο επόμενο)

Αφηγήσεις από μια ταραχμένη εποχή

(μικρή εισαγωγή)

Ο εμφύλιος πόλεμος για κάθε χώρα είναι ένας καταστροφικός, γενοκτόνος πόλεμος που αφανίζει χιλιάδες ή εκατομμύρια ανθρώπων της ίδιας φυλής ή χώρας και διαλύει την οικονομία της.

Προκαλείται πάντα από τα συμφέροντα και την αφροσύνη ηγετών με τη στήριξη ή επέμβαση και ξένων δυνάμεων.

Εμείς οι Έλληνες έχουμε κακή πείρα από την αρχαιότητα και ως τις μέρες μας τί σημαίνει εμφύλιος.

Πέρασαν πάνω από 70 χρόνια από τον τελευταίο εμφύλιο και ακόμα πληρώνουμε τις συνέπειές του.

Στα τριάμισι χρόνια εμφυλίου εφτακόσιες χιλιάδες άνθρωποι από επαρχίες μετακινήθηκαν σε κέντρα ζώντας σε άθλιες συνθήκες και δεκάδες χιλιάδες παιδιά μεταφέρθηκαν σε Παιδουπόλεις εντός της χώρας και άλλα στις σοσιαλιστικές χώρες. Αυτό ονομάστηκε την εποχή εκείνη από άλλους «παιδομάζωμα», «παιδοφύλαγμα», και από άλλους «παιδοσώσιμο».

Όπως και να το πεις, η ουσία είναι ότι τα παιδιά απομακρύνθηκαν ξαφνικά από το φυσικό τους περιβάλλον και τις οικογένειές τους.

Οι ιστορικοί του παρόντος και του μέλλοντος θα κάνουν τις αναλύσεις τους πάνω σε αυτό το θέμα.

Εμείς δημοσιεύουμε στο παρόν την αφήγηση και τις εμπειρίες ενός κοριτσιού, της Μαρίας Παγούνη, από το χωριό Πλαγιά (π. Ζέρμα), που μαζί με άλλα παιδιά του χωριού της βρέθηκε στην Πολωνία το 1948.

Η Ζέρμα, όπως και τα άλλα χωριά του Γράμμου, στο κορύφωμα του εμφύλιου ήταν στο επίκεντρο των πολεμικών επιχειρήσεων και τα παιδιά, κυρίως, ζούσαν σε ανυπόφορες συνθήκες...

Προτρέπουμε και άλλα από τα παιδιά εκείνης της εποχής, που μεταφέρθηκαν στις Παιδουπόλεις της χώρας, να γράψουν τις αναμνήσεις τους γιατί αυτές οι αφηγήσεις, νομίζουμε, ότι θα είναι για τους ιστορικούς χρήσιμα ντοκουμέντα...

Σ.Τ.

Η πορεία των παιδιών του χωριού μας που βρέθηκαν στην Πολωνία κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου και μετά

Μαρία Παγούνη-Σδούκου

Α' μέρος

Αφορμή για να γράψω αυτό το άρθρο μου έδωσαν τα εξής γεγονότα:

Αυτό το διάστημα διάβασα 3 βιβλία που αναφέρονται στα παιδιά που κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου στάλθηκαν στο εξωτερικό και εγκαταστάθηκαν στις σοσιαλιστικές χώρες.

1. Τα βιβλία είναι: “Bytem Grekien ... Ήμουν Έλληνας” του “KOPZIMIEPI BPIEZINIEKI¹

Ο Πολωνός Włodzimierz Brzeziński (συγγραφέας του βιβλίου) ήταν ένας από τους οργανωτές (ιδρυτές) του παιδικού σταθμού για τα ελληνόπουλα στο Πολίτσε (μία μικρή πόλη τότε) κοντά στο Στετίνο πλησίον της Βαλτικής θάλασσας. Εκεί ήταν περίπου 1.500 παιδιά και λειτούργησε τα χρόνια 1953- 1963. Ο συγγραφέας του βιβλίου ήταν υπεύθυνος για τα πολιτιστικά θέματα και για τον αθλητισμό. Ο Włodzimierz Brzeziński ήταν πτυχιούχος της Γυμναστικής Ακαδημίας της Βαρσοβίας (η πρωτεύουσα της Πολωνίας)

Ο σταθμός λεγότανε “Κρατικό Κέντρο Διαπαιδαγώγησης” των παιδιών από την Ελλάδα. Εγώ ήμουνα στο σταθμό τα χρόνια 1953- 1956 και εκεί τελεί-

ωσα το Δημοτικό σχολείο, εφτατάξιο τότε. Το βιβλίο αυτό με συγκίνησε πάρα πολύ. Ο Włodzimierz Brzeziński, θυμάμαι, ήταν πολύ δραστήριος άνθρωπος, αποφασιστικός και δεν υπήρχε υπόθεση που να μην την εφερνε σε πέρα. Δίδασκε Φυσική Αγωγή στους μαθητές και στην αίθουσά του ήταν κρεμασμένα στον τοίχο ένα σωρό διπλώματα που απέκτησαν οι αθλητές του σχολείου σε διάφορους αγώνες στον νομό. Ήταν πολύ καλός οργανωτής και εμψυχωτής². Εκτός από τον αθλητισμό ασχολούνταν και με τα πολιτιστικά θέματα. Έπαιζε κιθάρα και τραγουδούσε. Ήταν ο πρωταγωνιστής της παρέας. Πολύ εργατικός άνθρωπος.

Ο Włodzimierz Brzeziński αναφέρει στο βιβλίο του για τα πολιτιστικά θέματα, για τον αθλητισμό και άλλα. Μας πληροφορεί για τις επιδόσεις των παιδιών στον αθλητικό στίβο και όχι μόνο, αλλά και σε άλλους τομείς.

Έχει πάρει συνεντεύξεις από Πολωνούς και Έλληνες εκπροσώπους δασκάλους και παιδονόμους, επίσης τεχνικό προσωπικό.

Μιλάει με παιδιά, παρουσιάζει φωτογραφίες από τις δραστηριότητες των

παιδιών. Παρουσιάζει φωτογραφία, στην οποία βλέπουμε τον γνωστό σκακίστα και τότε αθλητή από την Λυκόραχν.

Αλλού αναφέρει ότι στο σταθμό έρχονταν να δουλέψουν οι άνθρωποι, απόφοιτοι παιδαγωγικών λυκείων τετράχρονης διάρκειας και πανεπιστημίων. Ήταν επιλεγμένα άτομα, άνθρωποι με ήθος, πολλή όρεξη και κέφι για δουλειά. Εμάς μας συμπονούσαν και προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να μας

βοηθήσουν. Η αγάπη τους, η στοργή για εμάς, ήταν έκδηλη και αυτό πολύ τακτικά αναφέρεται στις συζητήσεις που κάνουμε μεταξύ μας στο χωριό. Με όσους έχω μιλήσει, τονίζουν, ότι οι Πολωνοί μας φέρθηκαν πάρα πολύ καλά, μας περιποιήθηκαν και μας φρόντιζαν με τον καλύτερο τρόπο. Πάντα θα αναπολούμε τις ωραίες και αξέχαστες μέρες και χρόνια που περάσαμε στην Πολωνία.

2. Το βιβλίο του Θανάση Μητσόπουλου «Μείναμε Έλληνες» στα σχολεία των Ελλήνων προσφύγων στις σοσιαλιστικές χώρες (Αθήνα, 1979 Εκδόσεις «Οδυσσέας»)

Ο Θανάσης Μητσόπουλος το 1940 αποφοίτησε από τη Μαράσλειο Παιδαγωγική Ακαδημία και το 1958 πήρε το δίπλωμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Βουκουρεστίου (πρωτεύουσα της Ρουμανίας).

“Τον Ιανουάριο του 1949 πέρασε τραυματίας τα σύνορα της Ελλάδας και κατέληξε πολιτικός πρόσφυγας στη Ρουμανία. Επαναπατρίστηκε ύστερα από 27 χρόνια 11 μήνες και 16 μέρες. Στα χρόνια της προσφυγιάς πρόσφερε ως εκπρόσωπος τις υπηρεσίες του στον τομέα της Ελληνικής μόρφωσης και πατριωτικής αγωγής των εκπατρισμένων ελληνόπουλων. Υπήρξε ένα από τα υπεύθυνα εκπαιδευτικά στελέχη και για πολλά χρόνια ήταν επικεφαλής αυτής

της δουλειάς σε όλες τις σοσιαλιστικές χώρες όπου εγκαταστάθηκαν οι Έλληνες πολιτικοί πρόσφυγες”.

Ο Θανάσης Μητσόπουλος λέει, ”ότι σαν Έλληνας εκπ/κος εργάστηκα το μεγαλύτερο μέρος της προσφυγικής ζωής μου, στον εκπαιδευτικό τομέα και για πολλά χρόνια μου είχε ανατεθεί η καθοδήγηση αυτής της δουλειάς σε παμπροσφυγική κλίμακα.

Η ιδιότητά μου αυτή με ώθησε, αλλά και μου δίνει τη δυνατότητα να γράψω και να δώσω μία όσο γίνεται υπεύθυνη μελέτη για το σοβαρό αυτό θέμα.

Έτσι εκπληρώνω και το χρέος να βοηθήσω στον φωτισμό του, στην πληροφόρηση του ελληνικού λαού σχετικά με το θέμα αυτό για το οποίο τόσα

έχουν γραφτεί”.

Και εγώ είμαι ένα από αυτά τα παιδιά που έζησα στην Πολωνία και στο βιβλίο του Θανάση Μπιτσόπουλου βρήκα πάρα πολλά και ενδιαφέροντα στοιχεία, επίσης αξιόλογες φωτογραφίες από τις δραστηριότητες των παιδιών.

Σε μία φωτογραφία αναγνώρισα τον εαυτό μου και είναι από την παιδική κατασκήνωση στο Σλούπσκ Πολωνίας το 1964, όπου εργάστηκα ως παιδονόμος

με τη φίλη μου Φωτεινή, η οποία διδάσκει ελληνικούς χορούς. Και οι δύο τότε ήμασταν φοιτήτριες, η Φωτεινή της Ανωτάτης Σχολής φυσικής Αγωγής, ενώ εγώ του Τμήματος Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Βρότσλαβ Πολωνίας.

Στο βιβλίο υπάρχουν 18 φωτογραφίες με ελληνόπουλα που ζήσανε στην Πολωνία και παρουσιάζουν διάφορες δραστηριότητες.

3. Το βιβλίο του Γεωργίου Μανούκα (Γενικού Επιθεωρητή του παιδομαζώματος)

“παιδομάζωμα” Το μεγάλο έγκλημα κατά της Φυλής (Εκδόσεις “Πελασγός” Αθήνα 1961)

Στο βιβλίο του Γεωργίου Μανούκα “Παιδομάζωμα” βρήκα αρκετές πληροφορίες για τα παιδιά και τις οικογένειες τους από την Λυκόρραχη και τη Ζέρμα (το χωριό μου) και μπορώ να τις διασταυρώσω.

Αρκετοί ηλικιωμένοι άνθρωποι, επίσης, ο πατέρας μου και νεώτεροι είναι αυτόπτες μάρτυρες αυτών των γεγονότων μπορούν να μου διηγηθούν για αυτά και να έχω και μία άλλη άποψη.

Ο Γ.Μ. Γενικός Επιθεωρητής του «παιδομαζώματος» τότε, γυρίζοντας στην Ελλάδα κυκλοφόρησε το προαναφερόμενο βιβλίο του με αντίθετες από-

ψεις. Ο κάθε αμερόληπτος αναγνώστης ας τα μελετήσει όλα, να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα.

Μ.Π.

(Συνέχεια στο επόμενο)

1. Το πολωνικό βιβλίο εκδόθηκε το 2000 στο Στετίνο της Πολωνίας από τις εκδόσεις “PONAD” Popularno Naukowo Dokumentacyjne.

2. Αυτά τα έβλεπα ως μαθήτρια του σχολείου και αργότερα το 1961 το μήνα Μάρτιο όταν έκανα ένα μήνα πρακτική στο ίδιο σχολείο ως τελειόφοιτη (5η τάξη) του Παιδαγωγικού Λυκείου για δασκάλες. Δίδαξα μία ή δύο ώρες και στο τμήμα που δίδαξε ο Włodzimierz Brzeziński

Λίγα λόγια για το σημερινό Κ.Α.Π.Η του Δήμου Κόνιτσας

--Το 1996 τον Ιούλιο μένα στις 26, ημέρα της Αγίας Παρασκευής, έγινε αρκετά μεγάλος σεισμός στην Κόνιτσα. Πολύς κόσμος έμεινε έξω από τα σπίτια του για πολύ καιρό. Τότε ο Δήμος αποφάσισε να ταΐζει τον κόσμο στα διάφορα μαγαζιά που υπήρχαν.

Ο Ε.Ο.Π (Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας) για να βοηθήσει στην κατάσταση αυτή, έφερε στο κτίριο του παλιού Π.Ι.Κ.Π.Α υπαλλήλους από άλλα ιδρύματα του Οργανισμού να μαγειρεύουν και να μοιράζουν φαγητά σαν αυτούς που τα είχαν ανάγκη.

Την 1η Οκτωβρίου του ίδιου έτους ημέρα των ηλικιωμένων, όπως κάθε χρόνο στη Δ/νση Ιωαννίνων αποφάσισε να κάνει την εκδήλωση αυτή στο στρατόπεδο της Κόνιτσας, φέρνοντας όλο τον κόσμο από τα χωριά όπου υπήρχαν ιδρύματα του Ε.Ο.Π.

Από τον Ιανουάριο πλέον του 1997άρχισε να λειτουργεί στο οίκημα του Π.Ι.Κ.Π.Α. ο Ε.Ο.Π., δύο από τα προγράμματά του: την σίτιση και ημερόσια απασχόληση παιδιών του δημοτικού και τη γωνιά των ηλικιωμένων.

Τα δύο αυτά προγράμματα ήταν χρηματοδοτούμενα εξ' ολοκλήρου από τον Ε.Ο.Π. όπως και η στελέχωσή τους, με μόνιμο προσωπικό που ήταν σε άλλα ιδρύματα και υπολειτουργούσαν.

Τα παιδιά μετά το μεσημεριανό φαγητό τους περνούσαν στις αίθουσες για μελέτη υπό την επίβλεψη δασκάλων και τους υπεύθυνους του προγράμματος.

Για τους ηλικιωμένους άρχισε να λει-

τουργεί η λέσχη πρωινές ώρες με την υπεύθυνη του προγράμματος παρούσα και συζητώντας μαζί τους διάφορα θέματα.

Άρχισαν να γίνονται διάφορες εκδηλώσεις και αρκετές εκδρομές με μικρή συμμετοχή των ηλικιωμένων.

Αυτά τα δύο προγράμματα λειτούργησαν υπό την επίβλεψη του Ε.Ο.Π. μέχρι το 2003 όπου και ο οργανισμός διαλύθηκε και οι υπάλληλοι πήγαν στους δήμους ή και σε άλλες υπηρεσίες.

Στην Κόνιτσα παρέμειναν αυτά τα δύο προγράμματα στο Δήμο μέχρι και σήμερα. Βέβαια το προσωπικό που υπήρχε συνταξιοδοτήθηκε λόγω ηλικίας και ο Δήμος ανέλαβε την αντικατάστασή του.

Στο διάσπομα από το 2006 και μετά έγιναν ενέργειες και η λέσχη ηλικιωμένων μετατράπηκε σε Κ.Α.Π.Η. το οποίο λειτουργεί κανονικά με τις εκδηλώσεις και τις εκδρομές του.

Εύχομαι από τα βάθη της καρδιάς μου, παρ' όλες της δυσκολίες που έχει ο κόσμος, να βρίσκεται άνθρωπος να ασχοληθεί με την ηλικία αυτήν που τόσα έχει περάσει στο παρελθόν.

Βέβαια τώρα με την κατάσταση αυτή που επικρατεί είναι όλα σαν ένα όνειρο που πέρασε. Η ελπίδα όμως πεθαίνει τελευταία και όλοι μας θέλουμε να δούμε να λειτουργούν τα πάντα όπως πρώτα και ακόμα καλύτερα.

Σας ευχαριστώ πολύ

M.K.

Αναμνήσεις από την κατοχή

Αφήγηση † Σπ. Γαλάνη (Κεράσοβο)

Λίγα λόγια από τον επιμελοπή

Με τη γερμανική εισβολή στη χώρα μας τον Απρίλη του 1941, αμέσως ήρθαν οι παλοί κατακτητές στην Ήπειρο και στην Κόνιτσα εγκαταστάθηκε Καραμπινιερία με Δ/τή τον Τζούλιο ο οποίος τρομοκρατούσε όλη την περιοχή. Με τη συνεργασία και κάποιων ασυνείδητων ντόπιων, εξορμούσε στα χωριά για συλλογή κρυμμένων όπλων δέρνοντας και τρομοκρατώντας τους κατοίκους. Ένα τέτοιο περιστατικό περιγράφει παρακάτω ο Σπ. Γ.

Ο Τζούλιο στις 14 Απρίλη 1943, φοβούμενος αντίποινα από τους αντάρτες που πλήθαιναν στην περιοχή, εγκατέλειψε την Κόνιτσα για να πάει στα Γιάννενα και δε θα' φτανε ποτέ αν πετύχαινε η ενέδρα των ανταρτών στη Βίγλα (Λεπτομέρειες στο Βιβλίο “Αγώνες και θυσίες” Σ.Τ.

Για να κατανοήσουν καλύτερα οι νεώτεροι τα παραπάνω και να εισχωρήσουν βαθύτερα στο πνεύμα της εποχής εκείνης, παραθέτουμε απόσπασμα από αφήγηση του Κερασοβίτη Σπ. Γαλάνη, μιας ζωντανής μαρτυρίας εκείνων των δύσκολων καιρών: «Περίοδος 1942. Κατοχή, σκλαβιά, πείνα, δυστυχία, τρομοκρατία, κλεψιές δολοφονίες για ένα κομμάτι ψωμί. Ο θάνατός σου,- η ζωή

μου. Πάλη για τη ζωή με χίλιους δυο κινδύνους, που το χωριό μας πλήρωσε με πολλά θύματα, από Ιταλούς και Γερμανούς.

Παρασκευή μετά το Πάσχα· Απρίλης μήνας. Ξεκινήσαμε δυο, με τα ζώα μισοφορτωμένα λάδι, να πάμε να τ' αλλάξουμε με καλαμπόκι στη Μακεδονία. Προορισμός μας: το βράδυ να κοιμηθούμε στο Χάνι του Ντέτσιου. Περνώντας απ' τη Ζιούζιουλη το απόγευμα είδαμε τους ζιούζιουλιώτες να χορεύουν στην πλατεία τραγουδώντας τη φτώχεια τους και διατηρώντας τα έθιμα...

Κατεβήκαμε στο ξάνι και κοιμηθήκαμε εκεί, όπου βρήκαμε κι άλλους χωριανούς που γύριζαν, άλλοι φορτωμένοι κι άλλοι με ζώα. Το πρωί ξεκινήσαμε, ο καθένας το δρόμο του. Περάσαμε το «Λυκοκρέμασμα», το λάκο της φάσας και πήραμε τον ανήφορο για το χωριό Δασύλλιο. Όποιος πέρασε, θα θυμάται τα στεφάνια - βράχια που είχε εκεί, απόκρημνα.

Ξαφνικά ακούμε χλαδονή από ζώα με κυπριά, φωνές ακαταλαβίστικες και απότομα ξεπροβάλλει από το πέτρινο στεφάνι κι ερχόμαστε φάτσα με το απόσπασμα περισυλλογής όπλων του φασίστα τρομοκράτη Ιταλού Τζούλιο· πρώτος

Kόντος

αυτός στη φάλαγγα.

Ήταν πολύ αργά να γλιτώσουμε από τα νύχια του.

- Στόπ. Μας λέει και με το διερμηνέα του, μας ρωτάει από πού είμαστε και που 'ναι τ' όπλο μου.

- Δεν έχω, του λέω. Λύσσαξε.

Μου κόβει ένα χαστούκι τέτοιο που άστραψαν τα μάτια μου κι έβγαλαν σπίθες. Τ' αυτιά μου βούιξαν έτσι, που νόμισα ότι έσπασαν τα τύμπανα.

- Κατάλογο - μου λέει - ποιούς ξέρεις που έχουν όπλα.

- Προς θεού - λέω στο διερμηνέα - μην παίρνεις τα παιδιά μου στο λαιμό σου, μπορεί να 'χεις και συ και τα πονάς. Δεν ξέρω κανέναν, κοπάω τη φτώχεια μου, την οικογένεια μου και τίποτ' άλλο.

Βλέπω το φασίστα να κάνει ένα βήμα πίσω, πήρε την ανάλογη απόσταση και μου δίνει τρεις βουρδουλιές στο πρόσωπο με το βοϊδόνευρο, με κόμπο στην άκρη.

Από το χτύπημα φύτρωσαν τρία καρούμπαλα σαν καρύδια γύρω γύρω στα μάτια. Ευτυχώς που ο κόμπος δεν μπήκε σε κανένα μάτι - και στο πρόσωπό μου χαρακώθηκαν τρεις λουρίδες πυρωμένο σίδερο. Ζαλίστηκα, ταλαντεύτηκα νά πέσω, αλλά με κράτησε ο διερμηνέας.

- Αμάν βρε παιδιά, θα σας σκοτώσει-

προχτές σκότωσε στη Νεροσλάβιτσα τρεις, μαρτυρείστε έστω και τα κυνηγητικά. Εσύ ρε δεν ξέρεις; Αποτάνθηκε στον άλλον που έτρεμε σύγκορμος παραπέρα. Με τα μάτια θολά είδα ν' αλλάζει το βούρδαλα σ' αριστερό χέρι και στο δεξί πήρε το πιστόλι.

- Μεταβολή μου λέει.

Έκανα μεταβολή γυρίζοντας τις πλάτες κι ακριβώς εκείνη τη στιγμή μπήκε ανάμεσα μας ο διερμηνέας κι αποτάνθηκε ξανά στον άλλον ψιθυρίζοντας κάτι με το μανιασμένο κτήνος.

Ίσως συνειδητοποίησε κάτι μέσα του όταν του θύμισα τα παιδιά του κι μεσολάβησε, δεν ξέρω πώς έγινε αυτό το θαύμα.

Γλίτωσα, θυμάμαι σαν να τον βλέπω τώρα, με το πιστόλι επι σκοπόν, και μυρμηγιάζει το κορμί μου. Καθώς περνούσαν τα zώα από μπροστά μας, κάποιο που έτρεχε να προσπεράσει φορτωμένο με πολυβόλα, σκάλωσε στο άλλο zώο που ήταν φορτωμένο με όπλα ανακατεύτηκαν όλα μαζί - άνθρωποι και zώα - Ιταλοί κι Έλληνες, γύρισε ένα σαμάρι, κάτι κυλίστηκε στο γκρεμό, μουλάρι - άλογο, δεν ξέρω κι άρχισαν να φωνάζουν και να βρίζουν.

Ήταν στενό το μονοπάτι, μεσολάβησε ο συνωστισμός τσακίστηκαν και έφυγαν· έτσι γλιτώσαμε...»

Άνεξόφλητο Χρέος

Ἄπειροι ὕμνοι γράφτηκαν, τιμὲς καὶ βραβεῖα δόθηκαν, προτομὲς καὶ ἀνδριάντες προσωπικοτήτων τῆς πολιτικῆς, τοῦ στρατοῦ, τῶν ἐπιστημῶν, τοῦ πνεύματος, τοῦ λόγου, τῆς τέχνης, τῶν ἡρώων καὶ λοιπῶν λαϊκῶν μορφῶν, στήθηκαν γιὰ ζωντανὴ διατήρηση τῆς μνήμης τους.

Ἄλλοι, ἔξισον ἀξιόλογοι ὕμνοι, ἔξιδανικεύουν τὸν ἔρωτα, τὴν ἀγάπη τὸ κάλλος τῆς γυναικας, τὴν παλληκαρία τοῦ ἄντρα, τὴν οὐρανόδοτη χαρὰ καὶ ἐμπλουτίζουν τὴν πνευματική, μουσικὴ βιβλιοθήκη. Ὅμως ἡ μοῦσα στέκει ἀπρόθυμη, φειδωλὴ καὶ ἄχρωμη ἡ γραφίδα ἀναφορᾶς στὴν ταπεινή, ἔντιμη καὶ ἀνεκτίμητη, εὐεργέτιδα τάξη τῶν Ἀγροτῶν, τῶν ἡρωϊκῶν αὐτῶν σκαπανέων τῆς γῆς καὶ ἐργατῶν τῆς ύπαιθρου.

Ὑπεροψία, ἀκαταδεξία, περιφρόνυση, σκοπιμότητες, διανοητικὴ ἀδράνεια, συνεργοῦν στὴ μεγάλη παράλειψη, στὴν ἀτολμία, στὴ φοβία ἔκφρασης τῶν πραγματικῶν συναισθημάτων καὶ στὴν ἄρνηση διάθεσης ἐλάχιστου χρόνου σύνθεσης καὶ ἀφιέρωσης ἐπαινετικοῦ, εὐχαριστήριου ὕμνου, στοὺς ύπερηφανους, ἀκάματους καὶ λεύτερους διακόνους τῆς ΓΕΩΡΓΙΑΣ, γιὰ τὴν ἐκούσια, ἀβίαστη, κοινωνικὴ συνεισφορὰ ζωῆς.

Μιὰ θαρραλέα, συνειδητὴ ἀναφορὰ στὸ βίο καὶ στὸ ἔργο τῆς ἀκαταπόνητης τάξης τῶν Ἀγροτῶν, θ' ἀποτελοῦσε τὴν καλύτερη πράξη εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας γιὰ τ' ἀγαθὰ ύγειας καὶ θρέψης πρὸς τὴν κοινωνία καὶ ἀναγνώριση τῆς διαχρονικῆς ἀξίας τῆς προσφορᾶς.

Εἶναι ἡ ὄφειλόμενη τιμὴ καὶ ύποχρέωση στοὺς ἄξιους δουλευτές, παραγωγοὺς τῶν παραδείσιων ἀγαθῶν θρέψης καὶ πρώτων ύλῶν ἀναγκαίων καὶ χρηστικῶν στὴ ζωή.

Οἱ ἰσχυροὶ δεσμοὶ τῶν Γεωργῶν μὲ τὴ φύση καὶ τὴ μητέρα γῆ, ἡ φροντίδα καὶ ἐνασχόληση αὐτῶν μὲ κάθε εἶδος καὶ μορφὴ καλλιέργεια φυτῶν, κτηνοτροφικὲς ἐκμεταλλεύσεις, ἀλιεία, δασοκαλλιέργειες, ἀποτελοῦν κίνητρα γραφῆς τιμητικῆς καὶ δοξαστικῆς Υμνολογίας τῆς Ἀγροτιᾶς.

Ἡ ΓΕΩΡΓΙΑ, σὲ εύρυτερη ἔννοια δὲν εἶναι μόνον ἀναγκαιότητα ἡ καθῆκον τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτή, ἀλλὰ καὶ ἱερὸ λειτούργημα, ποὺ σκοπὸ ἔχει τὴ διατροφὴ καὶ ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπινου πληθυσμοῦ καὶ ὅλων τῶν ζωντανῶν πλασμάτων πάνω στὴ Γῆ.

Ύπομονετικοὶ καὶ ἐπίμονες οἱ Γεωργοὶ μοχθοῦν καὶ παλεύουν μὲ τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς καὶ τ' ἀκραῖα, ἀπρόβλεπτα, φυσικὰ φαινόμενα, καύσωνες, κυκλῶνες, παγωνιές, πλημμύρες, βροχές, χιόνια, ξηρασίες φυτικοὺς καὶ ζωοκούς ἔχθρούς.

Νικητές, τὶς περισσότερες φορές, χωρὶς ν' ἀποκλείωνται καταστάσεις καταστροφῶν μὲ μοιραῖες καταλήξεις.

Συνεχίζουν ὅμως ἀπτόητοι τὸν ἀγῶνα, ἐλπίζουν καὶ πιστεύουν στὸ Θεὸ καὶ τὸν ἔαυτό τους. Δὲν λιποψυχοῦν καὶ δὲν τρέπονται σὲ ἄτακτη φυγὴ μὲ τὴν πρώτη δοκιμασία.

Στὴν πανοπλία τους ἔχουν τὸ φανερὸ

Κόντρα

η κρυφὸ χαμόγελο στὰ χείλη, τὸ χαρωπὸ
ἡ πονεμένο τραγούδι, αἰσιόδοξο ἡ
νοσταλγικὸ καὶ τὸ δημιουργικὸ πεῖσμα.

Οἱ ἄγραφοι Νόμοι τῆς Ἀγροτιᾶς δὲν
ἐπιτρέπουν δειλίες. Θέτουν σὲ δεύτερη
μοῖρα τὸ ἀναμενόμενο κέρδος ὅταν προ-
έχει ἡ κοινωνικὴ προσφορά.

Τοὺς ἀρκεῖ ἡ ἐλεύθερη ζήση στὸν
καθαρὸ ζωογόνο ἀγέρα τῆς ὑπαίθρου, ἡ
αὐθεντικὴ μυρωδιὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ χόρ-
του αὐτῆς συντροφιὰ μὲ τ' ἄκακα πτηνὰ
καὶ ζῶα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου.

Συγχρόνως ζοῦν μὲ τὸ παράπονο καὶ
τὴν προσμονὴ πώς κάποτε κοινωνία καὶ
πολιτεία θὰ ἔξιφλήσουν τὸ «Ἀνεξό-
φλητὸ Χρέος» πρὸς αὐτοὺς μὲ ἡθικὴ καὶ
ύλικὴ ἰκανοποίηση καὶ ἀνταμοιβὴ τῶν
κόπων γιὰ τὸ σωτήριον ἀνθρωπιστικὸ
ἔργο, ἀφοῦ παραμένουν οἱ ἴσοβιοι
εὐεργέτες τῆς ζωῆς.

Ἀναγνώριση τῆς προσφορᾶς καὶ
ἀπόδοση τιμητικῆς διάκρισης, ίσοδυ-
ναμεῖ μὲ σεβασμὸ πρὸς τὴν πατρίδα.

ΓΕΩΡΓΙΑ...! μιὰ πολυσήμαντη
ὑπεραξία, διότι ἐκ τῶν πραγμάτων εἶναι
παραγωγός, χορηγός, δωρητὴς καὶ
συντηρητὴς τῆς ζωῆς λόγῳ θρέψης.

Γεωργοὶ καθαροί, Κτηνοτρόφοι,
Άλιεῖς, Δασεργάτες, τῆς πρωτογενοῦς
παραγωγῆς ἀνήκουν στὴ μεγάλη τάξη
τῆς ΓΕΩΡΓΙΑΣ, τὴν Ἀγροτιά, ὅπου κά-
τω ἀπ' τὴ ρυπαρὴ, ἵσως, ἐργατικὴ φορε-
σιὰ κρύβεται μιὰ καθαρὴ καὶ διαμαντέ-
νια ψυχὴ μὲ συνείδηση, εὐαισθησία, κα-
λωσύνη, ἀρχοντιά, φιλότιμο καὶ πολλὲς
ἄδηλες ἀρετές, γενναία καρδιὰ καὶ
προπαντὸς παλληκαριὰ καὶ ἀθωότητα
μαζύ.

Συμπονοῦν, συμπάσχουν μὲ τὸν συ-
νάνθρωπο, χαίρονται στὶς χαρὲς τῶν
ἄλλων καὶ λυποῦνται στὶς θλίψεις.

Εὐφραίνονται ὅταν ἡ φύση εὐνοϊκά,
δίνει τοὺς καρποὺς τῆς γῆς, τὰ πολλὰ
γεννήματα, τοὺς ἄφθονους φυτικοὺς καὶ
ζωϊκοὺς χυμούς, τ' ἀλιεύματα, τὴν καλὴν
δασικὴν ὕλην.

- Ποιός, ἀλήθεια, μπορεῖ νὰ περιγρά-
ψῃ καὶ νὰ ύμνησῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς
ἀγροτικῆς ψυχῆς ἂν πρῶτα δὲν ἔχῃ
γνωρίση τὴ σκληρὴ πάλη τοῦ ἀγρότη μὲ
τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης καὶ τὶς δυσκολίες
τοῦ λειτουργήματος, πάντοτε χωρὶς
γογγυσμοὺς ἀλλὰ μὲ μόχθους;

- Ποιός μπορεῖ νὰ νοιώσῃ τὸν
καθημερινὸ κάματο ἂν δὲν δοκιμάσῃ καὶ
γνωρίσῃ τοὺς ἐχθροὺς ποὺ καιροφυ-
λαχτοῦν κάθε στιγμὴ στοὺς ἀγρούς, στὶς
έρημιες, στὰ βοσκοτόπια, στὰ βουνὰ,
λαγκάδια, δάση καὶ θάλασσες; χωρὶς λι-
ποψυχία καὶ ἐγκατάλειψη;

- Ποιός ἔχει τὴ βούληση καὶ διάθεση
ν' ἀφουγκραστῇ τὸν πόνο ἡ τὸν πόθο τῆς
καρδιᾶς Ἀγρότη, τοὺς χτύπους της, τοὺς
καημούς, ποὺ εἶναι ἡ ἴδια η καρδιὰ τῆς
«μάνας γῆς» ποὺ συνάζει τὰ παδιά της
καὶ τὰ συμβουλεύει νὰ μὴν τὴν παρα-
μελοῦν, νὰ τὴν ἀγαποῦν, νὰ τὴν φροντί-
ζουν σὰν «τροφὸ καὶ μητέρα τῶν πάν-
των» κι αὐτὴ ν' ἀνταποδίδῃ πολλαπλά-
σια τὴν ἀγάπη της μὲ πλούσια ἀγαθά.

- Ποιός καταλαβαίνει τὸν ψυχικὸ πό-
νο τῆς Ἀγροτιᾶς, ποὺ ἔταξε τὸν ἐαυτόν
της στὴ διακονία καὶ βοήθεια τοῦ κό-
σμου, δουλεύοντας ἀδιάκοπα τὴ γῆ νὰ
παράγῃ τὰ προϊόντα θρέψης καὶ ἄλλα
παράγωγα πολλαπλῆς χρήσης, ὥστε νὰ

μὴ λείψῃ τὸ σιτάρι, τὸ λάδι ἐληῆς, τὸ κρασί, τὸ γάλα, τὸ κρέας, οἱ ὄπωρες, τὰ ψάρια, τὰ ξύλα;

- Ποιός γνωρίζει ἀπὸ κοντὰ τὴν εὐφροσύνη της, ὅταν πραγματοποιοῦνται εύνοϊκὰ ἡ σπορά, βλάστηση, ἀνάπτυξη, ώριμανση, συγκομιδή, τρυγητός, τὰ γεννήματα, ἡ βόσκηση, ἡ ἐκτροφὴ τῶν παραγωγικῶν ζώων, ἡ ἀλιεία, ἡ ξύλευση δένδρων;

- Ποιος ύποφέρει ἀδιαμαρτύρητα καὶ ύπομονετικὰ ἀντέχει τὸν καυτερὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ, τὶς παγωνιές, τὰ χιόνια, τὶς ἀνεμοθύελλες, τὶς πλημμύρες, τὸ χαλάζι καὶ δὲν ἐγκαταλείπει ἀμέσως τὸν ἀγῶνα;

Ἄγροτες...! πραγματικοὶ Τιτάνες, Ήμίθεοι, Ἡρωες μὲν ψυχικὸ σθένος, σωματικὴ ρώμη, μὲν ἀνεξάντλητα ἀποθέματα ύπομονῆς, ἐπιμονῆς, ἄξια παιδιὰ τῆς κοινωνίας ποὺ ἐπιτελοῦν τὸ ἀνθρωπιστικὸ καὶ θεάρεστο ἔργον-λειτουργῆμα τῆς Ἀγροτιᾶς, ἀντλησης καὶ παραγωγῆς καρπῶν ζωῆς ἀπ’ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, μὲν μοναδικὰ, ἀναλλοίωτα ἔργαλεῖα καὶ μέσα τὴν ψυχικὴ δύναμη, τὴν καλὴ καρδιά, τὸ παρηγορητικό, ἐνθαρρυντικὸ τραγούδι καὶ τὸ ξεχωριστὸ χαμόγελο στὰ χείλη.

Ἐργο βαρὺ ποὺ τὸ λαφρύνει ἡ ἀγάπη καὶ τὸ δέσιμο μὲ τὴ γῆ.

Καὶ ἂν τὸ τελικό, προσωπικό, ὄφελος, πενιχρό, δὲν καλύπτει τὰ ἔξοδα καὶ ἀνάγκες τῆς οἰκογένειας, περισσεύει ἡ πίστη καὶ ἡ ἐλπίδα πὼς θὰ ἀκολουθήσουν καλύτερες μέρες.

Ἄν ὁ καθένας δοκίμαζε ἔστω καὶ γιὰ μία φορὰ τὴν τύχη του στὸν χῶρο τῆς

Ἀγροτιᾶς καὶ γενικώτερα τῆς ΓΕΩΡΓΙΑΣ, θὰ γινόταν ἄθελά του, ὁ φλογερὸς κήρυκας τῶν δυσκολιῶν τοῦ λειτουργῆματος αὐτοῦ καὶ θὰ μποροῦσε, εὔκολα, ν’ ἀποκρυπτογραφήσῃ τὰ μυστικὰ τῆς καρδιᾶς τῶν Ἀγροτῶν, νὰ γνωρίσῃ τὶς δυσκολίες, τοὺς μόχθους, κόπους ποὺ κρύβονται πίσω ἀπ’ τὴ φαινόμενη ἀσκητικὴ ἡρεμία, καλωσύνη, τὴ γαλήνια ὅψη, τὴν Ἰώβειο ύπομονὴ ποὺ συνθέτουν τὴν «προσωπικότητα καὶ ἀξιοπρέπεια» αὐτῶν.

Θὰ μποροῦσε νὰ διαβάσῃ τὴν ἱστορία τῆς κάθε πρόωρης ρύτιδας τοῦ προσώπου, τῶν ρίζιασμένων σκληρῶν χεριῶν, τὴν καθαρότητα τῆς ἀτημέλητης ἐργατικῆς ἐνδυμασίας, τὴ φθορὰ τῶν λασπωμένων πελμάτων τῶν ύποδημάτων ἀπ’ τὴν καταπόνηση καὶ τὴν ἐπίδραση τοῦ θαυματουργικοῦ χώματος τῶν ἀγρῶν, τῶν αἰχμηρῶν λιθαριῶν, ἀκανθῶν καὶ σκληρότητα τῶν βοσκοτόπων, τῶν δασῶν, τὴ διάβρωση ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια.

Τότε ἀβίαστα θ’ ἀναγνώριζε καὶ θὰ κατανοοῦσε τὴν σωματικὴ καταπόνηση, τὸν ἰδρῶτα τοῦ προσώπου, τὴν ἄδηλη ἀγωνία, τὸν πόνο καὶ ταπεινὰ θὰ ύποκλινόταν στὸ ἄφατο μεγαλεῖον τῆς Ἀγροτιᾶς καὶ ἀπὸ κοινοῦ θ’ ἀγωνιζόταν γιὰ τὴν δικαίωση καὶ τὴν ἀπόδοση τῆς ὄφειλομένης τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτήν.

Τοῦτο εἶναι καθῆκον ὅλης τῆς κοινωνίας καὶ πρώτιστα τῆς Πολιτείας νὰ ἐξιφλήσῃ τὸ μέχρι σήμερα, «Ἀνεξόφλητο Χρέος» πρὸς τὸν καθαρὰ Ἀγροτικὸ κόσμο καὶ ὅχι τὸν ἐπιχειρηματικὸν

Εκόνυσσα

τῆς Ἐντατικῆς ἐκμετάλλευσης καὶ μεταποίησης.

Κατὰ προτεραιότητα νὰ ἐγκύψει στὰ προβλήματα τῆς παιδευόμενης Ἀγροτιᾶς στὸν πόνο αὐτῆς, συνθέτοντας τὸν «*Ὕμνο τῆς παντοτεινῆς εὐχαριστίας*» ἔξιφλώντας ἐπιτέλους τὸ ὄφειλόμενον πρὸς αὐτὴν χρέος, ἀναγνωρίζοντας τὰ δίκαιά της, μὲ ἐμπραχτη, ἔστω καὶ συμβολικὴ ύλικὴ ἐπιβράβευση.

Ἡ προσφορὰ τῶν ΓΕΩΡΓΩΝ στὴν κοινωνία εἶναι ἀνεκτίμητη, φθάνει νὰ ἔχῃ ὁ καθένας κατὰ νοῦν ὅτι:

«Οἱ καλύτερες εὐημεροῦσες Δημοκρατίες, στηρίζονται πάνω σὲ ύγιεῖς βάσεις τῆς ΓΕΩΡΓΙΑΣ».

Τιμὴ στοὺς ἄοκνους, ἀκάματους λει-

τουργοὺς τῆς γῆς ποὺ ἔταξαν τὸν ἑαυτό τους στὴν ἔξυπηρέτηση τοῦ ἀνθρώπου.

Δικαιολογημένα εἶναι οἱ πρῶτοι ποὺ θὰ σύρουν τὸ χορὸ τῆς χαρᾶς, τοῦ ἔρωτα, τῆς δημιουργίας καὶ τῆς εἰρήνης.

Εἶναι οἱ ἐκλεχτοί, χρηστοί, γενναῖοι στυλοβάτες δημιουργοὶ κάθε εὐημερούσας πολιτείας καὶ παραγωγοὶ ἀγαθῶν. Ἄγνοι, πατριῶτες, φρουροὶ τῆς πατρίδας.

Ἀνυπόκριτη ύπόκλιση στὴν ἔντιμη προσωπικότητα τῆς Ἀγροτιᾶς. Τῆς ἀξίζει ἔνας «Ὕμνος Τιμῆς καὶ μία ἡθικὴ ύλικὴ ἐπιβράβευση».

Μέτσοβο 31/01/2021

Γ. Μαυρογιάννης

Αρχείο:Θ. Κήτας

Ο Παπαδιαμάντης και το εμβόλιο του κορωνοϊού

Γράφει ο Σωκράτης Μ. Οικονόμου

Ίσως μερικοί ρωτήσουν τι σχέση έχει ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης με το εμβόλιο του κορωνοϊού; κι όμως έχει.

Αρρώστιες πολλές και κακές για τον άνθρωπο, από την αρχαία εποχή πάντοτε υπήρχαν και θα υπάρχουν.

Προτού όμως αναφερθούμε στον ιό, πολύ σύντομα θα πούμε δυο λόγια για τον μεγάλο μας Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, διηγηματογράφο και μυθιστοριογράφο.

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1851 - 1911) γεννήθηκε στη Σκιάθο το 1851 και πέθανε σε αυτή το 1911. Ο πατέρας του ήταν ιερέας και δάσκαλος, παπα-Άδαμαντιος, ένας σεβάσμιος κληρικός που αγωνίστηκε σκληρά να μεγαλώσει τα παιδιά του. Βρέθηκε λοιπόν σε μία οικογένεια με θρησκευτικές αρχές και αυτό είχε μεγάλη επίδραση στο χαρακτήρα του και στη ζωή του. Ήταν βαθύτατα θρησκευόμενος άνθρωπος. Η νεανική του ζωή και η φοιτητική του ζωή ήταν περιπετειώδης. Η φτώχεια του βασάνιζε και τον πλήγωνε. Στην Αθήνα παρέδιδε μαθήματα και έκανε μεταφράσεις Γαλλικής και Αγγλικής γλώσσας. Ήταν αυτοδίδακτος. Δουλεψε στις τότε εφημερίδες «Εσπία», «Ακρόπολη» «Άστυ» κ.ά. Και έκανε και τον ψάλτη στην εκκλησία του Αγίου Ελισσαίου.

Ήταν λιποδίαιτος, ασκητικός και έκανε παρέα με απλούς ανθρώπους στις ταβέρνες και εκεί έπειτα από σκέψη έγραφε. Ντυμένος πάντα απλά, γύριζε στο δικό του κόσμο. Συχνά πήγαινε στην αγαπημένη του Σκιάθο, σκιαθίτη τον έλεγαν, και εκεί έγραφε για τις πολλές εκκλησίες και τα γαλανά της ακρογιάλια, ξεκουραζόταν και έγραφε. Πολλά τα διηγήματά του και τα μυθιστορήματα του, όπως ενδεικτικά αναφέρω: οι μετανάστες, οι έμποροι των Εθνών 1882, η Γυφτοπούλα, ο Χρήστος Μηλιώνης, η Φόνισσα κ.α. Και σιγά-σιγά έγινε γνωστός και περιζήτητος. Το ύφος του είναι προσωπικό. Η αγάπη, η θρησκεία και ο έρωτας, στάθηκαν οι αρχές για τη δημιουργία του έργου του, που τον καταξίωσε και τον ανέδειξε στο είδος του πρωτοπόρου.

Και τώρα στο έργο μας. «Ο Βαρδιάνος στα Σπόρκα», φύλακας στα μολυσμένα πλοία, είναι έργο για την τότε χολέρα. Η θεία Σκεύω, η Γιαλινίτσα, όταν έμαθε πως ο γιος της ο Σταύρος βρίσκεται άρρωστος από την χολέρα, στην απομόνωση σε ένα έρημο νησί με άλλους ασθενείς, έχασε τη γη κάτω από τα πόδια της και βρισκόταν σε μεγάλη στεναχώρια και θλίψη. Σκεφτόταν πώς να βρει τρόπους να πάει στο ερημονήσι να

βρει το παιδί της και να το βοηθήσει να γίνει καλά. Το βρήκε. Μεταμφιέζεται σε άντρα και γίνεται φύλακας στα μολυσμένα αραγμένα πλοία και με χιλια δυο τεχνάσματα κατορθώνει και φτάνει στο ερημονήσι. Τα πρόσωπα είναι, στο διήγημα όλα και όλα τέσσερα: Η θεία Σκεύω, ο γιος της Σταύρος, και οι μολυσμένοι ασθενείς από χολέρα, ο ιερέας, ο καλόγερος του νησιού και ο Γερμανός Βίλμελμ Βούντ, γιατρός. Ο καθένας με το ρόλο του.

Η θεία Σκεύω, γίνεται εθελόντρια νοσοκόμα γιατρεύει τον γιο της και μερικούς ασθενείς, άλλοι όμως πέθαναν, ο καλόγερος στην αρχή κάπι μουρμούριζε επειδή οι ασθενείς του έτρωγαν τις όρνιθες, αργότερα αλλάζει συμπεριφορά. Έτσι πρέπει και θέτει στη διάθεση των ασθενών όλα του τα υπάρχοντα. Ο γιατρός Γερμανός, προσφέρει την επιστήμη του, δίνει κουράγιο και τέλος μολύνεται και αυτός. Ο συγγραφέας με την πένα του τα περιγράφει όλα. Είναι μία κατάσταση σαν τη σημερινή. Οι γενναίες νοσηλεύτριες ακολουθούν το παράδειγμα της θείας Σκεύως, οι γιατροί με κίνδυνο τη ζωή τους προσφέρουν τα πάντα για να σώσουν την ζωή. Κάποιοι νόσοσαν πολύ και κάποιοι πεθάναν. Και ο καλόγερος δίνει ακόμη και το κελί του για να γίνει προσωρινό ιατρείο. Και πάνω από όλα ο Γερμανός γιατρός Βούντ, ενθαρρύνει και λέει: *Mνη απελπίζεστε οι επιστήμονες θα βρούνε το εμβόλιο θα νικήσουμε την καταραμένη χολέρα. Ο άνθρωπος πάντα βγαίνει νικητής. Ο σπουδαίος διηγηματογράφος (Α.Π.) γίνεται περιζήτητος κα-*

θώς ήδη γράψαμε. Αν ζούσε σήμερα ο γιατρός Βούντ σίγουρα θα πετούσε τη σκούφια του και θα έλεγε: Δεν σας τα έλεγα εγώ πως γρήγορα θα βρεθεί το φάρμακο; Συγκλονισμένοι σήμερα όλοι μας είμαστε σε μία κατάσταση αναμονής και ανησυχίας πώς θα κάνουμε και πότε το νέο εμβόλιο.

Η νέα μας χρονιά μας φέρνει το δώρο, είναι το μεγάλο επίτευγμα της ανθρωπότητας.

Οστόσο όμως υπάρχουν και μερικοί που αμφισβητούν το νέο αυτό εμβόλιο. Έτσι δυστυχώς συμβαίνει στη ζωή μας. Αυτοί οι λίγοι πρέπει να κατανοήσουν πως στη ζωή μας δεν έχουμε μόνο δικαιώματα έχουμε και υποχρεώσεις, έναντι όλων των συνανθρώπων. Πρέπει να τους φωτίσουν και να τους διδάξουν οι επιστήμονες της υγείας.

Στο "Ζαγόρι μας", στο αρ. Φύλλου 486 (Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2020) και με μαύρα γράμματα, σημειώνει το άρθρο του Β.Τ. και γράφει:

"Ας σκύψει επιτέλους η πολιτεία επάνω τους αν θέλουμε να επιβιώσουμε σαν Έθνος".

Να λοιπόν γιατί ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, πάντα είναι επίκαιρος. Οι σωστές του θέσεις και ο λυρισμός του πλημμυρίζει το έργο του.

Ας μη χάσουμε το θάρρος μας και την ελπίδα μας, γιατί η ελπίδα είναι αυτή που μας δίνει κουράγιο στη ζωή.

Καλό κουράγιο για καλύτερη χρονιά το 2021!

Χωρίς κορωνοϊό. Αυτό ευχόμαστε όλοι μας!

Κοινωνική Συνοχή

Γράφει ο Ηλίας Ανδρέου

Από τους αρχαιοτάτους χρόνους μέχρι σήμερα, τότε ιστορικοί συγγραφείς του μεγέθους ενός Πλουτάρχου και Θουκυδίδη, σήμερα επίσης ιστορικοί συγγραφείς με την οξύνοια ενός Χοσμπάουμ αλλά και έγκυροι αναλυτές του έντυπου τύπου μας δίνουν με τα κείμενά τους να κατανοήσουμε για ποιους λόγους η ανθρωπότητα από την ειρηνική και αρμονική συμβίωση μεταπίπτει σε μία κατάσταση αντιπαραθέσεων, αντεκλήσεων με κορύφωση τις πολεμικές συρράξεις τόσο μεταξύ αλλοεθνών και αλλοθρήσκων, αλλά και μεταξύ ομοεθνών. Λίγα είναι εκείνα τα έθνη και λαοί που είχαν την αγαθή τύχη ενός αδιατάρακτου και ειρηνικού εθνικού και κοινωνικού βίου. Από την εποχή που οι τροφοσυλλέκτες με πρωτόγονα λίθινα όπλα υπερασπίζονταν έναντι εισβολέων την περιοχή συλλογής της τροφής μέχρι την εποχή μας του πυρηνικού ολοκαυτώματος.

Οι ιστορικοί ως πρώτη των αιτιών των μεταξύ ανθρώπων αντιπαραθέσεων προκρίνουν την εξασφάλιση των αναγκαίων εδαφών και πόρων επιβίωσης. Η μικρή προεισαγωγή μας οδηγεί στο δόγμα της εξασφάλισης “ζωτικού χώρου” που υπήρξε το προοίμιο του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Τόσο οι

στρατοκράτες της ναζιστικής Γερμανίας όσο και εκείνοι οι μιλιταριστές της Ιαπωνίας είχαν την έμμονη ιδέα ότι οι λαοί τους ασφυκτιούσαν στα στενά γεωγραφικά όρια των χωρών τους. Εν τω μεταξύ κάποιοι άλλοι, Γάλλοι, Βρετανοί, Ολλανδοί κ.λπ., ήδη δια της αποικιοκρατίας, είχαν διευρύνει τον κύκλο των οικονομικών και εμπορικών τους δραστηριοτήτων καθώς και την εκμετάλλευση πλουτοπαραγωγικών πηγών. Πέραν όμως από αυτές τις ακρότητες που στοίχισαν πολύ αίμα, πόνο, δάκρυα, ξεριζωμούς, ορφάνια, οπισθοδρόμηση σήμερα που παράγεται τόσος πλούτος όσο ποτέ άλλοτε, σήμερα που ο Φιλελευθερισμός και η δημοκρατία προασπίζονται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα δικαιώματα των πολιτών, σήμερα τις καθαρές συνειδήσεις βασανίζει ένα αχνό μεν αλλά υπαρκτό ερώτημα. Γιατί μεταξύ των πολιτών αναπτύσσονται τάσεις αντισυστημικές, γιατί παραπρούνται μετατοπίσεις πολιτών προς τα άκρα του πολιτικό - κοινωνικού φάσματος, κάτι το οποίο η Γερμανία έζησε φυσικά πολύ έντονα στην εποχή της δημοκρατίας της Βαϊμάρης πριν την άνοδο των ναζί;

Η διάγνωση του διακεκριμένου σύγχρονου ιστορικού Ιαν Κέρσου στο πρόσφατο πολυσελίδιδο βιβλίο του “Η

Κόνιτσα

Ευρώπη σε δίνη” είναι σαφής αλλά και αποθαρρυντική.

Επισημάνσεις εν ολίγοις του Κέρσου: “Οι δαιμονες που ταλανίζουν την Ευρώπη εδώ και μία δεκαετία, κρίση οικονομική, μεταναστευτικές ροές, πολιτικές αναταράξεις δεν αποτελούν συγκυριακό φαινόμενο. Οι κρίσεις οφείλονται στην επιρροή που ασκεί στην Ευρώπη η παγκοσμιοποίηση” και καταλήγει: “εφόσον αυτή δεν προβλέπεται να υποχωρήσει ή να αντιστραφεί, η Γηραιά Ήπειρος δεν θα διαφύγει την βαρυτική της έλξη”.

Σε καθημερινή βάση ακούμε, διαβάζουμε για την έννοια της παγκοσμιοποίησης, αλλά γιατί για τον δυτικό κόσμο το φαινόμενο αυτό δεν είναι ευχάριστο και τι κρύβει μέσα του; Απλά, εν πρώτοις η παγκοσμιοποίηση είναι το άνοιγμα των τελωνειακών φραγμών στο εμπόριο, δευτερευόντως ελεύθερη διακίνηση ιδεών, πολιτιστικών αγαθών, τρόπος ζωής. Μέχρι πρότινος η Ευρώπη μετείχε στο ακαθάριστο παγκόσμιο προϊόν με ποσοστό ίσο με το 50% σήμερα έχει υποχωρήσει στο 28%. Και πιο ειδικά, ο πλούτος μεταναστεύει στις χώρες του Ειρηνικού· Κίνα, Κορέα, Ταϊβάν, Ινδία, Σιγκαπούρη, Βιετνάμ και για το λόγο αυτό η Ευρώπη, η Δύση αισθάνεται ανασφαλής.

Ίσως η μέχρι τώρα εισαγωγή να είναι εκτεταμένη πλην όμως αναγκαία για να καταλήξουμε στα δικά μας, στη δική μας, μικρή κοινωνία μας, εδώ σε αυτήν την περιθωριακή γωνιά της πατρίδας

μας με τα ψηλά της βουνά και τα τρία της ποτάμια το κύριο γεωγραφικό της στίγμα. Πλην όμως η παγκοσμιοποίηση δεν καταλαβαίνει από γεωγραφικά εμπόδια βουνών και ποταμών. Ναι μεν εισχωρεί στο νου και την καρδιά των απανταχού ανθρώπων και είναι γνωστό το πώς, αλλά και πολλές φορές ολόκληρες κοινωνίες και περιοχές μπορεί να τις καταβυθίσει στην ανέχεια και να τις απαξιώσει ως συλλογικότητες δικαιωμάτων και αξιώσεων. Στο κείμενο αυτό εκθέτω μία φωτογραφία η οποία, θα έλεγα, είναι η καρδιά αυτού του κειμένου. Λέγεται πως κάποια επίκαιρη φωτογραφία ισοδυναμεί με χιλιες λέξεις. Και είναι ορθό. Χρονικά η φωτογραφία τοποθετείται το έτος 1961. Ο όμιλος των ανθρώπων αντιπροσωπεύει ένα από τα δύο εργατικά σωματεία εκείνης της εποχής. Αυτό με Πρόεδρο τον Βασίλη Πολύζο, πατέρα του αγαπητού σε όλους μας Γιάννη και Νίκου, είναι συναθροισμένο στο εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας προς εορτασμό της εργατικής Πρωτομαγιάς. Από τη φωτογραφία αυτή αντλώ έννοιες οι οποίες είναι καθοριστικές για τον βίο μιας κοινωνίας όπως αυτή η μικρή της Κόνιτσας. Και ποιες είναι αυτές οι έννοιες: Κοινωνική συνοχή, κοινωνική αλληλεγγύη, ταξική συνείδηση, κοινωνική αδελφοσύνη, ανταπόκριση στο χρέος και στο κάλεσμα, αγωνιστικό ήθος. Παρατηρώ τη φωτογραφία και ειδικρινά αποτίω φόρο τιμής σε αυτούς τους ανθρώπους που ανδρώθηκαν διά πυρός και σιδήρου και έκλεισαν τις πλη-

γές ενός ένδοξου πατριωτικού πολέμου, μιας βάρβαρης κατοχής και προπαντός επούλωσαν τις πληγές ενός αδελφοκτόνου πολέμου. Στα πρόσωπά τους ο καθένας από μας θα δει το πρόσωπο ενός ηρωικού πατέρα που με στερήσεις και βάσανα μας μεγάλωσε, μας μόρφωσε, μας δίδαξε τον έντιμον και καλόν αγώνα. Η γενιά εκείνη βγαλμένη μέσα από τις αδικίες και τις αντιπαραθέσεις και με το δίδαγμα ποτέ εμφύλιος, θεμελίωσε μία κοινωνία της συνοχής, της ομόνοιας, της συνεργασίας, της ανοχής, της συναντίληψης, του κοινού στόχου και οράματος. Η χώρα μας στις δεκαετίες του 1960 - 1970 παρουσίασε το θαυμαστό ρυθμό ανάπτυξης του 7% με έργα υποδομής, εξηλεκτρισμού, εκβιομηχάνιση, λιμάνια, ανοικοδόμηση. Παρά την πρόσφατη πτώχευση της χώρας μας συγ-

καταλέγεται στις τριάντα πέντε πρώτες πλουσιότερες χώρες.

Όντως η χώρα μας πλούτισε και μάζι με αυτήν φυσικά οι πολίτες της, πλην όμως συνεπάγεται και ανισοκατανομή.

Κατ' έτος το περιοδικό φόρμης μας πληροφορεί ότι οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και ότι αυξάνουν την περιουσία τους με αστρονομικά ποσά. Το μέχρι τώρα δίδαγμα είναι πως οι πλούσιοι δεν είναι διατεθειμένοι να διαμοιραστούν τα υπάρχοντά τους στους φτωχούς. Φωτεινό διάλειμμα ήταν το κοινωνικό κράτος της Σκανδιναβικής σοσιαλδημοκρατίας.

Η κοινωνία μας και στην ολότητά της η περιοχή μας έχει μειωμένη συμμετοχή τόσο στην παραγωγή πλούτου όσο και στην κατοχή του. Στην κυριολεξία της κοινωνία μας στηρίζεται στις συν-

Kónitsa

τάξεις εφόσον στη σύνθεση του πληθυσμού κυριαρχούν οι συνταξιούχοι. Και εδώ ήρθε η ώρα να αγγίξουμε πληγές. Σε τέτοιες καταστάσεις εμφιλοχωρεί ο κίνδυνος να επικρατήσει το δόγμα “Ο σώζων εαυτόν σωθήτω” που σημαίνει ιδιώτευση, ιδιοτέλεια, εγωπάθεια, εσωστρέφεια τουτέστιν ένας φαύλος κύκλος , μία μαύρη οπή του Διαστήματος και εξαφανίζει την κοινωνική συνοχή την κοινωνική αλληλεγγύη, το γενικό συμφέρον, γενικό καλό, την ολική πρόοδο.

Απαραβίαστος κανόνας, θα έλεγα συμπαντικός κανόνας, κανόνας της φυσικής είναι πως όλα έχουν την αιτία τους. Αγαπητοί συμπολίτες πείτε μου είστε ικανοποιημένοι από τον τρόπο με τον οποίον λειτουργησε και λειτουργεί το υπέρτατο αντιπροσωπευτικό όργανο, το Δημοτικό Συμβούλιο;

Είστε ευχαριστημένοι από τον τρόπο με τον οποίο πολιτεύονται οι δημοτικές παρατάξεις;

Είστε ταυτισμένοι με την δημαρχοκεντρική αντίληψη των δημάρχων που δεν ερωτούν, δεν συμβουλεύονται, δεν συνεργάζονται, δεν αφουγκράζονται;

Αλλά και ο ιδιωτικός τομέας δεν υπολείπεται σε αγρανάπαυση.

Πού είναι ο Εμπορεπαγγελματικός Σύλλογος, που για το κλείσιμο της Εθνικής Τράπεζας δεν έριξε ούτε μία τουφεκιά για την τιμή των όπλων, ενώ ο σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ.κ. Ανδρέας διαμαρτυρήθηκε στους αρμόδιους όσο φυσικά το επιτρέπει το Σχήμα και η Θέση του. Να δούμε αυτήν την αιμορραγία

της Κόνιτσας πόσο θα διαρκέσει. Καταγράφουμε μόνον απώλειες: Αναγνωστοπούλειος Σχολή, Κέντρο Παιδικής Μέριμνας, Νοσοκομείο, Εφορία, IKA, Ένωση Γεωργικών - Δασικών Συνεταιρισμών, Κινηματρείο, Γεωπόνοι, Εθνική Τράπεζα, ΔΕΗ, Μαθητική Εστία, Τάγμα, ό,τι απόμεινε από το ιστορικό 583 τ.π. χάριν του Σεβασμιωτάτου. Διαμονή δημοσίων υπαλλήλων στα Ιωάννινα.

Το 1960 ούτε ο δάσκαλος από το Μάζι και την Αετόπετρα δεν μπορούσε να μείνει στην Κόνιτσα λόγω χιλιομετρικής απόστασης. Για την Κόνιτσα τέτοια “κατρακύλα” είναι ανεξήγητο κοινωνικό φαινόμενο. Φυσικά η ύπαιθρος εδώ και χρόνια τροφοδοτεί με ανθρώπινο δυναμικό τα αστικά κέντρα, πλην όμως την Κόνιτσα είχε υπέρ αυτής πολλά πλεονεκτήματα τα οποία όμως δεν τα διαχειρίστηκαμε ούτε καλώς ούτε επωφελώς όταν έπρεπε και ειδικά όταν τα αναπτυξιακά προγράμματα είχαν μία χρηματοδοτική δυναμική. Αυτή τη στιγμή αισθανόμαστε προς τα πού πορευόμαστε; Σε μία δεκαετία τη Κόνιτσα -συν-πλην- θα κυμαίνεται στο επίπεδο των χιλίων κατοίκων. Αυτός ο πληθυσμός δεν προσφέρεται για αναστροφή της φθίνουσας πορείας. Η δεκαετία 2021- 2030 πρέπει να είναι η δεκαετία της ανάσχεσης μήπως στο μέλλον καλύτερες συνθήκες, ευνούσουν την ενανάκαμψη.

Αλλά: Χρειάζεται οραματιστής ηγέτης νέας κοπής και όχι λαϊκιστής. Κάθε παλινόρθωση θα σβήσει και τις ελάχιστες ελπίδες. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥ-

ΛΙΟ της δράσης και όχι της αντίδρασης.
ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΑΞΕΙΣ: Των επεξεργασμένων - ολοκληρωμένων - τεκμηριωμένων αναπτυξιακών προτάσεων και όχι της ατελέσφορης, ανερμάτιστης και καιροσκοπικής αντιπολίτευσης.

Οι Σύλλογοι να πάψουν να είναι ενότητες σφραγίδων και κατάθεσης στεφάνων στις εθνικές επετείους και να υπηρετούν το αντικείμενό του καταστικού τους.

Γονείς και κηδεμόνες είστε ικανο-

ποιημένοι από τη δημόσια εκπαίδευση που κοστίζει 1,5 δις εκτός από τα ιδιωτικά φροντιστήρια; Οι παραγωγικές τάξεις που πρώτα αυτές πλήπονται από τον μαρασμό να δραστηριοποιηθούν στην υπεράσπιση των δικαίων αιτημάτων τους με πρώτο αίτημα την αναπτυξιακή παρουσία της Περιφέρειας Ηπείρου στην περιοχή μας.

Τέλος στην εσωστρέφεια, την απομόνωση και στη μοιρολατρία.

Εύνυμα και σοβαρά

1. Διογένης, ο Κυνικός φιλόσοφος

α) Ο Διογένης έλεγε ότι είναι ένα σκυλί που το επαινούν όλοι, αλλά κανένας απ' αυτούς που τον επαινούν δεν τολμά να βγει μαζί του για κυνήγι.

β) Ο Διογένης, όταν έπεσε σε δύσκολες καταστάσεις είπε: «Μπράβο σου, τύχη, μου φέρθηκες αντρίκια».

γ) Ρωτήθηκε πότε πρέπει κανείς να γευματίζει και απάντησε: «Οι πλούσιοι όποτε θέλουν. Οι Φτωχοί όποτε έχουν».

δ) Στον Αναξιμένη τον ρήτορα ο οποίος ήταν προγάστωρ (κοιλαράς), είπε κάποτε: «Δώσε λίγη κοιλιά στους φτωχούς. Και συ θα ξαλαφρώσεις και εμάς θα ωφελήσεις».

ε) Στο παιδί μιας εταίρας ο οποίος, λιθοβολούσε προς το πλήθος είπε: «Πρόσεξε παιδί μου. Θα χτυπήσως τον

πατέρα σου».

σ) Είπε κάποιος τον Διογένη «άμυαλο». Ο Διογένης του αποκρίθηκε: «Δεν είμαι άμυαλος, απλώς το μυαλό μου δεν μοιάζει με το μυαλό σας».

ζ) Είδε κάποτε ένα πολύ ακάθαρτο λουτρό και ρώτησε: «Οι εδώ λουόμενοι που λούονται κατόπιν;».

η) Είναι επίσης γνωστά τα εξής: Μέρα μεσημέρι γυρνούσε την πόλη με ένα αναμμένο φανάρι, σαν να ζητούσε κάτι. Τον ρώτησαν τι κάνει και απάντησε: «Άνθρωπον ζητώ». Όταν τον συνάντησε ο Μέγας Αλέξανδρος στην Αθήνα να ζει μέσα σ' ένα πιθάρι, τον ρώτησε τι θα επιθυμούσε απ' αυτόν. Ο Διογένης του απάντησε ότι το μόνο που επιθυμούσε, ήταν να μη του καλύπτει τον ήλιο. Ο Αλέξανδρος θαύμασε την αμεριμνησία

του φιλοσόφου και είπε: «Εάν δεν ήμουν Αλέξανδρος θα θέλα να ήμουν Διογένης». Για την ιστορία, την ίδια μέρα που πέθανε ο Διογένης στην Κόρινθο, εξέπνευσε και ο Μέγας Αλέξανδρος στην Βαβυλώνα.

θ) Όταν κάποτε τον ρώτησαν ποια από τα θηρία δαγκώνουν δυνατότερα, είπε: «Από μεν τα άγρια ο συκοφάντης, από δε τα ήμερα ο κόλακας».

ι) Κάποιος του είπε: «Οι κάτοικοι της Σινώπης σε καταδίκασαν να φύγεις». Απάντησε: «Και εγώ τους καταδίκασα να μείνουν εκεί».

2. Σχετικά με την Εκπαίδευση (Δάσκαλοι, Καθηγητές, Βιβλία, Σχολεία κ.λπ.)

α) Για κάθε άνθρωπο που θέλει να διδάξει, υπάρχουν περίπου τριάντα άνθρωποι που δεν θέλουν να μάθουν.

β) Η καλή διδασκαλία είναι ένα τέταρτο προετοιμασία και τρία τέταρτα θέατρο.

γ) Ο ιδανικός σύντροφος στο κρεβάτι είναι ένα καλό βιβλίο.

δ) Ο Μάρκ Τουαίν (Αμερικανός συγγραφέας) έλεγε: Να είστε προσεκτικοί όταν διαβάζετε ιατρικά βιβλία. Μπορεί να πεθάνετε από τυπογραφικό λάθος.

ε) Παράτησα το σχολείο στην Πέμπτη τάξη εξαιτίας της πνευμονίας. Όχι γιατί είχα, αλλά γιατί δεν μπορούσα να τη συλλαβίσω.

σ) Όταν ένας διδάσκει, δύο μαθαίνουν.

ζ) Εκπαίδευση είναι η προοδευτική

ανακάλυψη της άγνοιάς μας.

η) Η εκπαίδευση δημιούργησε έναν τεράστιο αριθμό ανθρώπων ικανών να διαβάζουν, αλλά ανίκανων να ξεχωρίζουν τι αξίζει να διαβαστεί.

θ) Όποιος μαθητής είναι καλός στις δικαιολογίες, σπανίως είναι καλός σε οτιδήποτε άλλο.

ι) Αν νομίζεις ότι η εκπαίδευση είναι ακριβή, δοκίμασε την άγνοια.

ια) Όσοι αδυνατούν να μάθουν γίνονται δάσκαλοι.

ιβ) Ένας ανώνυμος έγραψε σε τοίχο: Αν τα λάθη μας διδάσκουν, τότε έχω μια καταπληκτική μόρφωση.

ιγ) Βαρετός δάσκαλος: Ένας άνθρωπος που μιλά ενώ εσύ θα προτιμούσες ν' ακούει.

ιδ) Τα βιβλία έχουν τους ίδιους εχθρούς με τους ανθρώπους: τη φωτιά, την υγρασία, τα ζώα, τον καιρό και το περιεχόμενό τους.

ιε) Αυτοκόλλητο της διδασκαλικής ομοσπονδίας των ΗΠΑ σε αυτοκίνητο: Αν μπορείς να διαβάσεις αυτό, ευχαρίστησε τους δασκάλους.

ισ) Η καλή εκπαίδευση δεν έχει τόσο να κάνει με το να προετοιμάσει τον άνθρωπο για την επιτυχία, όσο να τον προετοιμάσει να αντέξει την αποτυχία.

ιζ) Μέγας Αλέξανδρος για τον δάσκαλό του Αριστοτέλη: «Στον πατέρα μου οφείλω το ζην, στον δάσκαλό μου το ευ ζην».

ιη) Εξήντα χρόνια πριν τα ήξερα όλα. Τώρα δεν ξέρω τίποτα.

ιθ) Ένας κωμικός ηθοποιός προς

έναν συγγραφέα: Από τη στιγμή που έπιασα το βιβλίο σου μέχρι που το άφησα, πέθανα από τα γέλια. Κάποια μέρα σκοπεύω και να το διαβάσω.

κ) Ποτέ δε δανείζω βιβλία, γιατί ποτέ κανείς δεν τα επιστρέφει. Τα μόνα βιβλία που έχω στη βιβλιοθήκη μου είναι εκείνα που οι άλλοι μου δάνεισαν.

κα) Το ν' αγοράζει κάποιος βιβλία είναι καλό, αρκεί να μπορεί ν' αγοράσει και το χρόνο που χρειάζεται για να τα διαβάσει.

κβ) Είναι ευκολότερο ν' αποφοιτήσει κανείς παρά να μάθει.

κγ) Αυτά που δεν ξέρει φτιάχνουν μια βιβλιοθήκη που καθένας μας θα ήταν υπερήφανος να έχει.

Κότα, στάνη και μποστάνι

Ρώτησα κάποτε έναν Κονιτσιώτη μεγάλης ηλικίας, τι πρέπει να κάνει κάποιος για να αντιμετωπίσει την πείνα, αν και όποτε προκύψει. Μου απάντησε ο σοφός γέροντας. Τρία πράγματα: Κότα, στάνη και μποστάνι. Και εδώ που τα λέμε δεν είχε άδικο. Στην επαρχία που ζούμε αυτό είναι σχετικά εύκολο, αλλά και αναγκαίο. Όχι απαραίτητα για τον φόβο μιας πείνας (από πόλεμο, καταστροφές, πανδημία κλπ.) αλλά για απασχόληση και οικογενειακή οικονομία.

Γιατί όχι, και να ξέρεις τι τρως.

Θα πει κάποιος δεν υπάρχει στις μέρες μας φόβος για λιμό (πείνα). Λεφτά

να έχεις και όλα λύνονται. Ποιος όμως περίμενε την Πανδημία από λοιμό (ασθένεια) του covid 19; Λοιμό με όμικρον γιώτα σε παγκόσμια κλίμακα, αποτέλεσμα του οποίου την ζωή μας την καθορίζει η λοίμωξη, οι λοιμωξιολόγοι, οι φαρμακευτικές εταιρείες κλπ. Για αυτό μην καθυστερείς. Έχεις ένα μικρό κήπο, μην τον γεμίζεις λουλούδια, φύτεψε καρποφόρα δέντρα, βάλε ντομάτες, πιπεριές, κρεμμύδια και άλλα λαχανικά. Κάνε ένα μικρό κοτέτσι, βάλε μερικές κότες ή λίγα κουνέλια. Αν μπορείς μιαδυο κατσίκες κλπ. Θα πει κάποιος και τι θα γίνουν οι μανάβηδες, τα σούπερ μάρκετ, θα γίνουν κλέφτες; μην τους κλαίτε το χάλι. Υπάρχει τρόπος όλοι να zήσουμε, δεν υπάρχει πρόβλημα, το ερώτημα δεν έχει βάση. Άλλος θα πει: Τα zώα, ο κήπος, σε κρατάνε δέσμιο. Θέλω σαν άνθρωπος να λείψω κάποιες μέρες το καλοκαίρι ή όποτε παραστεί ανάγκη, θα έχω πρόβλημα και εγώ και αυτά.

Εδώ η απάντηση είναι να ξαναβρούμε την αλληλεγγύη της γειτονιάς. Ο γείτονας να βοηθήσει τον γείτονα, να φροντίσει τον κήπο ή να δώσει νερό και φαγητό στα zώα αν παραστεί ανάγκη.

Σήμερα εγώ, αύριο εσύ. Όχι όπως συμβαίνει στις μέρες μας, στον παγκοσμιοποιημένο, ατομοκρατούμενο και νεοφιλελεύθερο κόσμο που ζούμε, που πολλές φορές ο καθένας κοιτάζει την πάρτη του και ούτε καλημέρα δεν λέει ο ένας γείτονας στον άλλον.

Μαρίνος Σπηλιόπουλος

"Εθιμα και τραγούδια του Γάμου της Σαμαρίνας

(Συλλογή Γρηγ. Βέλκου, δασκάλου, από το αρχείο του Γερασ. Γεράση)

Έπειδή ό γάμος διαρκοῦσε μιὰ βδομάδα (8 μέρες) κι ἐπειδὴ μέχρι τὴν ήμέρα τῆς στέψης γίνονταν προετοιμασίες και στὰ δυὸ σπίτια τῶν μελλονύμφων, θὰ ἀναφέρωμε χωριστὰ τὸ τί γινόταν στὸ σπίτι τῆς νύφης και τοῦ γαμπροῦ, γιατὶ παρουσιάζουν ἴδιαίτερο ἐνδιαφέρον.

Α'. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ ΠΡΙΝ ΑΠ' ΤΟ ΓΑΜΟ.

Όχτὼ μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο γινόταν τὸ «κόψιμο» τοῦ νυφικοῦ. Ή μοδίστρα μπροστὰ στοὺς συγγενεῖς και τὶς φιλενάδες τῆς νύφης «ἔπαιρνε τὰ μέτρα».

Όταν ὅμως ἐπρόκειτο ν' ἀρχίσῃ τὸ κόψιμο τοῦ ύφασματος, τὸ ψαλίδι δὲν... ἔκοβε και χρειαζόταν «χρύσωμα» γιὰ νὰ ξεκινήσῃ. Μόλις γίνονταν τὰ κεράσματα και τὰ σχετικὰ δωρίσματα στὴ μοδίστρα, τὸ ψαλίδι ἄρχιζε νὰ κόβη.

Οἱ ύπόλοιπες προετοιμασίες ἀκολουθοῦσαν τὴν ἔξῆς σειρά: Ἐν ὁ γάμος γινόταν Κυριακὴ (γιατὶ εἴπαμε ὅτι γινόταν τὴν ήμέρα τῆς Παναγίας, ποὺ μποροῦσε νὰ εἶναι ὅποιαδήποτε μέρα), οἱ ἑτοιμασίες ἄρχιζαν ἀπὸ τὴν Πέμπτη, δηλ. 3 μέρες νωρίτερα. Τὴ μέρα αὐτὴ οἱ «μπρατίμισσες» (έλευθερες κοπέλλες φιλενάδες και συγγενεῖς τῆς νύφης), «ἔπιαναν τὰ προζύμια» και ζύμωναν τὶς ἐφτάζυμες κουλοῦρες τοῦ γάμου. Τὴν ἴδια μέρα ἄρχιζε «τὸ δείξιμο» τῆς προικας, ποὺ διαρκοῦσε μέχρι τὴν Παρασκευὴ τὸ βράδυ, ὅπότε ἡ προίκα μαζευόταν και γινόταν ἔτοιμη νὰ φορτωθῇ τὴν ἐπομένη ἀπὸ τοὺς μπρατίμους τοῦ γαμπροῦ. Στὸ διάστημα αὐτό, οἱ συγγενεῖς και οἱ γνωστοὶ τῆς νύφης πήγαιναν, ἔβλεπαν τὴν προίκα κι ἔδινε ὁ καθένας τους ἀπὸ ἕνα δῶρο (συνήθως οἰκιακὸ σκεῦος). Τὸ Σάββατο ἄρχιζε ἡ ἑτοιμασία τῶν φαγητῶν (ἀπαραίτητο τὸ ψητὸ ἀρνὶ) γιὰ τὸ βραδινὸ τραπέζι, στὸ ὅποιο ἦταν καλεσμένοι ὅλοι οἱ συγγενεῖς τῆς νύφης.

Β'. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΓΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ κόψιμο και τὸ ράψιμο τῶν γαμπριάτικων ρούχων γινόταν 15-20 μέρες νωρίτερα, γιατὶ ἡ φουστανέλλα και ὅλα τὰ ἄλλα ἔξαρτήματα τῆς βλάχικης γαμπριάτικης στολῆς εἶχαν πολλὴ δουλειά. Κι ἐδῶ τὸ ψαλίδι τοῦ ράφτη ἥθελε «χρύσωμα» γιὰ ν' ἀρχίσῃ νὰ κόβη.

Και στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι οἱ προετοιμασίες ἄρχιζαν ἀπὸ τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ. Τότε, τὰ ἔλευθερα κορίτσια, ἔπιαναν τὰ προζύμια, ζύμωναν τὶς κουλοῦρες (20-25) και τὶς ἔψηναν ὅλη νύχτα, ὥστε, τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωί, νὰ εἶναι ἔτοιμες.

‘Ολόκληρη ή Παρασκευή ήταν ἀφιερωμένη στὸ καθάρισμα καὶ στὸ στόλισμα τοῦ σπιτιοῦ.

Τὸ Σάββατο ήταν ἡ μέρα ποὺ εἶχε πολὺ γλέντι καὶ δουλειά. Ἀπ’ τὸ πρωὶ ἄρχιζαν οἱ ἑτοιμασίες φαγητῶν, μεζέδων καὶ ποτῶν γιὰ τὸ γαμήλιο γλέντι, τὴν Κυριακὴ τὸ μεσημέρι καὶ ὅλο τὸ ἀπόγευμα. Τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου γινόταν τὸ φόρτωμα τῆς προίκας. Ἡ σχετικὴ πομπὴ ἔπαιρνε τὴν ἐξῆς «διάταξη»: Μπροστὰ πήγαινε «ὁ τρανὸς μπράτιμος» (ἀρχιμπράτιμος) καβάλα σ’ ἔνα ψαρίδικο ἄλογο, ποὺ ήταν στολισμένο μὲ ώραία πλεχτὴ κουβέρτα καὶ ἄσπρο μαντήλι δεμένο στὴ χαίτη. Δίπλα ἀπ’ τ’ ἄλογο βάδιζε ἔνας νεαρὸς μπράτιμος κρατώντας τὸ «μπουχτσιά». Αὐτὸς ήταν ἔνα πανέρι, ποὺ εἶχε μέσα ἀραδιασμένα ώραῖα τὰ δῶρα τῆς νύφης τέλια, πέπλο, κάλτσες καὶ παντοῦφλες. Τὸ πανέρι ήταν σκεπασμένο μὲ τὸν μπουχτσιά (μεγάλο τετράγωνο πολύτιμο μαῦρο ὕφασμα μὲ πολλὰ λεπτὰ κι ώραῖα κεντίδια καὶ μεγάλα κρόσια γύρω-γύρω), γιὰ νὰ μὴ βασκάνουν τὰ δῶρα τὰ κακὰ μάτια.

Ἀκολουθοῦσαν τὰ ὅργανα καὶ πίσω ἐρχόταν τὸ συγγενολόϊ τοῦ γαμπροῦ.

‘Οταν ἔφταναν στὸ σπίτι τῆς νύφης, οἱ μπράτιμοι πήγαιναν νὰ πάρουν τὴν προίκα. Οἱ μπρατίμισσες ὅμως δὲν τοὺς τὴν ἔδιναν φωνάζοντας: «σούτα τζάτσι, σούτα τζάτσι» δηλ. 110. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς συνηθιζόταν νὰ λέγεται ἀπὸ πολὺ παλιά, ἄγνωστο γιατί, καὶ σήμαινε τὶς 110 δραχμές, ποὺ ἔπρεπε νὰ δώσουν οἱ μπράτιμοι γιὰ νὰ πάρουν τὴν προίκα. Μόλις δινόταν τὸ ἀνάλογο φιλοδώρημα, ἡ χαριτωμένη αὐτὴ διαμάχη τελείωνε καὶ ἄρχιζε τὸ φόρτωμα τῆς προίκας, ποὺ διαρκοῦσε πολλὴ ὥρα, γιατὶ τὸ ἄλογο ἔπρεπε νὰ στολιστῇ ὅσο γινόταν πιὸ καλά. Στὸ διάστημα αὐτὸ οἱ ύπόλοιποι ἔπιναν καὶ χόρευαν στὴν αὐλή. Τὴν ὥρα ποὺ γινόταν τὸ φόρτωμα τῆς προίκας, μερικοὶ κυνηγοῦσαν κι ἔπιαναν μιὰ καλοθρεμμένη ἄσπρη κότα.

Ἡ πομπὴ μὲ τὴ ἴδια διάταξη γύριζε στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Ἄνεβαινε καβάλα στὸ ἄλογο ἔνα μικρὸ παιδί, ποὺ ζοῦσαν οἱ γονεῖς του, κρατώντας τὴν κότα καὶ τὴν παράδινε στὸ γαμπρὸ παίρνοντας τὸ ἀνάλογο φιλοδώρημα.

‘Ο γαμπρὸς ποὺ περίμενε τὴν προίκα, κερνοῦσε χρήματα στοὺς μπρατίμους κι ἄρχιζε τὸ ξεφόρτωμα. Σὰν τελείωνε ἄρχιζε γιὰ πολλὴ ὥρα χορὸς στὴν αὐλή.

Τὸ βράδυ κατὰ τὶς 11-11,30, μετὰ τὸ τραπέζι, ὁ γαμπρός, φορώντας τὰ πρόχειρα ροῦχα του κι ἀξύριστος, μὲ τοὺς μπρατίμους καὶ λίγους στενοὺς συγγενεῖς του, πήγαινε στὸ σπίτι τῆς νύφης μὲ τὰ ὅργανα. Ἐκεῖ ἄρχιζε ὁ χορὸς καὶ τὸ γλέντι.

Ἡ νύφη ντυμένη «μὲ τὸ δεύτερο» φόρεμα, χόρευε πιασμένη ἀπὸ τ’ ἀδέρφια της. Χωριστὰ χόρευε ὁ γαμπρός. Μετὰ ἀπὸ μιάμιση-δυὸ ὥρες, ὅλη ἡ συντροφιὰ τοῦ γαμπροῦ ἔφευγε, ἀφήνοντας τὰ ὅργανα, γιὰ νὰ διασκεδάσουν ἐκεῖνο τὸ βράδυ οἱ συγγενεῖς τῆς νύφης.

Τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ ὁ παπᾶς πήγαινε στὸ σπίτι τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμπροῦ καὶ «διάβαζε» κι εὐλογοῦσε τὰ νυφικὰ καὶ τὰ γαμπριάτικα ροῦχα. Ἐπίσης τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ ἡ νύφη κι ὁ γαμπρὸς προσκαλοῦσαν ὅλους τοὺς συγγενεῖς στὸ

Kónitza

γάμο. Μετά τὴν ἐκκλησία, 2-3 γυναῖκες, μ' ἕνα παιδάκι ἢ κάθε μιά, μοίραζαν τὶς κουλοῦρες στὸ νουνό, στοὺς μπρατίμους καὶ στὶς μπρατίμισσες. Αὐτὸ ἀποτελοῦσε τὸ κάλεσμά τους στὸ γάμο.

Μετὰ τὴ λειτουργία, ἐπίσης, περνοῦσαν ἀπὸ τὸ σπίτι τῶν μελλόνυμφων κι ἔδιναν τὶς εὐχές τους ὅσοι δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ παραβρεθοῦν τὸ ἀπόγευμα στὸ γάμο.

Τὸ μεσημέρι, μετὰ τὸ τραπέζι, καλοῦσαν τὸν κουρέα γιὰ νὰ ξυρίσῃ τὸ γαμπρό. Ό γαμπρὸς καθόταν στὴν καρέκλα κι ὁ κουρέας ἐτοίμαζε τὰ ἐργαλεῖα του. Γύρω γύρω μαζεύονταν οἱ μπράτιμοι κι οἱ συγγενεῖς. Ἐρριχναν χρήματα «γιὰ νὰ χρυσώσουν» τὸ ξυράφι τοῦ κουρέα κι ἄρχιζαν τὸ τραγούδι:

45 Ξουράφι ἀπὸ τὰ Γιάννινα κι ἀκόνι ἀπ' τὴν Ἀρτα. Γιὰ σπούδαζε μπαρμπέρη μου, γιὰ σπούδαζε τὸ χέρι σου. Ἀσπροσυγγέφιασ' ὁ οὐρανὸς κι ἔχουμε δρόμο ἀλαργινό.

Τὸ συγκινητικὸ αὐτὸ τραγούδι ἔκανε ὅλους γύρω νὰ κλαῖνε. Μετὰ τὸ ξύρισμα ντυνόταν ὁ γαμπρὸς μὲ τὰ ὄλοκαίνουργα γαμπριάτικα ροῦχα, κρατώντας μόνο ἕνα ἐσώρρουχο «παλιό», γιὰ νὰ μὴν τὸν «πιάνη» τὸ μάτι καὶ τὰ μάγια. Ἐπειτα, μαζὶ μὲ τοὺς μπρατίμους καὶ δίχως ὄργανα, πήγαινε στὸ σπίτι τῆς νύφης. Φιλοῦσε τὸ χέρι τῶν πεθερικῶν του καὶ ἡ μὲν πεθερὰ τοῦ χάριζε ἕνα ἄσπρο μεταξωτὸ μαντήλι, ποὺ τοῦ τὸ στερέωνε στὸ πέτο, ὁ δὲ πεθερός του τὸν ἔζωνε μ' ἕνα μαῦρο μεταξωτὸ ζωνάρι. Τότε τοῦ ἐπέστρεφε καὶ τὸ ἀμανάτι. Ἀμέσως μετὰ ἔφευγαν ἀκέραστοι.

Τὸ ἀπόγευμα, κατὰ τὶς 3, ἄρχιζε ὁ γάμος. Ό γαμπρὸς ἀποχαιρετοῦσε τοὺς γονεῖς του. Φιλοῦσε τὸ χέρι τους κι ἐκεῖνοι τὸν φιλοῦσαν στὰ μάγουλα, τὸν εὐχιόνταν, τὸν ἔρριχναν ρύζι μὲ κριθάρι καὶ κουφέτα καὶ μὲ δάκρυα ἄρχιζαν τὸ τραγούδι:

46 Κίνησε νιός, κίνησε ἀστριός, κίνησε τ' ἀρχοντόϊπουλο νὰ πάη νὰ πάρη τὴν καλή.

- Νὰ πᾶς καλά, νὰ ρθῆς καλά, νὰ φέρης κόρη ὅμορφη ξανθιὰ καὶ μαυρομάτα. Ἀμέσως μετὰ τὸν ἔβαζαν στὴ μέση οἱ μπράτιμοι καὶ ξεκινοῦσαν μ' ὅλους τοὺς καλεσμένους, ἔχοντας τὰ ὄργανα μπροστά, νὰ πάρουν τὸ νουνὸ ἀπὸ τὸ σπίτι. Μπροστὰ ἀπ' ὅλους πήγαινε ὁ ἀρχιμπράτιμος, καβάλα σ' ἕνα στολισμένο ἄλογο.

Λίγο πρὶν ξεκινήσῃ ἡ πομπὴ γιὰ τὸ νουνό, ἔτρεχε ἕνας μπράτιμος (συνήθως ὁ μικρότερος) στὸ σπίτι τῆς νύφης κι ἔλεγε: «Κίνησεν ὁ γάμος». Αὐτὸ ἦταν τὸ σύνθημα γιὰ νὰ ἀρχίσῃ τὸ ντύσιμο τῆς νύφης...

Πηγαίνοντας γιὰ τὸ σπίτι τοῦ νουνοῦ ὅλοι μαζὶ τραγουδοῦσαν:

47 Κίνησα τὸ δρόμο-δρόμο χαιδεμένη-μένη μου, βρίσκω μιὰ μηλιὰ στὸ δρόμο πούχε μῆλα φορτωμένη.

Κι ἄπλωσα νὰ πάρω ἕνα ζηλεμένη-μένη μου.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

1821-2021

Οι πασάδες, οι γενίτσαροι και οι υπόδουλοι

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία με τη μακρόχρονη κυριαρχία της στις κατακτημένες χώρες εφάρμοσε ένα ιδιόρρυθμο πολιτικό και οικονομικό σύστημα και επέβαλε στους υπηκόους της την άγρια εκμετάλλευση και την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι λαοί στενάζουν από την κατάχρηση εξουσίας των πασάδων που εξασφάλιζαν τη δύναμή τους με τη βοήθεια των γενίτσαρων. Με τη βία και την χρήση των όπλων υποχρέωνταν σε πλήρη υποταγή το λαό.

Τα σώματα των γενίτσαρων και οι διάφοροι αξιωματούχοι απολάμβαναν προνομιακής μεταχείρισης. Εκείνοι που υπέφεραν τον αβάσταχτο συγό ήταν οι εργαζόμενοι στους διάφορους τομείς για να ταιζουν τον μύλο της εξουσίας. Ο παραγόμενος πλούτος στους πασάδες. Οι υπόδουλοι εργαζόμενοι φυτοζωούσαν. Σκλαβιά δυσβάστακη, δουλεία και κατάχρηση εξουσίας.

Με το πέρασμα των χρόνων άλλαξαν οι συνθήκες. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία κατέρρευσε. Φτάσαμε στο σήμερα, ύστερα από σκληρούς αγώνες και αιματοχυσίες. Όσα κερδίσαμε αγωνιζόμενοι, σιγά-σιγά η εξουσία, "οι νέοι πασάδες" τα ψαλίδισαν μεθοδικά, για να μην πάρουμε πολύ αέρα και αξιώνουμε περισσότερα.

Οι "νέοι πασάδες" με τη βοήθεια των "γενίτσαρων" (στρατού και αστυνομίας) και τις υπηρεσίες των αυλοδούλων υπηρετών, με νόμους και τερτίπια διέλυσαν το κοινωνικό κράτος, αιχμαλώτισαν τη δικαιοσύνη, απονεύρωσαν τον συνδικαλισμό, υποβάθμισαν την παρεχόμενη παιδεία, εγκατέλειψαν την υγεία στην τύχη, μάντρωσαν το λαό στις μεγαλουπόλεις για να τον ελέγχουν καλύτερα.

Καλλιεργούν συστηματικά τον φόβο για τα χειρότερα, οργανώνουν μεθοδικά πολεμικές συγκρούσεις, διαλύουν κράτη και πραγματοποιούν την παγκόσμια κυριαρχία σε όλους τους τομείς.

Πάνω από όλα ο πλούτος των ολίγων.

Οι σύγχρονοι πλουτοκράτες έχουν στα χέρια τους τη δύναμη και όλα τα μέσα που τους παρέχει η επιστήμη και η τεχνολογία.

Τα κύματα των μεταναστών και των προσφύγων που προκαλούνται από τις πολεμικές συγκρούσεις και τη φτώχεια, φιλοξενούνται από τις φτωχές χώρες, όπως η πατρίδα μας, γιατί οι πλούσιοι έκλεισαν τα σύνορα.

Οι Μ.Κ.Ο. πλουτίζουν και εκμεταλλεύονται τα σχετικά κονδύλια ανεξέλεγκτα.

Αν οι "νέοι πασάδες" δεν συνέλθουν και δεν αλλάξουν βιολί, πολύ γρήγορα θα θερίσουν τους καρπούς της αναμε-

Kόντα

νόμενης θύελλας.

Συντρίμμια, στάχτες και αποκαΐδια θα είναι το κέρδος τους από την απλοστία, την αλαγονεία και την καταπάτηση των ηθικών αρχών και αξίων.

Όσοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους δυνάστες ως αξιωματούχοι και καλοπληρωμένοι σύμβουλοι θα πληρώσουν το ανάλογο τίμημα.

Η λιτότητα που επιβάλλουν τα άνομα

συμφέροντα στο λαό ροκανίζει και τη δική τους υπόσταση. Η αδικία κλονίζει συθέμελα το οικονομικό και πολιτικό σύστημα και δεν πρόκειται να κατισχύσει του δικαίου και των ηθικών αρχών και αξίων.

Κυοφορούνται σεισμοί, μπόρες και εκρήξεις!

Χρίστος Απ. Ζάνης

Για να μαθαίνουμε

Το πρώτο γωντανό κύπαρο στη γη εμφανίστηκε πριν τέσσερα περίπου δισεκατομμύρια χρόνια και οι απευθείας απόγονοί του είναι διάσπαρτοι σε ολόκληρο το σώμα μας με τη μορφή των κυπάρων του αίματος που διατρέχουν τις φλέβες και τις αρτηρίες μας.

Καθένας από εμάς έχει μέσα του 373 εκατομμύρια κύπαρα εκ των οποίων το 90 % δεν είναι ανθρώπινα αλλά ξένοι μικροοργανισμοί και βακτήρια. Και όμως, τα σώματά μας αποτελούν μία ολάκερη κοινωνία. Και χωρίς όλους αυτούς τους μικροοργανισμούς δεν θα μπορούσαμε να ζήσουμε ούτε μία σπιγμή, ούτε ένα δευτερόλεπτο.

Καθένα από τα ανθρώπινα κύπαρα έχει 400 δισεκατομμύρια μόρια, τα

οποία εκτελούν εκατομμύρια διαφορετικές δραστηριότητες με τα τρισεκατομμύρια των ατόμων από τα οποία αποτελούνται.

Η συνολική χημική δραστηριότητα στο εσωτερικό των κυπάρων μας είναι πραγματικά εκπληκτική. Οι βιολόγοι υπολογίζουν ότι εκτελούνται ένα τρισεκατομμύριο τρισεκατομμύρια δραστηριότητες κάθε στιγμή που περνά. Μιλάμε για έναν αριθμό ο οποίος αποτελείται από τη μονάδα ακολουθούμενη από 24 μηδενικά...

(Από το βιβλίο "Είμαστε αστρόσκονη" του Διον. Σιμοπούλου"

Σ.Τ.

Δώρα αγάπης μοίρασε ο Δήμος Κόνιτσας στους μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης τις τελευταίες ημέρες. Επειδή λόγω της πανδημίας δεν πραγματοποιήθηκαν οι καθιερωμένες χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις από το Δήμο μας εγινε διανομή των δώρων στα σχολεία.

Ο Δήμος εύχεται καλή χρονιά και καλή πρόοδο στους μικρούς μαθητές

- Πυρετωδώς και κάτω από εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες εργάστηκαν για πέντε ημέρες τα συνεργεία της Υπηρεσίας Ύδρευσης του Δήμου Κόνιτσας, παρουσία και του αρμόδιου Αντιδημάρχου κ. Νικολάου Τσιαλιαμάνη, για την αποκατάσταση των σοβαρών βλαβών, που σημειώθηκαν σε αγωγούς του δικτύου ύδρευσης (που παρασύρθηκαν από τον μεγάλο όγκο των νερών, επειδή βρίσκονται εντός της ροής ποταμών), οι οποίοι υδροδοτούν τον οικισμό «Θεοτόκος» και την Κοινότητα «Αγία Βαρβάρα» του Δήμου Κόνιτσας, λόγω της τελευταίας θεομηνίας.

Ο Δήμαρχος Νικόλαος Εξάρχου μετά την άμεση αποκατάσταση των βλαβών, ευχαριστεί και δημόσια τους μόνιμους και έκτακτους υπαλλήλους της Υπηρεσίας Ύδρευσης του Δήμου που αντιμετώπισαν αποτελεσματικά το πρόβλημα.

- Ο Δήμος Κόνιτσας το τελευταίο διάστημα, μετά από σχετική του ανακοί-

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΟ

νωση, ξεκίνησε τη διαδικασία περισυλλογής και απομάκρυνσης των εγκαταλελειμμένων οχημάτων από τους κοινόχρηστους χώρους στις Κοινότητες και στην πόλη της Κόνιτσας.

Η διαδικασία θα συνεχιστεί με την εποπτεία των αρμόδιων Αντιδημάρχων κ. Δ. Χήρα και κ. Ν. Τσιαλιαμάνη.

Καλούνται οι πολίτες να αποσύρουν τα εγκαταλελειμμένα οχήματα ιδιοκτησίας τους που βρίσκονται σε κοινόχρηστους χώρους.

- Ενημερώνουμε τους δημότες μας ότι το τελευταίο διάστημα τουλάχιστον 20 ημερών η αποκομιδή των απορριμμάτων γίνεται με το ένα από τα απορριμματοφόρα (το μικρό), διότι το μεγάλο απορριμματοφόρο του Δήμου έχει παρουσιάσει σοβαρή βλάβη και βρίσκεται στο συνεργείο.

Μετά την αποκατάσταση της βλάβης, θα επανέλθουμε στην κανονική ροή αποκομιδής των απορριμμάτων.

Ζητάμε την κατανόησή σας και παρακαλούμε να μην αφήνετε τα απορριμματα εκτός κάδων, θέτοντας σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία.

Η Υπηρεσία Καθαριότητας του Δήμου καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια.

- Ο Δήμος Κόνιτσας στην προσπάθειά του για συνεχή προβολή της περιοχής μας δημιούργησε μια νέα σελίδα

Kónitsa

στο facebook με την επωνυμία:

Visit Konitsa

(<https://www.facebook.com/visit-Konitsa-104744584872051>), καθώς και το ομώνυμο προφίλ στο instagram: (<https://www.instagram.com/visitkonitsa/>)

Μέσα από τα συγκεκριμένα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γίνονται βήματα για την παροχή άμεσης τουριστικής πληροφορίας στον μελλοντικό επισκέπτη μας, σε συνδυασμό με τη συνεχή προβολή φωτογραφιών από τα αξιοθέατα του Δήμου μας.

Επειδή η προβολή του τόπου μας μας αφορά όλους, όποιος συνδημότης επιθυμεί, μπορεί να στέλνει φωτογραφίες του ή video για κοινοποίηση στο email του Γραφείου Τουριστικής Πληροφόρησης

touristinfo@konitsa.gr.

Ο αρμόδιος Αντιδήμαρχος
Αριστείδης Λαζογιάννης

- Την Πέμπτη 4 Φεβρουάριου 2021 πραγματοποιήθηκε συνάντηση στον χώρο του Δημαρχείου Κόνιτσας, μεταξύ του Δημάρχου, του Αντιδημάρχου Πολιτισμού και Τουρισμού και του Προέδρου ΚΕ.Π.Α.Π.Α. με το προσωπικό της Κινητής Μονάδας του ΚΕ.Θ.Ε.Α. ΗΠΕΙΡΟΣ.

Στο πλαίσιο της συνάντησης συζητήθηκε η μελλοντική συνεργασία μεταξύ των Φορέων για την αντιμετώπιση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας που σχετίζονται με ζητήματα εξαρτήσεων

από νόμιμες και παράνομες ουσίες, καθώς και από τζόγο και προβληματική χρήση διαδικτύου.

Μέσω της συνεργασίας του Δήμου Κόνιτσας με την Κινητή Μονάδα θα είναι πλέον ευκολότερη η πρόσβαση των ατόμων που αντιμετωπίζουν ζητήματα εξαρτησης στις υπηρεσίες του ΚΕ.Θ.Ε.Α.

Κοινό μας στόχο αποτελούν οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινότητας, μέσω της σύμπραξης των υπηρεσιών του Δήμου Κόνιτσας και του ΚΕ.Θ.Ε.Α., αλλά και μέσω πολιτιστικών δρώμενων.

Ο Δήμαρχος ευχαριστεί το προσωπικό της Κινητής Μονάδας του ΚΕΘΕΑ για τη συνεργασία.

• Με την αριθμ. 54/15-4-2020 το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Κόνιτσας αποφάσισε τη λήψη μέτρων ελάφρυνσης των επιχειρήσεων – ελεύθερων επαγγελματιών που επλήγησαν λόγω της πανδημίας. Η Δημοτική Αρχή είχε ενημερώσει δια του ηλεκτρονικού και έντυπου τύπου.

Παρακαλούμε εκ νέου τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν σχετική αίτηση προκειμένου να τύχουν των ευεργετικών μέτρων που προβλέπονται στην απόφαση 54/2020.

Η Απόφαση αφορά

1. Την μείωση μισθώματος κατά 40% μηνών Μαρτίου και Απριλίου στους επιχειρηματίες που μισθώνουν επαγγελματικό χώρο από το Δήμο και

υπάγονται στις ρυθμίσεις του άρθρου 2 της Π.Ν.Π. και στις όποιες τροποποίησεις (ΦΕΚ 68/20-3-2020).

2. Την απαλλαγή από το τέλος χρήσης κοινόχρηστου ενοικιαζόμενου από το Δήμο χώρου, σε επιχειρήσεις που διακόπτουν ή περιορίζουν υποχρεωτικά τη λειτουργία τους για όσο διάστημα διαρκούν οι περιορισμοί άρθρο 37 παρ.8 ,αρχής γενομένης από 20-3-2020 (ΦΕΚ 68/20-3-2020).

3. Την απαλλαγή τέλους καθαριότητας - φωτισμού για τις επιχειρήσεις που διακόπτουν τη λειτουργία τους για το χρονικό διάστημα που ισχύουν οι περιορισμοί αρχής γενομένης από 20-3-2020 (ΦΕΚ 68/20- 3-2020) (άρθρο 37 παρ.9) και στις όποιες τροποποιήσεις.

4. Την αναστολή καταβολής μισθωμάτων κυλικείων εντός σχολικών μονάδων και εντός κοιμητηρίων από 1-3-2020 έως και 31-5-2020 (άρθρο 37 παρ.7 Π.Ν.Π. 20-3-2020 Αρ. ΦΕΚ 68.

5. Την αναστολή είσπραξης βεβαιωμένων οφειλών και παράταση προθεσμίας καταβολής δόσεων χωρίς τόκους και προσαυξήσεις για όλο το διάστημα που ισχύουν οι περιορισμοί, αρχής γενομένης από 11-3- 2020 Π.Ν.Π. 11-3-2020 άρθρο 2°, σύμφωνα με την εγκύκλιο του ΥΠΕΣ 10/13-3-2020. Αρ. ΦΕΚ 55/11-3-2020.

Πληροφορίες: 2655360326
Από το Γραφείο Δημάρχου

- Μετά τη συνεργασία μας με την εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» και την παρουσίαση του Δήμου μας μέσα από την πετυχημένη έκδοση «ΔΙΑΚΟΠΕΣ – ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ», η συνεργασία μας συνεχίζεται πλέον και διαδικτυακά μέσα από τις ιστοσελίδες που ελέγχει η εφημερίδα.

Στην ιστοσελίδα diakopes.gr κατά τακτά χρονικά διαστήματα θα γίνεται αναφορά σε διάφορα επισκέψιμα χωριά και αξιοθέατα του Δήμου μας.

Αυτή τη στιγμή γίνεται αναφορά στην περιοχή μας με δύο άρθρα στο in.gr. · "Φούρκα: Ο κόσμος του Σμόλικα, η γη των Βλάχων" και "Γεφύρι της Κόνιτσας: Η αισθητική, το μεράκι και η άρτια τεχνική των μαστόρων της Ήπειρου".

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Με πολλά πυροτεχνήματα γιόρτασαν οι Κονιτσιώτες τον ερχομό του νέου χρόνου, αλλά χωρίς χορούς και ξεφαντώματα όπως άλλους καιρούς, λόγω της πανδημίας.
- Πολλές βροχές και χιόνια σε μεγάλα υψόμετρα των βουνών έπεσαν το Γενάρη.
- Ορειβάτης από τη Θεσσαλονίκη παρασύρθηκε στο Χιονοδρομικό Βασιλίτσας από χιονοστιβάδα, χωρίς ευτυχώς να πάθει τίποτε.
- Στις 13-14 Φλεβάρη χιόνια έπεσαν σε όλο το Νομό Ιωαννίνων. Στην Κόνιτσα (μέσα) γύρω στα 15 εκ. και στα

χωριά περισσότερο. Τα συνεργεία του Δήμου με τη συμπαράσταση της Περιφέρειας φρόντισαν για τον εκκινισμό των δρόμων στα χωριά και τον Εθν. Δρόμο.

Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και θα αντιμετωπίσει ο Τουρισμός και αυτή την χρονιά η Δημοτική αρχή στοχεύει στη συνεχή προβολή μας με κάθε μέσο.

- **Η Κόνιτσα τίμησε τα 108 χρόνια από την απελευθέρωσή της από τον οθωμανικό ζυγό.**

Παρουσία του Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη κ. Ελευθέριου Οικονόμου, ως εκπροσώπου της Κυβερνησης, εορτάστηκε για πρώτη φορά επίσημα την Τετάρτη 24 Φεβρουαρίου 2021 στο Δήμο Κόνιτσας η επέτειος των Ελευθερίων, μετά την καθιέρωση της 24ης Φεβρουαρίου, ημέρας απελευθέρωσης της Κόνιτσας και της ομώνυμης επαρχίας από την πολύχρονη οθωμανική τυραννία, (Π.Δ. υπ' αριθμ.34/ΦΕΚ 61Α/12-03-2020) ως δημόσια εορτή τοπικής σημασίας.

Το πρόγραμμα περιελάμβανε Δοξολογία στον Προσκυνηματικό Ιερό Ναό του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού χοροστατούντος του Μητροπολίτου Δρυινουπόλεως Πιωγωνιανής και Κονίτσης κ. Ανδρέα, επιμνημόσυνη δέηση στο Μνημείο Ηρώων στη Θέση «Αν Γιάννης» στη μια από τις εισόδους της πόλης, όπου έγινε το 1913 η υποδοχή των

αγωνιστών της απελευθέρωσης της Κόνιτσας, ομιλία μικρής διάρκειας από τη φιλόλογο Γιάννα Νίκου και κατάθεση στεφάνων.

Στην εκδήλωση παρέστησαν ο Δημαρχος Κόνιτσας κ. Νικόλαος Εξάρχου, οι Αντιδήμαρχοι, καθώς και μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Κόνιτσας, ο κ. Πρόδρομος Γαϊτανίδης, ως εκπρόσωπος της Περιφέρειας Ηπείρου, ο Γενικός Επιθεωρητής Αστυνομίας Βορείου Ελλάδος Αντιστράτηγος Κωνσταντίνος Σκούμας, ο Διοικητής της 8ης Μηχανοποιημένης Ταξιαρχίας («VIII ΜΠ ΗΠΕΙΡΟΥ») Ταξίαρχος Χρήστος Σιόρεντας, ο Γενικός Περιφερειακός Αστυνομικός Διευθυντής Ηπείρου, Ταξίαρχος Κωνσταντίνος Δούβαλης, ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Αστυνομίας Ιωαννίνων, Αστυνομικός Διευθυντής Βασιλείου Μουσελίμης, ο Διοικητής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Κόνιτσας, Επιπυραγός Σπυρίδων Νάκος, η διευθύντρια του Γενικού Λυκείου Κόνιτσας και εκπρόσωποι τοπικών αρχών.

Στη συνέχεια μετέβησαν στο Δημαρχείο, όπου ακολούθησε μικρή δεξίωση, τηρουμένων των μέτρων προστασίας για την πανδημία του κορωνοϊού.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

• κ. κ. Δήμαρχον & Δημοτικούς Συμβούλους
[δια μέσου του περιοδικού "KONITΣΑ"]

Aθήνα 23-2-2021

Κύριοι ,

με αφορμή την νέα γεώτρηση δίπλα στο διατηρητέο μνημείο της λιθόκτιστης τοξωτής γέφυρας του Αώου , που διεκόπη λόγω μη αδείας από την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων [όπως το Α.Π.65312/18-2-2021 αναφέρει] & ότι & για την υφιστάμενη εν λειτουργία γεώτρηση δεν υπάρχουν στοιχεία έγκρισή της ή μη ,αντσυχώ για την ασφάλεια θεμελίωσης των βάθρων της γέφυρας, γιατί γίνεται παρέμβαση στο υπόγειο εδαφικό υπόστρωμα .

Στο τ. 211 [Μάρτιος-Απρίλιος-Μάης 2020] του περιοδικού "KONITΣΑ" υπάρχει επιστολή μου [προς εσάς] σχετικά με την γέφυρα για το γκρος μπετόν που σκεπάζει το καλντερίμι & άλλες επικινδυνότητες & κακοτεχνίες .

Στην τελευταία επισκευή της κτίστηκαν στηθαία με μπάτικη λιθοδομή [βάσει ποιας μελέτης-έγκρισης-επίβλεψης ?] με μεγάλα νεκρά φορτία που επιβαρύνουν το τόξο . Εκτός της επικινδυνότητας, δημιουργήθηκαν & αντιαισθητικοί λαμπάδες που εμποδίζουν & μικραίνουν το πλάτος του δαπέδου [συνημμένη φωτογραφία]. Για στηθαίο προστασίας χρησιμοποιούσαν "ΑΚΡΕΣ" [όρθιοι μονόλιθοι] ή δρομική ενισχυμένη τοιχοποιία .

Παρακαλώ για τις ενέργειές σας για την προστασία του μνημείου & πιστεύω το Υπουργείο Πολιτισμού , το Υπουργείο Περιβάλλοντος , η Περιφέρεια & η Αποκεντρωμένη Διοίκηση να ενεργητίσουν άμεσα .

Με την
Γ. Μάρραιν

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Στις 11/11/2020 ο Σπύρος και η Πολυξένη Μουρεχίδη απόχτησαν στην Κόνιτσα αγοράκι.

ΓΑΜΟΙ

- Στο Δημαρχείο Κόνιτσας, στις 27/10/2020 παντρεύτηκαν: ο Άρης Ντούτης με τη Σάρα Ζαϊφι και η Αθηνά Ντούτη με τον Γουέιν Ομπερλόλτσερ.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ

- Την 1/1/2021 ο **Παπαχριστίδης Βασιλειος**, ετών 93, απεβίωσε στο Μάζι.
- Τις 2/1/2021 η **Κίτσιου Αγγελική**, ετών 82 απεβίωσε, στην Πηγή.
- Τις 7/1/2021 η **Μπαγκλή Φρειδερίδη**, ετών 76, απεβίωσε στο Ελεύθερο.
- Τις 8/1/2021 η **Τσιγγούλη Αναστασία**, ετών 86, επεβίωσε στην Κόνιτσα.
- Τις 14/1/2021 ο **Μηλιώνης Χρήστος**, ετών 84, απεβίωσε στην Κόνιτσα.
- Τις 18/1/2021 ο **Μπλιθικιώτης Αλέξανδρος**, ετών 80, απεβίωσε στην Κόνιτσα.
- Τις 21-1-2021 ο **Δημήτριος (Μίμης) Καρπούζης**, ετών 71, απεβίωσε στην Αθήνα.

- Τις 24-01-2021 η **Διαλεκτή Φασούλη**, ετών 70, απεβίωσε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στην Κόνιτσα.
- Τις 23-2-2021 η **Ζωήσα Οικονόμου**, ετών 90, μητέρα του Υφ/γου Προσ. Πολίτη Λευτέρη Οικονόμου, απεβίωσε στην Αθήνα.
- Τις 29/1/2021 ο **Λάμπρου Ιωάννης**, ετών 92, απεβίωσε στη Μελισσόπετρα.
- Τις 30/1/2021 ο **Στράτος Ηλίας**, ετών 81, απεβίωσε το Μάζι.
- Τις 4/2/2021 ο **Καβελίδης Κωνσταντίνος**, ετών 74, απεβίωσε στην Κόνιτσα.
- Τις 4/2/2021 ο **Πέτσης Απόστολος** ετών 97, απεβίωσε στον Αμάραντο.
- Τις 4/2/2021 ο **Δεμεριζίδης Ανέστης**, ετών 95, απεβίωσε στην Κόνιτσα.
- Τις 8/2/2021 ο **Καραφλιάς Δημήτριος**, ετών 96, απεβίωσε στην Κλειδωνιά.
- Τις 12/2/2021 η **Τάσση Καλλιόπη**, ετών 92, απεβίωσε στο Μάζι.
- Τις 17-2-2021 ο **Ζήκος Δέδος**, ετών 64, απεβίωσε στην Αθήνα και κηδεύτηκε τις 18-2 στο χωριό του Πύργος.
- Τις 18/2/2021 ο **Γαϊτανίδης Νικόλαος**, ετών 73, απεβίωσε στην Κόνιτσα

Παρακαλούμε

Τους φίλους μας, που στέλνουν τις συνδρομές στο περιοδικό μας μέσω της Τρ. Πειραιώς, να σημειώνουν και το ονομά τους για να γνωρίζουμε τον αποστολέα.

Η Σ.Ε.

Αυτοί που έφυγαν

† Αγγελική Ν. Κοτρότσου
(Σύζυγος Κ.Γ. Κίτσιου)

Στις 2 Γενάρη
2021 έφυγε από τη
ζωή σε ηλικία 82
ετών η ΑΓΓΕΛΙΚΗ -
η δική μας Αγγελική.

Έφυγε από τη
ζωή μας η Σύζυγος -
η Μάνα - η Αδελφή
- η Γιαγιά.

Καλό ταξίδι αγάπη μας. Οι αναμνήσεις μας στην αιωνιότητά σου.

Η εγγονούλα σου, που δεν πρόλαβες να της χαρείς σε περιμένει...

Η Αγγελικούλα σου - η δική σου Αγγελική!...

Μακάρια η οδός που πορεύεις.
Αιωνία η μνήμη σου.

Κ.Γ.Κ.

† Μιχάλης Ρέθας (1932-2021)

Αναπάντεχα μας έφτασε με το τηλεφώνημα το θλιβερό μαντάτο από την Πάτρα στις 30 Γενάρη.

Ο ξάδερφος Μιχάλης, που πριν λίγες μέρες μιλούσαμε στο τηλέφωνο, έφυγε από τη ζωή!

Μεγάλος ο ψυχικός πόνος που νιώθει κανείς από την απώλεια κάποιου ανθρώπου και μεγαλύτερος όταν ο εκλιπών είναι κοντινό και αγαπητό πρόσω-

πο. Με τον Μιχάλη zήσαμε τα παιδικά μας χρόνια στο χωριό μας (Μαυροβούνι) τη δύσκολη εποχή της κατοχής με την πείνα, τις παιδικές "σκανταλιές" και τον κίνδυνο από τα παιχνίδια με τα πυρομαχικά που είχαν εγκαταλείψει οι Ιταλοί σε ράχες και ρουμάνια.

Μετά την κατοχή ο Μιχάλης βρέθηκε στα Γιάννενα όπου εργαζόταν ο πατέρας του. Εκεί αποτελείωσε το Δημοτικό Σχολείο το Γυμνάσιο και φοίτησε στη Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία παίρνοντας το πτυχίο του Δασκάλου, το 1954.

Αρχικά υπηρέτησε στο Δίστρατο Κόνιτσας και στις δύσκολες συνθήκες εκείνης της εποχής, αφού για να πάει κάποιος από την Κόνιτσα μέχρι το χωριό χρειάζονταν δύο μέρες πεζός ή καβάλα στο άλογο..

Τελικά μετά από διάφορες μεταθέσεις, υπηρέτησε σε σχολεία των Πατρών όπου και εγκαταστάθηκε μόνιμα με τη δασκάλα σύζυγό του Πολυξένη Δούσμπη. Απόκτησαν δύο αγόρια τον Γιώργο και τον Αχιλλέα που σπούδασαν Φιλολογία και υπηρετούν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Δημιουργώντας τις δικές τους οικογένειες προσφέροντας ικανοποίηση στους πόθους των γονιών τους με τη χαρά που έλαβαν από τα τέσσερα εγγονάκια τους.

Ο Μιχάλης υπηρέτησε 30 χρόνια ως δάσκαλος σε σχολεία των Ιωαννίνων

και Αχαΐας, αλλά "φύσει ανήσυχος" δεν αρκέστηκε στο πυχίο του δασκάλου και με ανεξάντλητη υπομονή και επιμονή, ακολουθώντας αυτό που λέμε "Δια Βίου Μάθηση" πήρε το πυχίο της Λογιστικής το 1960 και το 1968 το πυχίο του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών. Έκανε σπουδές στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων τέσσερα χρόνια και στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Το 1969 γράφτηκε στη Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το 1979 πήρε το πυχίο.

Δικηγόρος πια στην Πάτρα έγινε η προαγωγή του στο Εφετείο, το 1992 και παραιτήθηκε από το δικηγορικό λειτουργημα το 2010.

Αγαπητέ ξάδερφε τώρα πια αναπαύεσαι στο φιλόξενο χώμα της Αχαϊκής Γης. Ήσουν καλός οικογενειάρχης. Φεύγοντας από τη ζωή, άφησες τακτοποιημένη την οικογένειά σου. Η αγαπημένη σου Πολυξένη, τα παιδιά και τα εγγόνια σου θα σε έχουν πάντα στην καρδιά τους, αλλά και εγώ δεν θα σε λησμονήσω όσο ζω.

Φέρνω στη μνήμη μου τα παιδικά μας χρόνια στο χωριό, θυμάμαι τη συμπαράσταση της οικογένειας που με φιλοξένησε τους τελευταίους 2 μήνες της σχολικής χρονιάς του Γυμνασίου στα Γιάννενα λόγω ορφάνιας, το 1953...

Την ανυστερόβουλη αγάπη και φιλία όλα τα χρόνια και τα ανταμώματα τα καλοκαίρια στην Κόνιτσα και το χωριό μας... Αξέχαστο θα μου μείνει και εκείνο το απόγευμα, πριν λίγα χρόνια, όταν επισκεφτήκαμε το Δίστρατο και συναντήσα-

με παλιούς μαθητές και μαθήτριές σου.

Σπιγμές συγκινητικές για σένα και για εκείνους μετά από τόσα χρόνια, που όταν έφυγες, ήταν μικρά παιδιά και τώρα έβλεπες μπροστά σου οικογενειάρχες με παιδιά και εγγόνια. "Δεν μας έκανε η καρδιά" να φύγουμε από το χωριό...

Αγαπητέ ξάδερφε "αναπαύσου εν Ειρήνη" συγγενείς και φίλοι θα σε θυμόμαστε πάντα!

Σωτήρης

† Κώστας Καβελίδης (1947-2021)

Είναι κακό πράγμα το να γεννιέσαι φτωχός: Άλλα αφού περάσεις κάποια δύσκολα παιδικά χρόνια και ανδρώθείς, είναι στο χέρι σου να ανατρέψεις τη μοίρα της φτωχικής παιδικής ηλικίας και να εισέλθεις σε έναν νέο κύκλο ζωής. Έχουμε πάμπολλα παραδείγματα φτωχών παιδιών τα οποία εμεγαλούργησαν όπως ο εθνικός ευεργέτης Καπλάνης αλλά και ο καθένας μας έχει προσωπική μαρτυρία: Φίλος μου και συμμαθητής που έζησε πέτρινα παιδικά χρόνια, σήμερα είναι ο πλέον αξιέπαινος για την πορεία της ζωής του. Το να πεθαίνεις όμως φτωχός, αγνοημένος, άρρωστος, άσημος και άκλαυτος είναι εξ ορισμού οδυνηρό και εύχεσαι να μη συμβαίνουν τέτοια περιστατικά πλην όμως επαναλαμβάνονται. Ο Κώστας Καβελίδης ήταν καθ' όλα ένας αξιοπρεπέστατος συντοπίτης μας συνδημότης συν αδελφός χριστιανός που δεν του έπρεπε τέτοιο τέλος. Από μικρό η φτώχεια των έριξε στη βιοπάλη, έκανε ό,τι

του ήταν δυνατόν για να επιβιώσει σε σκληρούς καιρούς όπου η κρατική μέριμνα ήταν εντελώς ανύπαρκτη και περιορίζονταν σε συσσίτια απόρων μαθητών, αλλά και ποιος δεν ήταν άπορος και μάλιστα είχε θεσπιστεί και το πιστοποιητικό απορίας, πλην ελάχιστων περιπτώσεων. Χαρακτηριστική η φυσιογνωμία και παρουσία του ως υπαλλήλου στο εστιατόριο του καλού εκείνου εστιάτορα Θανάση Παπακώστα. Εργάστηκε επίσης στην επιχείρηση του επίσης καλού και αγαθού Νίκου Χατζηφραιμίδη.

Χάρη σε αυτούς τους καλούς συντοπίτες μας που του έβαζαν τα ένσημα και με τον ιδρώτα του έλαβε μία συνταξούλα της λιτής διαβίωσης. Προανέφερα ότι ο Κώστας ήταν καθόλα αξιοπρεπής. Δεν επαιτούσε, με ένα πικρό μειδίαμα σου έλεγε θα με κεράσεις ένα τσίπουρο, εκεί στο στέκι της Ιφιγένειας που του έβαζε και μπόλικο μεζέ για μεσημεριανό. Προς το τέλος ξέμεινε από χρήμα, σε πλησίαζε αθόρυβα και σου ζητούσε να πληρώσεις ένα πακετάκι φαγητού στον Τόρη ή στο τσουκάλι.

Σαν έλειψε από την αγορά κατάλαβα πως κάτι πάει στραβά με την υγεία του. Το Σάββατο - Κυριακή του έστειλα πακετάκι με το τσουκάλι. Σαν συνεχίστηκε η απουσία του την Τετάρτη τον επισκέφτηκα δύο φορές. Ο Κώστας φάνηκε καθαρά ότι είχε ξεκινήσει για το ταξίδι χωρίς επιστροφή. Η μόνη μου σκέψη ήταν να του βάλουμε καθαρά κλινοσκεπάσματα να φύγει ανθρώπινα. Πέμπτη πρωί πρώτη κουβέντα στο μαγαζί: Ο

Κώστας μας άφησε.

Δεν σκοπεύω να παγιδευτώ στον εκ των υστέρων ανθρωπισμό ούτε να διδάξω ανθρωπισμό, πολύ περισσότερο να καυτηριάσω. Στην περίπτωση του Κώστα σαν κοινωνία δώσαμε εξετάσεις και αποτύχαμε. Φεύγοντας ο Κώστας μας πήρε τα προσωπεία της καθώς πρέπει κοινωνίας της συγκροτημένης με Δήμο, με Ενορίες, με Συλλόγους, με πολίτες Προοδευτικούς και Αριστερούς και Συντηρητικούς.

Και στο χωριό Πηγή υπήρξε ανάλογη περίπτωση σαν του Κώστα αλλά ένας Σαμαρείτης έσωσε την τιμή.

Αγαπητέ Κώστα σε αποχαιρετώ με το τραγούδι του Γ. Ζαμπέτα:

Στέκει στους δρόμους σε μία άκρη μοναχός λες και κρύβει τη σιωπή του στο σκοτάδι όμως τι φταίει αν γεννήθηκε φτωχός τι φταίει αν η ζωή είναι ρυμάδι...

Ηλίας Ανδρέου

† **Αλεξανδρος Μπλιθικιώτης**

Στις 18/ 1 / 2021 έφυγε από τη ζωή ο αδερφός μου ο Αλέξανδρος του Ηλία και της Κατερίνας ο οποίος γεννήθηκε το 1940 στη Λαγκάδα.

Μεγάλωσε σαν ορφανός, γιατί φεύγοντας ο πατέρας μας το 1945, η μάνα μας έμεινε με τρία παιδιά και το 1948 μας πήγε στη Βούρμπιανη στον πατέρα της Μάρκο Βλάχο.

Kónitsa

Από εκεί, μαζί με άλλα παιδιά από τη Βούρμπιανη, Οξυά, Πυρσόγιαννη, Λαγκάδα, Καστάνιανη, Κεράσοβο, αξιωματικός του στρατού μας έφερε με στρατιωτικό αυτοκίνητο στα Γιάννενα στην Παιδόπολη "Άγια Ελένη". Κατόπιν μας πήγαν στην Αθήνα (Άγ. Ανδρέα), όπου τα μεγάλα παιδιά τα έστειλαν στη Σύρο. Ο Αλέκος έμεινε στην Αθήνα γιατί είχε αρρωστήσει.

Όταν έληξε ο Εμφύλιος εγώ γύρισα στο χωριό ενώ ο Αλέκος πήγε στην Παιδόπολη Ζηρού (Φιλιππιάδα) όπου έμεινε και το 1956 γιατί το 1955 ήταν να πάει στη Γεωπονική σχολή Θεσσαλονίκης μαζί με τον Κ. Δήμου από τη Βωβούσα, αλλά δεν τον έστειλαν λόγω φρονημάτων του πατέρα μας.

Το 1963 γνώρισε τη Γαρυφαλλιά Ευθυμίου από τη Θεοτόκο και το 1965 με-

τά το γάμο τους μετανάστευσε στη Γερμανία, επιστρέφοντας ύστερα από 23 χρόνια, στην Κόνιτσα όπου άνοιξε εστιατόριο στην κεντρική πλατεία. Ήταν αγαπητός σε όλους και μετά από 13 χρόνια συνταξιοδοτήθηκε. Αυτή είναι με λίγα λόγια η ιστορία του αγαπημένου μου Αλέκου.

Στη μνήμη του προσφέρω 20 ευρώ στο περιοδικό "Κόνιτσα" 20 ευρώ στην εκκλησία όπου αναπαύεται και 20 ευρώ στο Γηροκομείο Κόνιτσας.

Αδελφέ μου Αλέκο, εγώ και η γυναίκα μου Ευσταθία δεν θα σε ξεχάσουμε έως ότου ζούμε.

Αιωνία σου η μνήμη και να είναι ελαφρύ το χώμα της Κόνιτσας που σε σκέπασε.

Δημήτρης Μπλιθικιώτης

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr. (www.metar.gr)

Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)

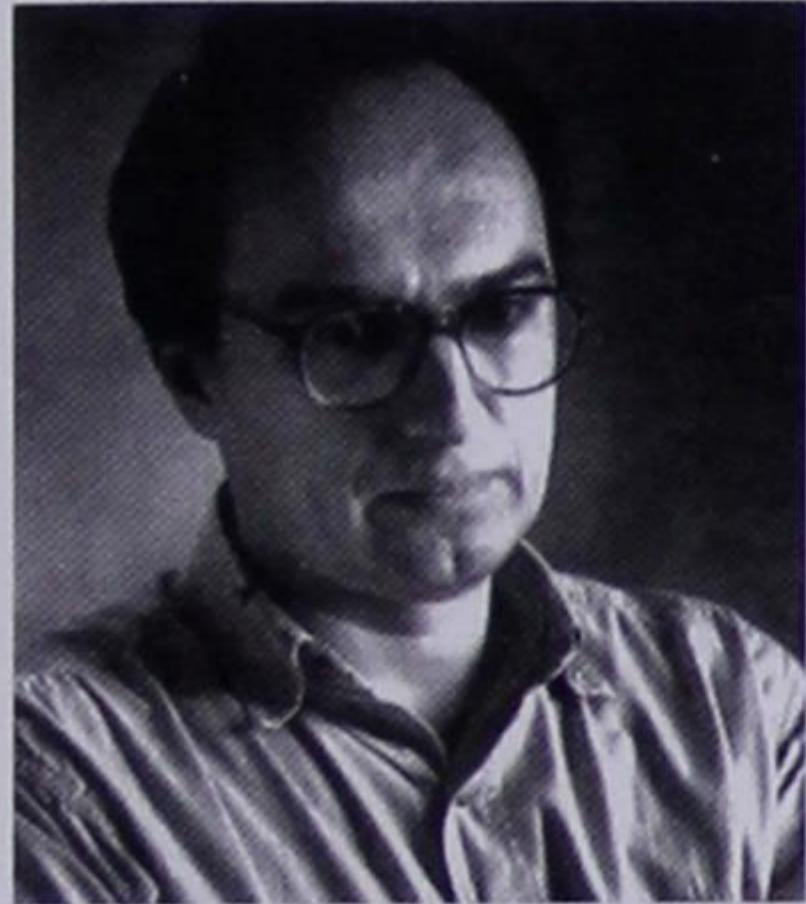
Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Ιανουάριος 2021					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες Βροχής (>0,2mm)	Επικρατών άνεμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
6,2	18,2	-7,2	382,4	25	BA

Φεβρουάριος 2021					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες Βροχής (>0,2mm)	Επικρατών άνεμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
7,5	22,5	-7,2	100,4	11	BBA

ZΗΚΟΣ ΔΕΔΟΣ

Επικήδειος από τον Βαγγέλη Γκόκα

Αγαπητέ Ζήκο,
Αγαπητέ
συνάδελφε
και φίλε Ζήκο!

Πρέπει να σου
εξομολογηθώ ότι
σε όλο το διάσπο-
μα της γνωριμίας

και της συνεργασίας μας υπάρχει μία
μόνο φορά που με έφερες σε δύσκολη
θέση. Είναι η τωρινή που έπρεπε να
βρω λέξεις και λόγια, για να σε αποχαι-
ρετήσω, για να σου πω το τελευταίο αν-
τίο από φίλους, συναδέλφους, φοιτητές,
από τον Πρόεδρο του Τμήματος, από
εκείνους που σε γνώρισαν και σε εκτί-
μησαν βαθιά για την ακεραιότητα του
χαρακτήρα σου. Βασανιζόμουνα αδιά-
κοπα και συνέχεια στριφογύριζε στο
μυαλό μου μία και μοναδική λέξη, ένα
μεγάλο ΓΙΑΤΙ; Γιατί τόσο πρόωρα, γιατί
τόσο άδικα; Γιατί τώρα που σε είχε τόση
ανάγκη η κόρη σου, γιατί τώρα που η
ηλικιωμένη μπτέρα σου και η αδελφή
σου καμάρωναν συνέχεια για εσένα και
χρειάζονταν τη φροντίδα σου, γιατί τώ-
ρα που το Τμήμα που αγάπησες τόσο
πολύ σε περίμενε μαζί με τους φοιτητές
του να διδάξεις τα μαθήματά σου, γιατί
τώρα που θα έφθανες στην κορυφή της
ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας σου; Πολ-
λά τα ΓΙΑΤΙ, αλλά φοβάμαι πως απάν-
τηση δεν θα λάβω. Φοβάμαι πως αυτή
τη φορά δεν θα μπορέσεις να μου

απαντήσεις και να μου εξηγήσεις αυτό
το μεγάλο ΓΙΑΤΙ που βασανίζει όλους
μας.

Με συγκινούσεις η σεμνότητά σου, με
συγκινούσαν η ευγένεια και η καλοσύνη
σου, χαρίσματα και δωρεές ψυχής, αλλά
και αποκτήματα πνευματικής καλλιέργει-
ας. Ένιωθε κανείς παντού την παρουσία
σου, ένιωθε να τον συντροφεύουν η
σκέψη και η πρότασή σου, ένιωθε το δη-
μιουργικό πνεύμα σου, την αγωνία για
ένα καλύτερο αύριο, την προσμονή να
συνεργαστούμε και να πετύχουμε από
κοινού τα καλύτερα αποτελέσματα.
Ήσουν ένας αξιαγάπητος δάσκαλος των
φοιτητών μας, ήσουν ένας παθιασμένος
δάσκαλος, γιατί δίδασκες αυτό που ήξε-
ρες τόσο καλά, δίδασκες αυτό που αγα-
πούσες τόσο πολύ.

Βρισκόμαστε στον Πύργο Κόνιτσας
και ο Πύργος είναι που θα σε δεχτεί
στην αγκαλιά του. Τον αγάπησες τον
Πύργο και την Κόνιτσα. Οι συντοπίτες
σου γνωρίζουν καλύτερα από εμάς την
πνευματική και πολιτιστική σου προ-
σφορά στον τόπο σας και είμαι βέβαιος
ότι δεν θα ξεχάσουν ποτέ αυτή την ανε-
κτίμητη προσφορά σου. Σε έβλεπα πολ-
λές φορές να ξεγλιστράς για να βρεθείς
κοντά τους, ποιος ξέρει προαισθανόμε-
νος ίσως ότι αυτή η ομορφιά δεν θα
μπορούσε να κρατήσει για πολύ.

Αγαπητέ Ζήκο! Μπορεί να βρίκα τε-
λικά κάποιες τελευταίες λέξεις και σκέ-

ψεις να σου απευθύνω, αλλά απάντηση στο μεγάλο ΓΙΑΤΙ δεν πήρα και πάλι. Παρηγοριά βρίσκω μόνο στη σκέψη πως εγώ ο ίδιος, ο Πρόεδρος, οι συνάδελφοί σου, η Γραμματέας μας και το προσωπικό της Γραμματείας και κυρίως οι φοιτητές μας μπορούμε να πούμε με περηφάνια πως είμαστε πολύ τυχεροί που σε γνωρίσαμε, που υπηρέτησες στο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστη-

μών της Τέχνης ως Αναπληρωτής Καθηγητής, που τίμησες με την παρουσία σου το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Θα λείψεις από όλους μας και δεν θα σε ξεχάσουμε ποτέ. Είναι, όμως, σίγουρο πως περισσότερο από όλους θα λείψεις στην κόρη σου, την μπτέρα σου και την αδελφή σου. Κουράγιο στην οικογένειά σου. Το έχουν ανάγκη!

Καλό ταξίδι Ζήκο!

ΜΝΗΜΗ ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΑΛΙΑΔΩΡΟΥ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσσαλονίκης, ως εκπρόσωπος της Ηπειρωτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης με βαθιά θλίψη απευθύνει τον ύστατο χαιρετισμό στο συμπατριώτη με καταγωγή από την Κόνιτσα, Χαρίλαο Ταλιαδώρο, ο οποίος εκοιμήθη την 11/01/2021 στη Θεσσαλονίκη, πλήρης ημερών και υπερπλήρης προσφοράς. Εκφράζει τα ειδικρινή του συλλυπητήρια στην οικογένεια του καθώς και στους συνεργάτες και μαθητές του.

Ο Αρχών Πρωτοψάλτης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως, χαρισματικός, μοναδικός, ευγενής, ευαίσθητος, ταλαντούχος Μέντορας Χαρίλαος Ταλιαδώρος εγκαταλείποντας τον φυσικό του βίο, εισήλθε στο πάνθεον των μεγάλων ανδρών της λεβεντογέννιας Ηπείρου, γιατί με το έργο του δικαιώσει την ρήση την Εύανδρος Ήπειρος και άφησε πίσω του παρακαταθήκη

στις επερχόμενες γενεές ως δώρο ανεκτίμητης αξίας τις ψαλμωδίες του, σπουδαϊκό μέρος του σύγχρονου πολιτισμού μας.

Δυστυχώς λόγω των περιοριστικών μέτρων για την αποφυγή διασποράς του κορονοϊού από τον οποίο νόσησε ο αείμνηστος δεν θα παραστεί αντιπροσωπεία του ΔΣ της ΗΕΘ στην νεκρώσιμο ακολουθία.

Οι Ηπειρώτες και οι Ηπειρώτισσες της Θεσσαλονίκης δέονται του Υψίστου την ψυχή του μετασάντος να κατατάξει μεταξύ των Δικαίων και στους οικείους του να χαρίζει υγεία και μακρομέρευση.

Αιωνία η μνήμη

Για το Διοικητικό Συμβούλιο της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσσαλονίκης
Ο Πρόεδρος Πρωτοπρεσβύτερος
π. Μνάς Βασάκος
Η Γεν. Γραμματέας Αθηνά Μ. Τοτοκώτση

MNΗΜΕΣ

Οι απόφοιτοι Γυμνασίου Κόνιτσας έτους 1967
για την απώλεια των συμμαθητριών τους :

- 1] **Βασιλικής Ματού** [από το Ελεύθερο που απεβίωσε στην Νέα Υόρκη στις 25-11-2020 ,
- 2] **Αθανασίας [Σούλας] Ρούση** [από την Κόνιτσα] που απεβίωσε στην Αθήνα στις 3-6-2020 , στέλνουν θερμά συλλυπητήρια στις οικογένειές τους .

Στην μνήμη τους προσφέρουν στο περιοδικό "KONITSA"
το ποσόν των 100,00 €· [εκατό ευρώ] .

Τις 24-1-2021 η Διαλεκτή Φασούλη το γένος Μακαρίου, απεβίωσε σε ηλικία 70 ετών. Λατρεμένη και υποδειγματική σύζυγος, μπτέρα και γιαγιά.

Στη μνήμη της η οικογένεια Γεωργίου Καρανάσιου προσφέρει 50 ευρώ στο περιοδικό "KONITSA"

Kónitsoa

Kονιτσιώπικη Βιβλιογραφία

Όλα τα βιβλία της “Κονιτσιώπικης Βιβλιογραφίας” είναι ελεύθερα διαθέσιμα στο διαδίκτυο μέσω του ψηφιακού αποθετηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κόνιτσας “Balkaneana”, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.exploral.eu/explore

68	Γιαννουλίδη, Φωτεινή (Συγγραφέας) Μαρούτη, Θεοδοσία (Συγγραφέας) Strashevská, Tetyana (Συγγραφέας) Ζαφείρη, Παρασκευή (Συγγραφέας) 2014	Βιώσιμη ανάπτυξη–Ηπειρος–Μαστοροχώρια Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα) Μαστοροχώρια (Ιωάννινα, Ελλάδα)–Ανάπτυξη
	Network Mastorochoria : strategic plan for smart, sustainable and inclusive growth of the Mastorochoria network / Fotini Giannoulidi, Theodosia Maroutsi, Tetyana Strashevská, Paraskevi Zafeiri Το Ιστορικό της λειτουργίας και δράσεως του συνδέσμου της κοινότητας Βούρμπιανης από το 1883 έως το 1983 / [επιμέλεια Μιχαήλ Ανδ. Γιόσης]	Γιόσης, Μιχαήλ Α. (Επιμελητής) 1983 Σύνδεσμος Κοινότητας Βούρμπιανης Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)
	Κώστας ο Βουρμπιανίτης : γραμματικός του Αλή Πασά / Μ. Α. Γιόσης Βούρμπιανη και βουρμπιανίτες μαστόροι / Μιχαήλ Ανδρ. Γιόσης	Γιόσης, Μιχαήλ Α. (Συγγραφέας) 2014 Ντούμαρης, Κώστας, Γραμματικός, 1760-1838--Βιογραφία Βούρμπιανη (Ιωάννινα, Ελλάδα)--Κοινωνική ζωή και έθυμα
	Ιστορία της Καστάνιανης Κονίτσης / Χρήστος Ν. Γκάστιος Το Χωριό Ζέρμα (Πλαγιά) Κόνιτσας Ηπείρου / Γρηγόρης Δημητρίου Γκατζουγιάννης Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Μολυβδοσκέπαστου Κονίτσης / Μαρθαίου Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Μολυβδοσκέπαστου Κονίτσης / Σταύρου Ματθ.	Γιόσης, Μιχαήλ Α. (Συγγραφέας) 2003 Βούρμπιανη (Ιωάννινα, Ελλάδα)--Κοινωνική ζωή και έθυμα Γκάστιος, Χρήστος Ν. (Συγγραφέας) - Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)--Ιστορία Καστανέα (Κόνιτσα, Ιωάννινα)-- Ιστορία
	Κείμενα μου (1916-1969) / Γεωργίου Γκούτου Γανναδιώτικα : ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία για το χωρό Γανναδιό Κονίτσης / Θεόδωρου Γ. Γκούτου Δασκές Ιστορίες / Θεόδωρος Γ. Γκούτος Τα Μαθητικά μου χρόνια στην Κόνιτσα : 1951-1957 / Θεόδωρου Γ. Γκούτου	Γκούτος, Γεώργιος, 1916- 1969 (Συγγραφέας) 1990 Γκούτος, Γεώργιος, 1916-1969--Βιογραφία Γανναδιό (Ελλάδα, Ιωάννινα)--Κοινωνική ζωή και έθυμα Γκούτος, Θεόδωρος Γ., 1938- (Συγγραφέας) 1986 Γκούτος, Γεώργιος, 1916-1969--Βιογραφία Γανναδιό (Ελλάδα, Ιωάννινα)--Κοινωνική ζωή και έθυμα Γανναδιό (Ιωάννινα, Ελλάδα)–Ιστορία
	Εικόνες από την επαρχία Κόνιτσας / Θεόδωρος Γκούτος Γκούτος, Θεόδωρος Γ., 1938- (Συγγραφέας) 1995 Γκούτος, Θεόδωρος Γ., 1938- (Συγγραφέας) 1990 Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)--Κοινωνική ζωή και έθυμα Γκούτος, Θεόδωρος Γ., 1938- (Συγγραφέας) 1997 Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)--Κοινωνική ζωή και έθυμα	

Μολιστινά : ιστορικά στοιχεία για τα χωρά της
Μόλιστας Κονίτσης Γανναδιό, Μεσαριά, Μοναστήρι /
επιμέλεια Χαρούλασου Γ. Γκούτου

Ο Συνδικαλισμός στο ελληνικό κράτος 1834-1914 :
επίσημο και ζωντανό συνδικαλιστικό δίκαιο,
συνδικαλιστική κίνηση / Χαρούλασος Γ. Γκούτος

Εργατικό δίκαιο / Χαρούλασος Γ. Γκούτος
Ο Συνδικαλισμός στην Αθήνα το 1891 : συνδικάτα,
απεργίες, συνθήκες εργασίας, σοσιαλισμός / Χαρούλασος Γ. Γκούτος
Μαθητικά και φοιτητικά γραπτά μου : (1951-1969) /
Χαρούλασος Γ. Γκούτος

Εργασιακές σχέσεις των οικοδόμων στη χερσαία Ελλάδα
μετά το 1800 / συμβολή στην ιστορία του ελληνικού
εργατικού δικαίου / Χαρούλασος Γ. Γκούτου

Από την ιστορία της επαρχίας Κόνιτσας / Χαρούλασος Γ.
Γκούτος

Εργατική νομοθεσία / Χαρούλασος Γκούτου, Γεωργίου
Λεβένη ; συνεργασία Αντ. Ταμπάκη

Η Επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επι-
τουρκοκρατίας / Χαρούλασος Γ. Γκούτος

Ο Ηπειρώτικος γάμος / Θεόδωρος Ι. Δεύτος

Ιστορία της Βούρμπιανης / Βασ. Δημαράτου - Νικολ.
Ρεμπέλη

Η Μόλιστα της Ηπείρου : ιστορία, πολεοδομική
διάρθρωση, η πλατεία του Γαναδιού, μορφολογική,
πολεοδομική μελέτη / Ευαγγέλου Δημητράδη

Γκούτος, Χαρούλασος Γ., 1941-
(Επιμελητής)

Γκούτος, Χαρούλασος Γ., 1941-
(Συγγραφέας)

Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα) | Μόλιστα (Ιωάννινα, Ελλάδα)--Ιστορία

Επιμελητής)

Εργατικοί νόμοι και νομοθεσία--Ελλάδα | Συνδικαλισμός--Ελλάδα--
Ιστορία | Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)

Εργατικοί νόμοι και νομοθεσία--Ελλάδα | Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)

Εργατικοί νόμοι και νομοθεσία--Ελλάδα--Ιστορία | Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)

Εργατικοί νόμοι και νομοθεσία--Ελλάδα | Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα)

Kónitsoa

Kόνιτσα

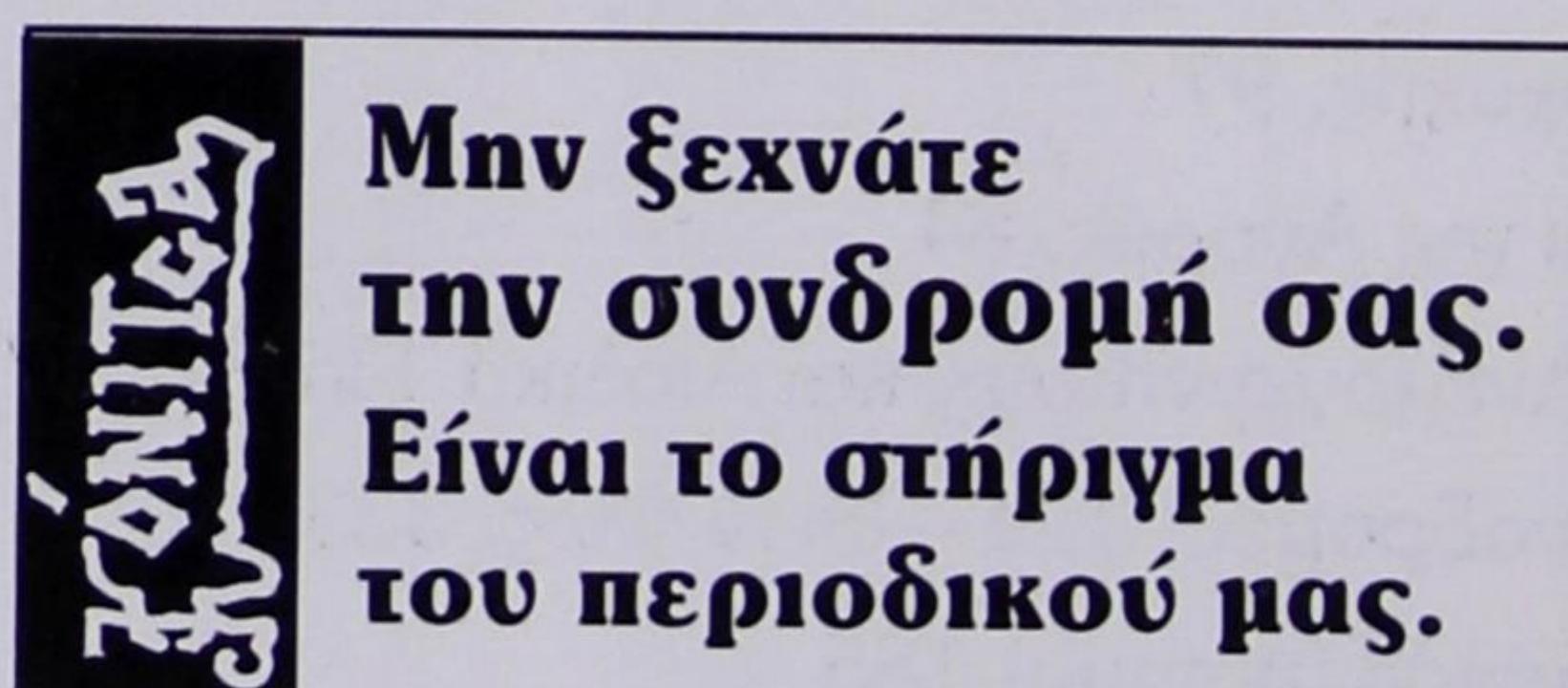
Κοινωνικός σχηματισμός και πολεολογικός χώρος : είκοσι οικισμοί της επαρχίας Κόνιτσας Ηπείρου / Ευάγγελος Π. Δημητριάδης	Δημητριάδης, Ευάγγελος Π. (Συγγραφέας)	1980	Πόλεις και κωμοπόλεις--Ηπείρος--Κόνιτσα Πολεοδομία--Ελλάδα--Ηπείρος Κόνιτσα (Ηπείρος, Ελλάδα)--Ιστορία
Εκπαιδευτικοί προβληματισμοί / επιμέλεια Γκορτζής Α., Καναβάκης Μ., Ντάφλης Ι.	Δήμος Κόνιτσας (Εκδότης) (Εκδότης)	1998	Εκπαίδευση--Ελλάδα--Κοινωνικές απόψεις
Μαστοροχώρια : οδηγός γνωριμίας με το Δήμο Μαστοροχωρίων	Δήμος Μαστοροχωρίων (Εκδότης)	2005	Κόνιτσα (Ηπείρος, Ελλάδα) Μαστοροχώρια (Ιωάννινα, Ελλάδα)--Ιστορία Μαστοροχώρια (Ιωάννινα, Ελλάδα)--Κοινωνική ζωή και Μοναστήρια, Ορθόδοξα Ανατολικά--Ελλάδα--Ηπείρος Μονή Ταξιαρχών Γκούρας--Καλόβρυση (Ελλάδα, 'Ηπειρος) Κόνιτσα (Ηπείρος, Ελλάδα)
Η ιερά Μονή των Ταξιαρχών Γκούρας και τα εις Βλαχίαν μετόχα αυτής Βάλιας και Σταυρουπόλεως / Βασιλείου Α. Δήμου	Δήμου, Βασιλείου Α.	1983	Φτωχό ταλέντο / Λουκάς Π. Εζηνεπίδης ; επιμέλεια έκδοσης: Μ. Εζηνεπίδη
Φτωχό ταλέντο / Λουκάς Π. Εζηνεπίδης ; επιμέλεια Έζηνεπίδης, Λουκάς Π. (Συγγραφέας)	Εζηνεπίδης, Λουκάς Π. (Συγγραφέας)	1991	Νεοελληνική λογοτεχνία--Ποίηση
Πνευματικές φυσιογνωμίες του Πιωγανίου Η Φούρκα της Ηπείρου : ιστορία- λαογραφία / χρήστου Γ. Εξάρχου	Ένωση Πιωγανησίων Ηπείρου (Συγγραφέας, Εξαρχος, Χρήστος Γ. (Συγγραφέας)	1984	Λαογραφία--Ελλάδα--Πιωγάνων Επαρχία Πιωγανίου (Ηπειρος)--Ελλάδα--Ιστορία Πιωγάνων (Ελλάδα, Ιωάννινα)--Πνευματική ζωή Κόνιτσα (Ηπείρος, Ελλάδα) Φούρκα (Κόνιτσα, Ιωάννινα)--Ιστορία Φούρκα (Κόνιτσα, Ιωάννινα)--Κοινωνική ζωή και έθιμα
Ηπειρώτικα διηγήματα : ιστορικά, λαογραφικά / Αναστάσιου Ευθυμίου	Ευθυμίου, Αναστάσιος 1920- (Συγγραφέας)	1993	Νεοελληνική λογοτεχνία--Πεζογραφία
Η Βούρμπιανη της Ηπείρου : η ιστορία και λαογραφία της / Αναστασίου Ευθυμίου	Ευθυμίου, Αναστάσιος, 1920- (Συγγραφέας)	1987 - 1990	Βούρμπιανη (Ιωάννινα, Ελλάς)--Ιστορία Κόνιτσα (Ηπειρος, Ελλάδα) Βούρμπιανη (Ιωάννινα, Ελλάδα)--Κοινωνική ζωή και έθιμα
Σελίδες από την ιστορία της Κόνιτσας / Αναστάσιος Ευθυμίου	Ευθυμίου, Αναστάσιος, 1920- (Συγγραφέας)	1997	Κόνιτσα (Ηπείρος, Ελλάδα)--Ιστορία
Από το σπόρο στο ψωμί / κείμενα Ζαλοκώστα Μαρία, Τσιάρα Ευθυμία	Ζαλοκώστα, Μαρία (Συγγραφέας) Τσιάρα, Ευθυμία (Συγγραφέας)	2011	Περιβαλλοντική εκπαίδευση--Προγράμματα δραστηριοτήτων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 31^{ου} ΤΟΜΟΥ (τ. 210-214) 2020

- ΑΝΔΡΕΟΥ Η. Οι πρωτοπόροι α/φοι Ρωμαΐδη σ. 13 – Απώλειες και επανάκτηση, 17 – Παρουσίαση ευεργετών, 144 – Θέμα παιδείας, 186 – Ύψιστη τιμή, 230 – Παρουσίαση ευεργετών 237 – Προς τα πού κατευθυνόμαστε, 289.
- ΒΕΚΙΑΡΗΣ Ν. Τριάκοντα ημέρες αιχμαλωσίας. 57-120-192-276-342.
- ΒΕΛΚΟΣ ΓΡ. Έθιμα αρραβώνα Σαμαρίνας. 31-113-187.
- ΓΑΒΡΑΙΟΣ-Α.ΤΣ. Κόνιτσα (ποίημα) 184 – Αναξιοκρατία, 333.
- ΓΙΑΙΛΟΓΛΟΥ Ι. Θεοφάνεια στη Βούρμπιανη, 40.
- ΓΙΑΝΝΟΥΧΟΥ Φ. Άγαλμα βράχων, 30 – Το πένθος, 184.
- ΓΚΟΥΤΟΣ Β. Αναμνήσεις από την κατοχή, 107.
- ΓΚΟΥΤΟΣ Χ. Αναμνήσεις Αγ. Παϊσίου, 19 – Πυρκαγιά στην αγορά της Κόνιτσας, 85 – Η επαρχία Κόνιτσας κατά το 1821, 153-239 – Γεγονότα περιόδου 1873-1904, 297.
- ΔΑΦΝΗΣ Ι. Τιμή και δόξα στους 12 Αγ. Αποστόλους.
- ΔΑΦΝΗΣ Κ. Αποδημία – Ξενοτειά, 168.
- ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Δ. Μάιος, 111.
- ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Α. Παρουσίαση βιβλίου, 203.
- ΖΑΝΗΣ Χ. Οκτώβριος 1940, 262 – Πατρίδα – Πατριωτισμός – Εθνικισμός, 326.
- ΖΙΩΓΑΣ Θ. Η περιώνυμη γέφυρα Κόνιτσα, 25-75-161 – Η Κόνιτσα 1913-19, 253 – Η περιώνυμη γέφυρα, 301 – Τα σχολεία της Κόνιτσας, 322.
- ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ. Της Δύσης – της Ανατολής, 272.
- ΚΑΡΑΜΠΕΤΣΗ Η. Η Κληρονομιά, 272.
- ΚΩΣΤΑΣ ΓΡ. Δρόμοι ψυχής, 97.
- ΜΩΡΡΑΙΗ Γ. Το ρολόι της Αγοράς, 84.
- ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ. Ανεμογεννήτριες και Αιολικά Πάρκα, 177 – Ζωή και αυτοχειρία, 255 – Αναδρομές, 319 – Θείο Φως, 333.
- ΜΗΤΣΟΚΑΣ Δ. Κορονοϊός (ποίημα) 185.
- ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ Β. Χρήστος Ανδρεάδης, 123.

Kόντα

- ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Σ. Η νηπιαγωγός με το παντελόνι, 47 – Η Παναγία μας, 175 – Πίνδος 267 – Εκδήλωση στη Φούρκα, 275 – Από τη Λαϊκή Παράδοση, 335 – Απόψεις, 345.
- ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. –ΠΕΤΡΟΝΩΤΗΣ Α. Το εκκλησάκι στο Γκολέμι, 211.
- ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ-ΦΛΩΡΟΥ Μ. Αναμνήσεις από τον πόλεμο του 1940, 223 – Τα πλατάνια της καρδιάς μας, 313.
- ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ Α. Η άνοιξη στο χωριό μου, 43.
- ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ Κ. Βιβλιογραφία, 182.
- ΠΟΛΙΤΗΣ ΑΓ. Το Ενοριακό Κέντρο Αμαράντου, 117.
- ΡΕΜΠΕΛΗΣ Ν. Η αρχαία και η εβραϊκή σκέψη, 307.
- ΡΕΜΠΕΛΗΣ Χ. Αινίγματα, 37.
- ΡΟΜΑΙΝ Ρ. Η πανούκλα, 87.
- ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Μ. Εύθυμα και σοβαρά, 49-118-179-265-337.
- ΣΤΑΜΑΤΗΣ Γ. SARS-COV-2, 292.
- ΤΖΟΚΑΣ Λ. Βιβλιοπαρουσίαση, 270.
- ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ Ν. Η κληρονομιά, 272 – Το προξενείο, 331.
- ΤΟΥΦΙΔΗΣ Σ. Αναμνήσεις από την κατοχή, 45 – Κορονοϊός, 75 – Γύφτοι αυτοί οι παρεξηγημένοι, 103 – Τι μας θύμισε η «καραντίνα», 137 – 80 χρόνια από το μεγάλο Έπος, 209 – Ευτυχώς γλιτώσαμε, 263 – Νερό και πηγάδια, 316 – Μία νύχτα τρόμου, 328 – Βιβλιοπαρουσίαση, 329.
- ΤΟΥΦΙΔΟΥ Κ. ΠΟΙΗΜΑΤΑ, 112-334.
- ΤΣΙΑΓΚΗΣ Ι. Βιβλιοπαρουσίαση, 61.
- ΤΣΙΓΚΟΥΛΗΣ Π. Απολογισμός εικοσαετίας, 61.

Συνδρομές

	€
Σπύρου Γεωργ. Γερμανία	30
Στέρτου Δήμητρα Γερμανία	30
Καραγιάννης Σπυρ. Αθήνα.....	15
Σιούτη Ελευθερία «	30
Ομοσπονδία Αδ/των Κόνιτσας «	20
Μαρτσέκης Μιχ. «.....	20
Παπαγεωργιάδης Χαρ. «	20
Α/τα Πυρσογιαννιτών «.....	20
Πορφύρης Νίκος «	20
Θεοδώρου Κώστας «.....	20
Μίσσιου Αριστέα «	20
Στέρτος Ναπ. «	20
Ζιώγας Θωμάς «.....	50
Ταμπάκης Αλεξ. «	15
Λέτσιος Γ. Ιωάν. «.....	40
Σωτήρος Νίκος «.....	20
Δαμιανίδου Ειρήνη Θεσ/νίκη.....	30
Μπετζούνης Σταύρος «	20
I. Ησυχαστήριο (Βασιλικά) «	15
Χατζηνικολάου Νικ. «.....	30
Μουλαΐδης Θεοφ. «.....	15
Σταυρίδου Σωτηρία «.....	20
Τριάντας Ιωάν. «	25
Λύρας Δημήτρης «	20
Μήτση Σεβαστή «	20
Μήτσης Κων. «.....	20
Σκούφιας Γεώργιος Πρέβεζα.....	15
Καρράς Γρηγόρ. Πειραιάς	30
Κώτσικου Ευανθία Ελευσίνα	20
Στράτου Αθηνά Κορωπί	30
Σπύρου Ελένη Ξυλόκαστρο	20
Μήτσικα Ελένη Κέρκυρα	15
Πορφύρης Κων. Κόρινθος	30
Φασούλης Χρ. Ναύπακτος	30
Ζιώγας Αντ. Χαλκιδική	20
Κοντούρη Αικ. Γιάννινα.....	15
Κυριαζή Δέσποινα «	15
Γκρέτσας Γιάννης «	20
Βάκαλος Απόστ. «	15
Σκούφιας Δημοσθένης «	15
Γιάκας Ανδρέας «	20
Γιούτσου Ουρανία «	20
Κόλιας Βασ. «	15

Ντάφλη Αγνή «	75
Τζιάλλας Γιάννης «	30
Ντάκουλα Θεοδώρα «	15
Κίτσιος Αθάν. «	50
Κοκοβέ Ανθούλα «	50
Αλεξάνδρου Γιάννης Κόνιτσα	15
Καφετζής Δημ. «	25
Ιατρού Ιφιγένεια «	15
Τρομπούκης Δημ. «	20
Κήτας Γιώργος «	15
Ντάφλης Χαρ. «	20
Οικονόμου Χρυσαυγή «	20
Χατζημελετίου Φρειδ. «	20
Μήτσικα Ελπίδα «	15
Ρούσης Νίκος «	15
Ιερ. Νάκος Αποστ.	15
Μάλιακας Χρήστος «	40
Μπούνα Χρυσούλα «	20
Αμπάζ Χατέμ «	15
Καβελίδης Προδρ. «	20
Γαϊτανίδη Ελευθερία «	15
Βαδάσης Παύλος «	20
Μήτσικα Δήμητρα «	15
Παπασπύρου Ανδρέας «	50
Κορτσινόγλου Απόστ. «	15
Κορτσινόγλου Γαβρ. «	15
Χρηστιάς Βασ. «	20
Μπάρμπα Χριστίνα «	30
Γαϊτανίδης Ευάγγ. «	15
Καρράς Νίκος Ηλιόρραχη	30
Κοτσιάφης Ευάγγ. Μάζι.....	15
Κοτσιάφη Ελένη Μάζι.....	15
Παπασπύρου Βασ. Αετόπετρα	20
Κολόκας Δημ. Αετόπετρα.....	20
Κεφάλας Νίκος Πηγή.....	15
Κεφάλας Χαρ. Πηγή.....	15
Τσιρώνης Αθαν. Ελεύθερο	20
Λάκκας Σωτ. Μάζι	20
Ιερ. Δόνος Ευαγγ. Πηγή	20
Γιαϊλόγλου Ιωάν. Βούρμπιανη	30
Κωστάκης Βασ. Πουρνιά.....	20
Κεφάλας Θεοδ. Ηλιόρραχη	20
Μπλιθικιώτης Δημ. Λαγκάδα	20
Σκορίλα Δήμητρα Μάζι	15
Χρηστίδη Ειρήνη Αηδονοχώρι	20
Ευαγγέλου Χριστίνα Κλειδωνιά	20
Σίββας Κώστας Κλειδωνιά	20

Το χειμερινό μανιτάρι *Sarcoscypha coccinea* (Jacq.) Sacc. (Φωτ. Π.Σ.Τ.)

ΥΠΟΔ.1031 KAY.25.90.09.0010	
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR	
Άγνωστος	☐ Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐ Adresse insuffisante
Απαράδεκτο	☐ Refusé
Απεβίωσε	☐ Décedé
Συνωνυμία	☐ Synonymie
Δ/ναν δυσα- νάγνωστη	☐ Adresse illisible
Αζήτητο	☐ Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐ Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Αρ. Αδείας 2573

